

1/2014

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
JANUAR – PROSINEC

*V letu 2014 želimo vsem bralcem našega glasila obilo zdravja, delovnih uspehov
in osebnega zadovoljstva, tudi pri varstvu divjadi, njenega okolja in na lovu!*

Uredništvo Lovca

Upravni odbor LZS

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCVII., št. 1
januar – prosinec

Lovlec je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priloga in tisk
Tiskarna Premiere, d. o. o.,
Medvode
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik

Arpad Köves

Odgovorni urednik

Boris Leskovic

Bojan Avbar, Franc Černigoj,
Edvard Lenarčič, Boštjan Pokorny,
in Branko Vasa

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovlec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 9,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite
po e-pošti v Wordovem formatu,
uradne dopise pa podpisane in žigo-
sane naknadno tudi po navadni pošti.
Fotografije sprejemamo v formatu
jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji
(velikost 1-2 MB; 300 dpi); lahko
tudi na CD. Pošiljatelj naj pripiše
tudi svojo telefonsko številko.

Uredništvo glasila Lovlec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovlec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed
5 €, od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d. d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: M. Krofel

IZ VSEBINE:

A. Köves:	Naj bo novo leto leto kulture in lovske etike!	4
IZ DNEVNEGA TISKA		6
G. Hodnik:	Neodkrita pripoved konstruktora Avčina	8
M. Hafner:	Velikost skupin navadne jelenjadi v Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah	14
T. Štivec:	Strelni daljnogled – pripomoček za natančnejše strele	20
MNENJA IN PREDLOGI		24
D. Cotič:	Smo lovci ali vojaki?	24
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	26
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		27
B. Galjot:	Zgodbe tržiških lovcev	27
LOVSKA ORGANIZACIJA		32
S. F. Krobe:	Najprej naše prednostne zadeve ...	32
P. Novak:	100-letnica rojstva profesorja Grleca	32
B. L.:	O nezadovoljstvu sladkovodnega ribištva zaradi regulacijskih posegov v vodovja in o zaskrbljujočem stanju z risom v slovenskih gozdovih	33
F. Rotar:	LD Črna jama - Postojna proslavila šestdeset let delovanja	34
B. Žerdin:	Lovski dan kot izobraževalno stičišče	35
E. Lenarčič:	Notranjski rogisti praznovali 25-letnico	35
J. Weber:	LD Babno Polje že trideset let organizira Lov prijateljstva	36
A. Verhovnik:	Komemoracija pri spomeniku NOB na Vrheh pri Slovenj Gradcu	37
Z. Pavlin:	Dobovski rogisti so praznovali 20-letnico	37
S. Sušnik:	Nova LD, prijateljstvo, spoštljivi odnosi	38
M. Gselman:	Izobraževanje lovcev LZM v osnovah tehnike dela z motorno žago	38
J. Vahtar:	O lovu, Liparjevih in lovski koči LD Mengeš v obletnicah	39
O. Bakal:	Lovci in policisti z roko v roki	39
E. Trafela:	Letni lovski krog	40
B. Krže:	Še o ženskah v evropskem lovstvu	41
M. Toš:	Štrideseti lov z ženami v Dobravi	42
J. Samec:	Roki za vnos podatkov v LIS - Lisjak	42
LZS:	Pokaži svojo lovsko izkaznico!	43
JUBILANTI		44
MLADI IN LOVSTVO		45
M. Šmidhofer:	V gozdu z lovcom Romanom	45
LOVSKI OPRTNIK		46
D. Lepšina:	Tudi krompir znamo pražiti	46
F. Krivec:	Zimsko krmljenje male divjadi	46
E. Miklavžina:	Srnjak z gobastim rogovjem v LD Škale	47
M. Avbar:	Štirikolesniki uporabni za lovsko terenska opravila	47
SloWolf:	Tonka ni bila nezakonito ubita	48
V. Šuligoj:	Bivak Dolgi rep	48
B. Krže:	Dorka	49
P. Novak:	Že šestič lov s sokoli v Beltincih	50
V SPOMIN		52
LOVSKA KINOLOGIJA		53
J. Verčko:	Državna tekma (CACT 2013) v LKD Bela krajina	53
J. Šumak:	Lovsko-kinološki dan Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje in LKD Celje	54
M. Bauman:	JZP za ptičarje v LD Starše	55
L. Steinbacher:	V LD Oplotnica so lahko ponosni na svoje lovce	56
KZS:	Predvidena legla lovske psov	56

SLIKA NA NASLOVNICI:
Lisica – *Vulpes vulpes*
Foto: L. Skvarča – Diana

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.-31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

mladica:

1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.-31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.-31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.-31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.-31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.-31. 12.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.-28. 2.

ovca:

1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 4.-31. 1.

svinja:

1. 7.-31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.-31. 12.

Poljski zajec

1. 10.-15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.-28. 2.

Jazbec

1. 8.-31. 12.

Lisica

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.-31. 3.

Navadni polh

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec

1. 9.-30. 10.

Pižmovka

1. 8.-31. 3.

Nutrija

1. 1.-31. 12.

Fazan

1. 9.-15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.-15. 1.

Šoja

20. 8.-28. 2.

Sraka

1. 8.-28. 2.

Siva vrana

10. 8.-28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku o odvzemu osebo-
kov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in
volka (*Canis lupus*) iz narave

Naj bo novo leto leto kulture in lovske etike!

Včasih smo si voščili Srečno! in si marsikaj privoščili v novoletnih praznikih. Še nedavno tega, že v neodvisni domovini, je bilo vsega na pretek, še največ pa dobre volje, pristnih tovariških odnosov in si voščil brez fige v žepu. Žal ni več tako, saj z materialno krizo umirajo tudi vrednote in ljudski odnosi. Nič več ni svetega v tej deželi, mnogokrat so stvari postavljene celo na glavo. Tudi naša organizacija je pogosto izpostavljena presoji posameznih združb, ki se predstavljajo za civilne iniciative za nevladne in neodvisne in počnejo marsikaj, kar je po naši oceni napačno.

Za nami je dokaj burno leto v naši mladi državi. Vsi vemo, da je poleg finančne in posledično gospodarske krize glavni problem izguba moralno-etičnih vrednot, ki so temelj za uspeh vsake družbe. Vprašajmo se, kako pa je v lovstvu. Žal tudi v tej dejavnosti nismo popolnoma imuni na negativne pojave v družbi. Demokracijo si žal velikokrat razlagamo napačno, predvsem tako, kot nam v danem trenutku in danih okoliščinah najbolj ustreza. To pa je zelo narobe; manjkajo spoštovanje, hierarhija in cena znanja, ki je temelj za uravnovešenost neke združbe, organizacije – tudi LZS.

Na področju lovstva, predvsem v okviru naše krovne lovske organizacije, je bilo minulo leto delovno in pestro na več področjih našega delovanja. O tem je več napisal že predsednik LZS mag. Srečko Felix Krobe v prejšnjem uvodniku, zato ga ne bi ponavljal. Vprašal pa bi se, kako je na področju lovske kulture. Ta dejavnost je v lovstvu zelo pomembna, saj brez kulture ni nikjer spodobnega življenja, človeka, družbe in ne nazadnje organizacije. Le-ta je v lovstvu tako stara, kot je staro lovstvo.

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je o pomenu lovske kulture lepo zapisal dr. Ernest Petrič*. Med drugim je napisal, da lovstvo, kakršno je v Sloveniji, postaja vse bolj povezano s kulturo, kot si tudi prizadevamo. Nato se je vprašal: »Mar ni pomembna kulturna dejavnost ustanovitev Zlatorogove knjižnice, sodobni lovski muzej, fotoklub, celotna dejavnost slovenske lovske organizacije na strokovno izobraževalnem področju, pevski zbori in rogisti itn.? Pisec je priznal, »da so in vedno bodo posamezniki brez srčne kulture in lovske etike, ki mesarijo po loviščih in so jih kdove kakšni nagibi, čudna naključja, morda snobizem ali karkoli že privedli v naše vrste ...«. Lahko rečemo, da te besede še kako veljajo tudi za današnje čase.

Žal si pred leti nismo mogli predstavljati lovskega druženja, ne da bi se slišalo petje. Lovci radi zapojejo, posebno na »zadnjem pogonu«. Že po tradiciji je med lovci vedno pesem. Imamo dokaj veliko lovskih pevskih zborov in skupin rogistov, ki popestrijo slavnostna obeležja. Kot dokaz so tudi vsakoletne revije lovskih pevskih zborov in rogistov, ki so po množičnosti takoj za največjim letnim zborovskim dogodkom pevcev v Šentvidu pri Stični. Pevski zbori se pojavljajo tudi na drugih prireditvah in proslavah, kjer vedno znova dokazujejo, da je tudi lovska organizacija vpeta v širše kulturno družbeno življenje.

Zgodovina lovskega petja je dolga; že leta 1974 je LD Globoko organizirala prvo srečanje lovskih pevskih zborov Slovenije. Pozneje so srečanja prerasla v tradicionalna let-

na srečanja lovskih pevskih zborov in sčasoma so se jim pridružili tudi rogisti. Prav pri slednjih je zaznati še posebno velik napredek glede kakovosti in števila skupin. Zgledno in pohvalno je udejstvovanje rogistov in pevcev na prireditvah, pa naj si bo ob odprtju novega lovskega doma ali na lovskem taboru, namenjenem izobraževanju in ozaveščanju mladih. Ustanavljajo se nove skupine predvsem mladih, izobraženih glasbenikov, ki med lovske tovariše znajo pričarati pravo lovsko vzdušje, s čistimi toni nakazujejo svetlo in optimistično prihodnost naši stanovski organizaciji.

Konec leta je bila v Beltincih proslava ob 100-letnici rojstva Jožeta Grleca. Jože je bil prekmurski lovec in šolani glasbenik, utemeljitelj glasbe za lovske skupine rogistov v Prekmurju in širši Sloveniji. Že v drugi polovici prejšnjega stoletja je zbiral okrog sebe lovske tovariše in jih navduševal za igranje na lovski rog. V svoji plemeniti nameri je uspel! Bil je snovalec prvega lovskega zbora rogistov in avtor številnih lovskih skladb,

Zima ob Iščici

Foto: M. Somar

znanih tudi zunaj meja naše domovine. Bil je široko razgledan in vztrajen, spremljal je dogajanja na področju lovske glasbe v zahodnih, lovstvu tradicionalno bolj naklonjenih deželah. Posrečilo se mu je to prenesti tudi v domače loge. Spomin nanj je še vedno živ, kar dokazujejo številne prireditve med letom, in nedvomno je bilo tako tudi tokrat v njegovih rodnih Beltincih, kjer so se spet srečali številni lovci in ljubitelji s področja lovske glasbe.

Za ohranitev in spodbujanje kulturne dejavnosti ima vsekakor pomembno vlogo naša krovna organizacija, ki je že od samega začetka svojega obstoja namenjala posebno skrb, pa ne samo kulturi, ampak tudi lovski etiki. Tako tudi danes namenja temu področju ogromno pozornosti in jo tudi finančno spodbuja. Pri tem ima posebno vlogo Komisija LZS za lovsko kulturo in odnose z javnostjo. Iz kulturne dejavnosti ni izvzeta niti naša založniška dejavnost, predvsem redno izhajanje našega vsebinsko bogatega mesečnika, ki nas seznaja z lovstvom iz vseh naših pokrajin in tudi iz tujine. Prav tako ne smemo prezreti naših lovcev - umetnikov slikarskega platna. Njihova dela krasijo javne prostore in pogled nanje marsikomu polepša siv brezvilni vsakdan.

V naših vrstah že lep čas pogrešamo mlade lovce, mlade po duši, znanju in s pravim občutkom za naravo in živali. Sami moramo več storiti na tem področju z zgledi, prijazno besedo, zdravo in poučno razpravo in dobro literaturo. Nekoč je bilo priljubljeno geslo Nazaj k naravi. Tudi dandanes bi ga morali ponovno obuditi in se prebuditi, kajti že nenavadne podnebne spremembe nas opozarjajo, da bo mladi rod moral spremeniti

obnašanje do našega sobivanja z naravo. Občutki pravega lovca morajo biti dandanes drugačni, morda bi se včasih morali več pogovarjati in sami spraševati o lastnem početju; ali je to vedno upravičeno ali tudi ne. Proti volji posameznika ali celo s prisilo ni mogoče ničesar spremeniti. Dobra volja, veselje, znanje in ljubezen do narave, prostoživečih živali je pravi temelj za sobivanje in varovanje naše naravne dediščine in trajnostno rabo naravnih virov.

Žal se dogaja, da se zadnje čase vse preveč ukvarjamo s težavami v lovskih družinah, kjer se čuti slabo upoštevanje lovske etike. Zaskrbljujoča je tudi naša povprečna starost, ki se iz leta v leto le povišuje. Mladi morajo skupaj z nami prevzeti breme odgovornosti pred javnostjo. Ne smemo in ne moremo dovoliti, da bi posameznik ali razne civilne iniciative s prstom kazale na nas in izražale dvome v nas. Lovstvo in lovske organizacije morajo postati zgled drugim, da se bodo zgledovali po naši poti in nedvoumno odobraval naš obstoj, naš pomen in naše poslanstvo v tej moralno načeti družbi. Pred nami je vse leto, nov nepopisan list papirja. Kako bomo znali udeležiti naše smeje načrte, je odvisno od nas samih. Zato začnimo že danes s polno malho optimizma, trdim delom, dobrim zgledom.

Srečno novo leto 2014 vam želim, pa tudi dober lovski pogled!

* Povzeto iz knjige Po sledovih slovenskega Lovca, Zlatorogova knjižnica, 23

Dr. Arpad Köveš,
predsednik Uredniškega odbora glasila Lovec

NERAZUMNO POBIJANJE MEDVEDOV

Objektiv, 2. 11. (Viko Luskovec) – Na prispevek o rjavem medvedu z naslovom Grozi mu izumrtje, ki je bil septembra objavljen v Objektivu, se je 5. oktobra 2013 v rubriki Odprta stran odzval lovec Marijan Likar. Pripadnik lovske bratovščine je na posplošen in povsem neargumentiran način na dolgo in široko dobesedno popljuval Luskovčev prispevek. Razloge najdemo v njegovi sli po pobijanju divjih živali. Ker njegov odziv zvečine temelji na gostilniških predstavah lovske bratovščine o rjavem medvedu, ne pa na nespornih argumentih in preverjenih dejstvih, je strokovna razprava dejansko onemogočena.

MEDVED NAŠ VSAKDANJI

MC RTV SLO, 10. 11. – V Sloveniji živi okrog 400 do 500 rjavih medvedov, največ naj bi jih bilo v kočevskih gozdovih. Projekt *Medved naš vsakdanji*, ki ga izvaja lokalna akcijska skupina Po poti dediščine od Idrije do Kolpe, odpira vprašanja sobivanja z rjavim medvedom na tem območju, hkrati pa širšo skupnost seznanja s predsodki o navadah in življenju rjavega medveda in spodbuja strpno in kritično razpravo v prihodnosti.

PRIZADEVANJA ZA VARSTVO OKOLJA IN OHRANJANJE NARAVE

Delo, 7. 11. (Tjaša Mazi) – Na področju varstva okolja in ohranjanja narave je Slovenija v dobrih dveh desetletjih zelo napredovala. Zasluge za to je treba delno pripisati Zelenim Slovenije, ki so pred svojim zatonom bdeli nad njunim uresničevanjem. Podpredsednik osamosvojitvene vlade in poznejši vodja poslanske skupine Zelenih dr. Leo Šešerko je imel še posebno razumevanje za problematiko s tega področja in je pomembno vplival na sprejetje pozitivnih ukrepov.

Na vprašanje, kako ocenjuje vladne ukrepe o zavarovanju ogroženih živalskih vrst pred dvema desetletjema, je dr. Šešerko odgovoril: »To je bil velik korak za slovensko varstvo narave.

Vladno uredbo lahko še kako primerjamo z znamenito Spomenico odseka za varstvo narave in naravnih spomenikov iz leta 1920, enim od temeljnih aktov slovenskega varstva narave. Zavarovanje ogroženih živalskih vrst ni pomenilo le legalizacijo zaščite ogroženih vrst in njihovih biotopov, ampak tudi korak k boljši ozaveščenosti ljudi ... Skeptičen sem le glede tega, da ta uredba ne bi večinoma ostala mrtva črka na papirju trdno zakoreninjenih predsodkov.«

Z GENOCIDNO POLITIKO NAD MEDVEDE IN VOLKOVE

Dnevnikov Objektiv, 9. 11. (Blanka Prezelj, Maribor) – Na članek Grozi mu izumrtje, ki ga je v Objektivu objavil novinar Viko Luskovec, se je 5. oktobra 2013 v Objektivu odzval lovec Marijan Likar, ki kot lovec zagovarja strokovno utemeljene posege z odstrelom tudi med ogrožene vrste živali. V povezavi s to problematiko je treba že takoj na začetku poudariti dejstvo, da se je velikim zverem pred leti, ko še niso imele statusa ogrožene vrste in so bile lovna vrsta divjadi, očitno godilo mnogo bolje kot dandanes. V Sloveniji imamo namreč zdaj enega največjih odstrelav medvedov in volkov na svetu! Takšna politika se zdi nekaterim genocidna ... O teh vprašanjih se vsako leto v medijih ponovno veliko piše, strokovno in nestrokovno ugotavlja, marsikdaj pa tudi spreneveda ...

V BELTINČIH ŽE ŠESTIČ LOVILI S SOKOLI

Nedelo, 10. 11. (Dejan Karba) – Tik pred močnim deževjem so se tamkaj zbrali sokolarji, ki so prišli iz različnih držav Evrope na tradicionalni lov s sokoli v okolico Beltincev. Na ogled številnim obiskovalcem so namestili ptice pred beltinskim gradom. Orlekov Vlado Poredoš je s svojimi sinovi obiskovalce že šestega odprtja lova s sokoli glasbeno popeljal v srednjeveške čase, domače gospodinje pa so prijazno postregle z langašem. Sokolarji so že med programom – organizatorji dogodka so bili beltinski zavod za kulturo in turizem, Sokolarstvo društvo Pomurja, občina in Slovenska zveza za sokolarstvo in zaščito ptic ujed –

željno pogledovali proti jugu, proti lovišču, streljaj oddaljenemu od prizorišča. Pri tem lovu, v katerem poleg ptic ujed lovcem pomaga tudi njihovi psi, je namreč včasih treba potrpežljivo in v tišini čakati tudi po več ur.

»Vsakdo ima lahko svoj pogled na to vrsto lova, vendar vam zagotavljam, da sokolarstvo z mučenjem ptic nima prav nobene zveze,« je predsednik pomurskega sokolarskega društva Dragan Zemljič odgovoril na očitke, da je »lov s sokoli mučenje ptic«. »Ne nazadnje je Unesco sokolarstvo uvrstil na svoj seznam nesnovne kulturne dediščine,« je sogovornik še opozoril drugače misleče. Začetki sokolarstva sicer izhajajo iz Mezopotamije – 2000 let pred našim štetjem – na slovenskem ozemlju pa je bila ta oblika lova najbolj raziskana na Loškem. Dokumenti iz leta 1226 dokazujejo, da je freisinški škof svojemu lovskega mojstru že takrat dovolil lov s kragulji in skobci.

SAOLA – ENA NAJREDKEJŠIH VRST SESALCEV ŠE OBSTAJA

Dnevnik, 15. 11. (x um) – V Vietnamu so nedavno – in to po dolgi petnajstih letih – ponovno opazili saolo (*Pseudorix nghetinhensis*), gozdnega prebivalca, podobnega antilopi, ki velja za enega najredkejših sesalcev na svetu. To je vrsta, ki je kritično ogrožena, odkrili pa so jo šele leta 1992.

Zadnjič so saolo v divjini opazili leta 1999 v Laosu, pred tremi leti pa so v neki laoški provinci vaščani celo ujeli en primerka, a je v ujetništvu kmalu poginil. Saolo, ki je v resnici vrsta goveda, imenujejo tudi azijski potlorog in jo je mogoče le redko videti; prepoznavna je po približno pol metra dolgih vzporednih ravnih rogovih.

DIVJAD JE UHAJALA TUDI ŽE KRALJU

Nedeljski, 13. 11. (Franci Horvat) – Poključka soteska, tudi soteska Ribščiice v Triglavskem narodnem parku, je naravna znamenitost, ki se z območja Gorij zajeda v vznožje planote Poključka (dolina Rodovne). Omeniti velja, da je bil že v času Kraljevine Jugoslavije, v prvi polovici 20. stoletja, na Mežakli, Radozni in delu Poključke

lovski zakupnik kralj Karađorđević. Njegovi lovci in gonjači so začeli raziskovati, kje v soteski nad Poključko luknjo jim divjad najpogosteje uide. Ugotovili so, da je soteska prehodna, toda le za zelo spretno živali. Zaradi izjemne zanimivosti dela pod naravnim mostom so uredili pot skozi ožino. V navpični steni so leta 1930 zgradili tehnično zahtevne galerije, ki so jih poimenovali Galerije kraljeviča Andreja. Vse od takrat je Poključka soteska, ki je mnogo več kot sama Poključka luknja, urejena za obisk. Skozi sotesko vodi planinska pot na Poključko, ki je hkrati tudi del Slovenske geološke poti.

Leta 1993 so Poključko sotesko razglasili za naravni spomenik, kar daje tej znamenitosti še dodatno pomembnost.

KAJ Z »ZAPUŠČENO« DIVJADJO?

Nedelo, 17. 11. (Taja Topolovec) – Ne potrebuje vsak mladič divje živali, ki se nam zdi zapuščena, naše pomoči. Mnoge ptice namreč zapustijo gnezdo, preden znajo leteti, starši pa jih še nekaj časa hranijo. Prav tako se lahko v visoki travi skrivajo samo na videz »zapuščeni« mladiči srn ali zajcev.

»Zakonodaja odreja enak postopek za vse vrste lovnih živali, kar velja za srno, velja tudi za kuno zlatico in belico ali nutrije. To se sicer ne sliši prav prijetno, vendar zakon tako predpisuje,« pojasnjujejo pri Lovski zvezi Slovenije. Če ob najdbi katere koli poškodovane živali pokličemo na center za obveščanje (112), bodo, če gre za divjad, o tem obvestili pristojno osebo upravljavca lovišča, katerega naslov imajo. Na ogled bodo prišli lovci iz pristojne LD, ki nato o stanju živali obvestijo tudi lovskega inšpektorja. Le-ta v primeru hude poškodbe odredi t. i. »izreden odvzem«, kar pomeni odstrel, odlov živega osebka ali zabeleži le izgubo posamične vrste divjadi ne glede na vzrok (če žival pogine). Če poškodbe niso prehude, žival izpustijo nazaj v naravo. Brez predhodnega postopka azil, kot že omenjeno, take divjadi ne sme sprejeti.

Kljub preventivnim ukrepom je »srečanje« z vozilom še vedno eden najpogostejših vzrokov za poškodbe ali smrt živali. Po podatkih LZS je med povoženimi živalmi najpogosteje srnjad (50.202 živali v letu 2012), sledijo lisice, zajci, kune belice in

Foto: J. Papež – Grča

jazbeci. »Vendar o mrtvi divjadi ne obveščamo lovcev,« pojasnjujejo. Mrtvo divjad prevzame higienska služba, če gre za najdbo mrtve zavarovane vrste pa primer mrtve prednostno pripada Prirodoslovnemu muzeju Slovenije.

O najdbah mladičev na LZS povedo, da ljudje mladiče velikokrat odvezajo v dobri veri, da bi jih rešili, vendar jim naredijo s tem več škode kot koristi. »V ujetništvu vzgojeni mladiči so, ob tem, da je to povsem nezakonito, za naravo izgubljeni, saj se pozneje ne morejo več vrniti vanjo. Moški osebkovi srnjadi in jelenjadi, ki so odrasli v ujetništvu, postanejo z začetkom spolne zrelosti tudi napadalni in zato zelo nevarni ljudem in domačim živalim,« pojasnjuje veterinar Zlatko Golob, vodja Zatočišča za zavarovane prostoživeče živali, kjer oskrbujejo poškodovane živali, kot so ptice, sesalci (tudi medvedi), vodi pa tudi podružnico v Piranskem akvariju za morske organizme in podružnico v Kranju, kjer oskrbujejo npr. človeške ribice.

LOVCI NE BI SMELI LOVITI V IŠKEM MOROSTU

Delo, 18. 11. (Dragica Jakse-tič) – Okoljski inšpektorat je uvedel inšpekcijski postopek zoper tomišeljske lovce, ki so lovili v naravnem rezervatu Iški Morost. Glede na pojasnila Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) in Ministrstva za kmetijstvo in okolje (MKO) bi lovci LD Tomišelj le morali vedeti, da lovijo na nelovni površini.

Predsednik LD Tomišelj Lado Bradač je po dogodku oktobra za Delo zatrdil, da uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje in zakon o divjadi in lovstvo nista usklajena, lov pa da so izvajali na lovem območju oziroma v skladu s kartami ZGS, na katerih območje Iškega Morosta ni označeno kot nelovno območje. Res pa je, da karte ZGS niso bile pravilno posodobljene. Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje je bila sprejeta leta 2008, in sicer že po pripravi katastra lovnih in nelovnih površin, ki se ga pripravi pred/ob podelitvi koncesij za trajnostno gospodarjenje (upravljanje) z divjadjo. Odgovora na vprašanje, zakaj po Uredbi o krajinskem parku karte niso bile spremenjene, novinarji od pristojnih služb niso dobili.

MEDVED NA JEZERSKEM SKRIL HRANO V GOZD

Delo, 26. 11. (Marjana Hanc) – Nad Kokro, na nadmorski višini okoli 850 metrov, je rjavi kosmatinec tako hudo ranil žrebičko, da so jo morali zasilno zaklati, nam je dejal lastnik Stane Bergant, ki sicer ni našel medvedovih stopinj. So pa zato sledi našli lovci na Jezerskem, kjer je medved na Anclovmu, kjer so zaradi obnove hleva imeli čredo govedi in ovc na prostem, usmrtil eno ovco, dve pa skril. »Danes sem izvedel, da so lovci odkrili, kam ju je zakopal v gozdu, kajti ponoči se je tja prišel hraniti,« je takrat povedal Miran Hafner s kranjske OE ZGS.

Letos so bili medvedi na Go-

renjskem bolj aktivni. Že aprila, ko je bilo še veliko snega, so opazili sledi srednje velikega medveda na območju Jelendola v Občini Tržič in na območju Tolstega vrha. Oktobra je v Podlublju raztrgal ovco, hlačal pa je tudi v Jelendolu. O medvedjih obiskih so vedeli povedati tudi lovci z bohinjskega območja. »Do konca novembra ni bilo znakov njegove prisotnosti, v zadnjem tednu pa smo prejeli tri takšna obvestila,« je pojasnil Miran Hafner s kranjske območne enote Zavoda za gozdove.

ZVERI USTAVLJAJO GRADNJO VETRNIC, RIBE PA ELEKTRARN

Dnevnik, 18. 11. (Jan Bratanič) – Čeprav je bistvo območja Natura 2000 skrb za okolje in domorodno rastlinstvo in živalstvo, so varovana območja pogosto tudi ovira ključnim gospodarskim projektom. Prva podrobna raziskava o vračanju divjih živali v Evropo, ki so jo opravili v okviru Zoološke skupnosti London, *Birdlife International on European Bird Census Council*, je pokazala, da gozdove spet poseljujeta volk in zober (evropski bizon), v reke in jezera se vrača evrazijski bober, medtem ko na nebu ponovno kraljuje orel belorepec. Gerben – Jan Gerbrandy, poslanec v evropskem parlamentu in poročevalec za biotsko raznovrstnost, vidi v vrnitvi določenih živalskih vrst kopico gospodarskih priložnosti. Za to velja zahvala različnim naravovarstvenim usmeritvam/direkti-

vam in tudi evropski naravnosti mreži Natura 2000. Toda pri tem so tudi težave, a o tem kdaj drugič.

PROSTOŽIVEČE ŽIVALI NA CESTI

Dnevnik, 16. 11. (Andraž Zupančič) – Ne le ljudje, žrtve prometnih nesreč so na naših tleh tudi prostoživeče in domače živali, in to ne tako redko. Lani jih je bilo do novembra evidentiranih že več kot 6.000 povoženih, pa pri tem štejemo samo divje živali, od katerih je bilo več kot 70 odstotkov žrtv smjadi. Ker se takšna nesreča lahko pripeti vsakomur, zavarovalnice ponujajo in svetujejo zavarovanje vozila v primerih poškodb zaradi divjadi.

Človek je tisti, ki posega v prostor živali. Seveda niso le ceste tiste, ki jemljejo svoj davek. Velik krivec je še železnica, na kateri pa vodenje evidence povoženih živali, po informacijah LZS, ni zajeto.

Policija ne vodi posebne evidence, ki bi se nanašala na povožene živali. »V primeru, da je policija obveščena o povoženih živalih, pride na kraj, zbere dejstva in okoliščine povoženih živali ter obvesti revirnega lovca,« meni Vesna Drole s sektorja za odnose z javnostjo generalne policijske uprave. Letos je bilo povoženih 6.069 divjadi, od tega 4.403 srnjadi, 552 lisic, 306 zajcev, 310 jazbecov in 56 divjih prašičev.

Odvoz živali, ne da bi jo evidentirali, je kazniv. Vozniki morajo v primeru trka z živaljo ravnati prisebno. Večina povozov živali se zgodi ponoči, ko je divjad zelo težko opaziti še na varni razdalji, zato mora voznik najprej poskrbeti za lastno varnost ter nato na številko 112 o povozu obvestiti center za obveščanje. Od tam bodo o trku obvestili upravljavca lovišča za evidentiranje o izgubi (odvzem leve čeljustnice) in higiensko službo, ki je zadolžena za odvoz.

»Policija ne vodi posebne evidence, ki bi se nanašala na povožene živali. V primeru, da je policija obveščena o povoženih živalih, pride na kraj, zbere dejstva in okoliščine ter obvesti pooblaščenega lovca. Ker gre le za objektivno odgovornost voznika, je zadeva obravnavana kot prometna nesreča, zato se ta konča z uradnim zaznamkom,« je dejala Vesna Drole. (Več na 17. strani Dnevnika z dne 16. 11. 2013!)

Neodkrita pripoved konstruktorja Avčina

V prispevku o monolitnih lovskih kroglah (Lovec, 4/2013) sem bežno omenil tudi nastajanje **krogle ABC**. **France Avčin** je zasnoval lovsko kroglo, s katero se je postavil ob bok največjim konstruktorjem lovskih krogel. Po objavi prispevka mi je pisal **Lojze Žumer** in odgrnil doslej še neznani del nastajanja krogle ABC. Ste vedeli, da so prve serijsko izdelane krogle ABC stružili v Železnikih in nato v Hotemažah? Zaradi boljšega razumevanje nastanka krogle ABC bom zato povzel vsebino nekaterih Avčinovih prispevkov, ki so bili objavljeni v glasilu *Lovec* pred nastankom te krogle (1967), takoj po serijski izdelavi (1972–73) in ob Avčinovi 70-letnici (1981).

Prof. dr. France Avčin (1910–1984), univerzitetni profesor na Tehnični fakulteti ljubljanske Univerze, je bil inženir elektrotehnike, izumitelj, alpinist, gorski reševalec, predavatelj, strokovnjak za varnost v gorah (dereze »avčinke«, testiranje vrvi) in pionir v varstvu narave. Znan je bil kot človek brez dlake na jeziku – prva mu je bila vedno resnica. Kot lovec se je zavzemal za pravičen in kulturn lov z visoko lovsko etiko in moralo. O tem je napisal več člankov in knjig. Knjiga *Kjer tišina šepeta* je doživela več izdaj, v *Človek proti naravi* pa začetimo izpoved človeka, ki se zaveda, da je del narave in njenih zakonov, ki jih ne gre kršiti. Avčin je kroglo ABC, o kateri pišem v tem prispevku, po zahtevnih izračunih in preskusih izdelal skupaj z avstrijsko tovarno streliva Hirtenberger. Prispevek o njegovem življenju je bil ob njegovi 70-letnici objavljen v reviji *Lovec* (2/1981).

Prispevek k delovanju strela iz risane cevi na divjad (1967)¹

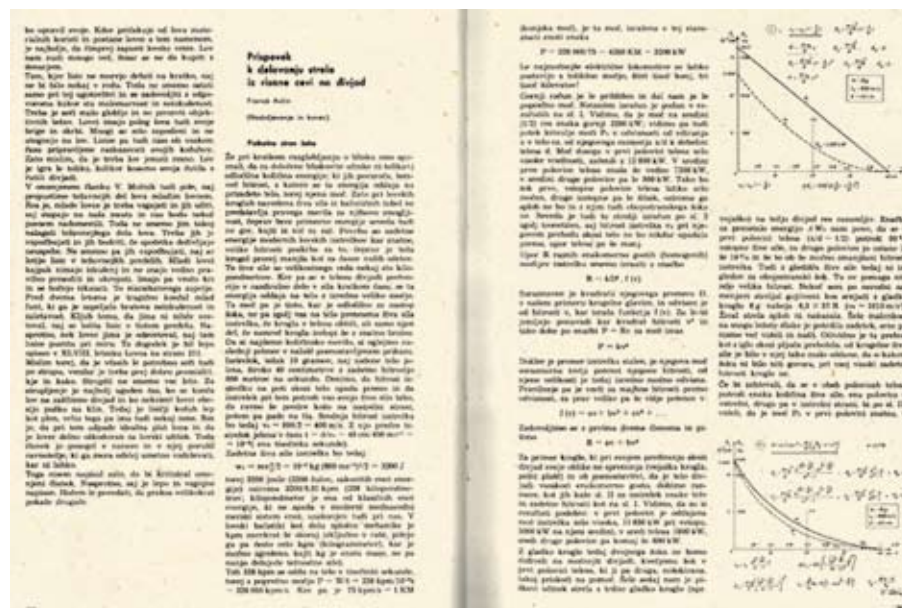
Avčin je navedeni prispevek objavil leta 1967 v nemški lovski reviji *Wild & Hund* in v reviji *Lovec*. V njem je najprej pojasnil, da lahko strel s kroglo iz risane cevi na telo divjadi deluje na različne načine, po enem ali več hkrati. Cilj vsakega lovskega strela naj bi bil, da divjad strela »ne bi slišala«, tako bliskovito/hipoma naj bi jo ugasnilo življenje. Nikoli se ne bi smelo zgoditi, da ob dobrem zadetku divjad ne bi obležala mrtva ali vsaj blizu nastrela zaradi slabe zgradbe krogle. Avčin je v nadaljevanju opisal **načine delovanja**

lovskih krogel, t.j. z neposrednimi poškodbami, hidrodinamičnimi poškodbami in šokom. Opisal je biološko stran šoka, kjer je omenil, da če želimo, da šok sploh nastane, se mora dražljaj pojaviti v obeh polovicah telesa (obojeustranski, imenoval ga je *parni šok*). Nato je opisal fiziološko stran šoka, kjer je predstavil tudi več izračunov (*fotografija 1*). Z njimi je želel ugotoviti, kako (hitro) naj bi se krogla odpirala, da bi bilo njeno delovanje (prenos energije) čim bolj enako na prvi del in nato na drugi del telesa. Po njegovem mnenju naj bi se premer krogle ob preoblikovanju sprva večal le počasi, šele v drugi polovici naj bi se globasto odprl do konca. Samo na tak način naj bi se dosegel tako zaželeni *dvojni šok*. Avčin je napisal, da se je zgledoval po ameriškem načinu konstruiranja krogel,

Fotografija Franceta Avčina; povzeto s spleta (Planinska zveza Slovenije); leto nastanka neznano.

ki je zagovarjal nadzorovano širjenje glavnice krogle. Širjenje mora imeti gobasto obliko, ki se ob prodiranju širi in niža, krogla se ne sme razdrobiti oz. v najmanjši mogoči meri. Okrcal je tudi tedanjo nemško miselnost, ki je, prav nasprotno, zagovarjala drobljenje oz. razkosavanje krogle. Slovenski konstruk-

Sl. 1: Objavljeni članek v reviji *Lovec* z naslovom *Prispevek k delovanju strela iz risane cevi na divjad*, *Lovec* 5–6/1967

¹ Prispevek k delovanju strela iz risane cevi na divjad, *Lovec*, 5–6/1967

tor je omenjeni prispevek sklenil z naslednjimi besedami: »Tudi mi bi bridko potrebovali domače lovske krogle, ki bi delovale na ameriški način in usmrčale predvsem z obojestranskim šokom in zanesljivo dajale izstrel. Koliko manj bi bilo lovske škode, denarne in moralne, koliki divjadi bi prihranili umiranje v težkih mukah! Model zanje je tu; ob prvih izkušnjah deluje dobro, kot predvideno. Toda, kdo se bo lotil serijske izdelave spriču naše slepe skomercializiranosti zadnjih časov? Mogoče bo ta prikaz delovanja krogel le kaj zalegel, da bomo jugoslovanski lovci končno prišli do dostojnega domačega naboja, vsaj za kroglo 8 x 57 JS, res uporabno tudi za našo težko veliko divjad.«

O nastanku nove lovske krogle (1972)²

Avčin v tem prispevku najprej omeni, da so mu zaključki iz takratnih fizikalno-bioloških razglabljanj naložili še težjo nalogo – ustvariti kroglo za risano cev. Ta naj bi, poleg dotedanjih starih zahtev, izpolnjevala tudi takrat novo odkrite zahteve, da namreč s čim večjo verjetnostjo nastane »dvojni šok« (kot že opisano). Klasično »usmrčanje divjadi z gmoto (maso) krogle«, kot navaja Avčin, naj torej čim bolj nadomesti zanesljivejša »smrt zaradi hitrosti« oz., kot piše, »z udarnimi tlačnimi valovi kot posledico hitrosti«. Ko naniza vse slabe izkušnje s starimi drobljivimi krogli, Avčin določi deset zapovedi, ki naj bi jih imela idealna sodobna lovska krogla; te naj bi bile: brezpogojen in čist izstrel, hitra usmritev, držanje smeri pri prodiranju, čim bolj univerzalno delovanje (tako na telesno močno in šibko divjad; torej, ne da bi preveč poškodovala telo manjše/šibke divjadi), dobre zunanje balistične lastnosti, natančnost zadevanja, majhna občutljivost za ovire, dokaj lahka izdelava krogel, standardni tlaki, brez ostankov v cevi ter velika prilagodljivost oz. uporabnost krogel pri različnih hitrostih.

Avčin je omenil, da se je pri iskanju načina preoblikovanja (oblika gobice) zgledoval po rozetasti obliki Remingtonove krogle Core Lokt SP (Soft Point). Zanj je menil, da je odlična, le da se ob zadetkih v močne kosti splošči do dna in velikokrat ne zadrži jedra. Zato je morala imeti njegova krogla tudi **zanesljivo zaporo** preoblikovanja (deformacije), torej čim več »peclja« oz. »korena« ali z drugimi besedami: čim večji ostanek zadnjega dela krogle. Zapora preoblikovanja pomeni tudi uporabnost ene krogel pri različnih zadetnih hitrostih. Avčin to opiše kot »neodvisnost na hitrost«.

Cilj pri ABC krogli je bil, ne le da ohrani čim več svoje mase, ampak tudi, da med prodiranjem kar najbolj enakomerno oddaja svojo kinetično energijo. Za dosego slednjega se upočasnitev krogel teoretično lahko nadomesti z zmerno postopnim (progresivnim) povečanjem premera glave krogel, ali, kot je v svojem prispevku napisal Avčin: »do srede jelenjega trupa le za 50 % (1,5 x premer), naprej proti izstrelu pa močnejše, še za okrog 100 % (2,5-kratni končni premer)«. Takšno postopno širjenje je, po Avčinovem mnenju, **poleg povzročitve šoka na obe parni polovici telesa** prispevalo k

Sl.2: Članek v reviji Lovec z naslovom O nastanku nove lovske krogle, Lovec 10, 11, 12/1972

Sl.3: Članek v reviji Lovec z naslovom O nastanku nove lovske krogle, Lovec 10, 11, 12/1972

univerzalnemu delovanju. Za Avčina je bila univerzalna krogla, »uporabna za vse«, lahko le krogla, ki z vrha sprošča kolikor mogoče malo drobcev ali pa sploh nobenih. Z običajnimi svinčnimi jedri je to težko doseči, kajti taka jedra se rada izmuznejo iz plašča. Pri zelo visokih zadetnih hitrostih sodobnih nabojev pa se take krogel včasih dobesedno razletijo, je navajal Avčin.

Ker **zunanja oblika krogel** hkrati določa tudi njene lastnosti pri letu krogel, jo je moral oblikovati tako, da je omogočila tudi ustrezno notranjo konstrukcijo, njemu pa hkrati primeren **način izdelave**. Hladno

globoko vlečenje, običajni način izdelave plaščev krogel in tulcev, ni prišel v poštev. Le struženje, ki v tistem času že ni bila taka težava. Zato je v je bila primerna le oblika »stožec na valju«. Iz literature o nadzvočni aerodinamiki je povzel še najugodnejše izmere in tako je bila krogli določena najprej zunanja oblika. Avčin je v prispevku pojasnil, da je pri izbiri **materiala** kot najprimernejšega izbral tombak, ki je znan po svoji žilavosti in prilagodljivosti (elastičnosti). Omenil je, da izpolnjevanje zahteve glede občutljivost na ovire oz. »trdnost nasproti oviram«, kot pravi, ni zgolj stvar le krogelne zunanje oblike, temveč trdnosti krogline konice, njene masne obremenitve prereza in še posebno zadetne hitrosti (**fotografija 2, 3**).

Drugi prispevki o krogli ABC

V letu 1972 so bila v več številkah Lovca objavljena **Poročila o delovanju krogel ABC**, v katerih so lovci opisovali prve praktične izkušnje, kako je krogla ABC delovala pri zadetkih na divjadi. Med pomembnejše prispevke o krogli ABC spadajo še prispevek **Toneta Prestorja**³, dipl. vet., iz leta 1974, v katerem je opisoval fizikalne učinke krogel ABC in primerjal biološke reakcije zadetih poskusnih živali in pri lovni divjadi. France Avčin je istega leta v prispevku⁴ predvsem opisoval in opravičeval poskusne strele na večjo divjad s krogli ABC, premera 5,6 mm. **Rafael Cajhen** pa je v svojem prvem prispevku⁵ leta 1975 opisal predvsem odpornost krogel ABC na ovire pri streljih na divjad. Avčin je leta 1977 opisal⁶ razliko med krogli Nosler Partition in ABC, saj je neko trgovsko podjetje napačno opisalo lastnosti nabojev s tema dvema krogli. Trgovsko podjetje je menda lovcem dopovedovalo, da ABC učinkuje slabo in uničuje cevi. Avčin je nato pojasnil, da so nekatere začetne serije do št. 500225 zaradi desetinke milimetra preozkih krogel zadetke »trosile« in zato povzročile imenu krogel ABC in tovarne veliko škodo. Obenem je avtor ABC ovrget tudi trditve, da je ABC trda krogla, ki uničuje cev, in opisal nekaj primerov uporabe bakrenih krogel iz zgodovine. Toda F. Avčin je prav na tem mestu tudi navedel, da ko tombak prekrije notranjost cevi, jo s tem le zaščiti in naredi »boljšo«; trditve, ki pa žal ni bila pravilna. Vseh tri trditve (vse napačne) so dolga leta spremljale ABC. **Jože Perko** je leta

³ Strelni učinki krogel ABC na poskusnih domačih živalih in divjadi, Lovec, 4/1974

⁴ ABC – v premislek in še kaj, Lovec, 6/1974

⁵ Strel skozi ovire in krogla ABC, Lovec, 6/1975

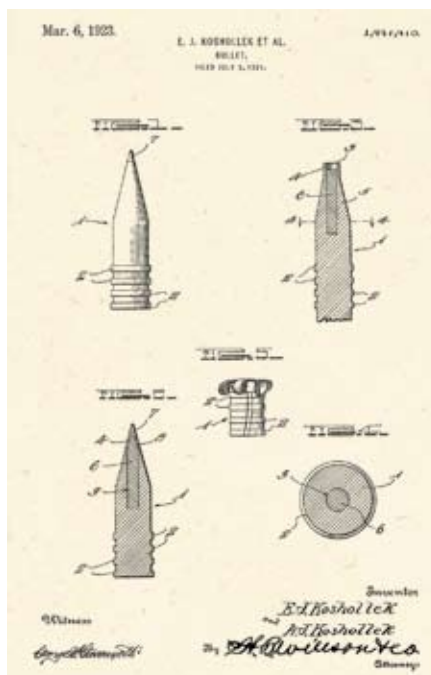
⁶ Naboji s krogli NOSLER in ABC, Lovec, 8/1977

1988 prevedel⁷ in povzel prispevek **Ludwiga Benderja**, ki je bil objavljen v nemški lovski reviji Die Pirsch, 8/1988. Avtor sam je kroglo ABC v različnih kalibrh uporabil za lisico, srnjad, divjega prašiča, medveda, jelenjad, vse do losa. Bender je zaključil z naslednjimi besedami: »Na splošno kaže, da bodo krogle za lovske puške tipa ABC zaradi zanesljivega izstopa in majhne poškodbe tkiva pri zelo dobrem usmrtilnem učinku – krogle prihodnosti.«

Delovanje krogle ABC z rezkanjem (1981)⁸

Prispevek s tem naslovom je bil objavljen ob 70-letnici konstruktorja. V njem je Avčin ponudil pregled/zgodovino nastajanja krogle ABC in več podrobnosti, ki jih leta 1972 ni omenil. Opisal je zgodovino nastanka lovskih krogel, svinčenk in oplašenih krogel. Omenil je prvo »polno« kroglo francoskega konstruktorja **Lebela**, struženo v celoti iz bakra, ki je bila za množično vojaško uporabo predraga. Tudi lovci so razmišljali, kako uporabiti to polno kroglo. Omenil je brata, **Emila in Aloisa Kosholleka**, ki sta leta 1923 patentirala bakreno kroglo z globoko izvrtino. Ta se ob zadetku ni razletela, pač pa le nenadzorovano razprla in je bila kmalu pozabljena (*fotografija 4*). Avčin je povedal, da je, opremljen z vsemi temi spoznanji, začel konstruirati novo kroglo. Opisal je, da je leta 1964 izračunal, kako se mora prodirajoči krogli z upadajočo hitrostjo večati premer, da na telo vseskozi deluje z enako močjo, zato je od tega leta naprej to upošteval pri popravkih konstrukcije. Le tako krogla namreč v obeh polovicah povzroči približno enak živčni šok. Za izhodišče mu je služila prav krogla bratov Koshollek. Popravke je opravil najprej tako, da je krogli v izvrtino vstavil mehak valjast čep. Nato je po ameriškem vzoru poskusil z zarezi na konici, pri čemer se je zgledoval po Remingtonovi krogli (CORE LOKT Soft Point – lokasto zarezan plašč pri vrhu). Še vedno je bil potek postopnega preoblikovanja glave pod »stiskalnico« neenakomeren. Ob tem se mu je utrnila nova zamisel: v steno izvrtine je zarezal tedaj pet (kasneje štiri) ostrih utorov od vrha do dna in vanjo potisnil svinčen čepek z zaokroženo glavico. Prvi strel skozi žaganje in nato skozi poginule domače živali so dali obetavne rezultate. Nato, kot piše, si je drznil poskusiti učinek tudi na divjadi. Nova, še vedno poskusna krogla ABC je hitro pridobila sloves v Belju, kjer so tudi najtežji jeleni prav presenetljivo padali pod njenim učinkom. Presenetljivi sta bili tudi njena prodornost,

za tiste časa nekaj nezaslišanega, ter njena očitna neobčutljivost na ovire. »Medtem je kroglo ABC vzela v preskus in študij avstrijska tovarna streliva Hirtenberger Patronenfabrik ...; glede krogle ABC se naši tovarni streliva PPU (»Prvi partizan Užice«) ni zdelo vredno niti odgovoriti. »Vsevedni« Nemci, ki se sedaj tolčejo po glavi pa so jo vzvišeno odbili ...« je tedaj zapisal Avčin in zaključil: »Širni svet ABC kroglo že pozna in jo sprejema, čeprav jo skušajo ponekod – tudi pri nas – še zamolčati. V lovišču Belje (letni odstrel okrog 4.000 glav parkljaste divjadi) je ta krogla v rabi kot standardni naboj poklicnih lovcev, saj je z njo uspeha največ, iskanja obstreljene divjadi in izgub pa

Sl. 4: Posnetek patenta bakrene krogle Kosholleka iz leta 1923, po katerem se je zgledoval Avčin (vir internet).

najmanj. Sleherni kos gre lahko v izvoz, ker ni več »razbit.«

S pojavom masivne lovske krogle ABC s programiranim izobličenjem za delovanje z rezkanjem je tedaj – po domače pol tisočletja samovlade svinčenske – nastopila nova, zanesljivejša doba lovskega streljanja z kroglo, v korist ne le lovca, temveč predvsem divjadi. Avtorju pa se mi je izpolnil življenjski cilj starega lovca inženirja in se lahko mirne vesti oddahnem. Z ABC kroglo pa upava, da naju bodo Slovenci vsaj odslej razumeli.«

Moje izkušnje s kroglo ABC⁹

Tak je bil naslov drugega prispevka o krogli ABC, ki ga je napisal prof. dr. **Rafael Cajhen**. Tudi z njim sem imel

pogovor, poln zanimivih zgodb, za katere žal tu ni dovolj prostora. Z mojim prvim sogovornikom, **Lojzom Žumrom**, sta bila na Fakulteti za elektrotehniko celo sošolca. Tam je ostal kot asistent, kasneje pa je postal redni profesor. Z Avčinom sta bila lovska prijatelja. V prispevku je navedel, da želi posredovati le nekaj zanimivih dejstev, ki javnosti tedaj niso bila znana. Povedal je, da Avčina pri snovanju nove krogle ni vodila kakšna misel o komercialnem uspehu, temveč le želja, da bi lovstvu ponudil naboj, s katerim bi čim zanesljiveje in humano odstreljevali divjad. Ko je bila konstrukcija krogle dokončana, je Avčin poslal dve ponudbi tovarni PPU v Užice, a se jim ni zdelo vredno niti odgovoriti. Iz Nemčije so mu vsaj odgovorili, da svojim krogam sami ne želijo ustvarjati konkurence. Ko se je krogla ABC presenetljivo uspešno začela uveljavljati tudi v Nemčiji, pa so se nadležne konkurence znebili tako, da so začeli med lovce širiti govorice o balističnih slabostih ABC, saj uspehov iz lovišč ni bilo mogoče zanikati. A so s tem kaj kmalu prenehali, saj so tudi uradni testi uglednega nemškega balističnega inštituta DEVA pokazali, da krogla ABC dosega tekmovalno natančnost/preciznost.

R. Cajhen je napisal, da je imel več priložnosti kot drugi že v razvojni fazi, vse od leta 1969, spremljati razvojno pot krogle ABC in jo od vsega začetka tudi preizkušati na strelišču in v lovski praksi. Uporabljal je krogle iz poskusne proizvodnje (prototipi so bili ročno izdelani), krogle iz tako imenovane »nulte« serije (izdelani so bili na tovarniških avtomatih) in iz redne serijske proizvodnje. S streli je dosegel raztrosni krog manj kot 3 cm pri petih strelh na 100 m šele, ko je uporabil naboje iz redne serije, saj so predhodne krogle kazale še nekatere »otroške boleznice«. Pri preizkušanju je uporabljal dvanajst različnih nabojev z različnimi premeri krogel. Na strelišču je preizkušal natančnost in odpornost krogle na ovire. O odstrelh divjadi je skrbno sestavljal zapisnike; bilo jih je 110, med njimi pa vsa naša divjad. Pri tem je omenil, da je zabeležil pri strelh na 25 divjih prašičev in na 28 glavah uplenjene jelenjadi beg po strelu največ 30 m. Povzel je, da imajo krogle ABC tri najpomembnejše lastnosti: imajo izredno prebojno moč in dajejo zanesljiv izstrel tudi v težkih razmerah, izstrelne rane pa so okrogle, z ostrimi robovi, kar daje tudi dober krvni sled. V živalskem telesu krogle ohranjajo svojo smer, strelni kanali so premočrtni, čisti in cevaste oblike, tudi če krogla naleti na močne kosti. V primerjavi z drugimi krogami je ABC zelo odporna proti normalnim, a tudi večjim oviram na strelni poti. Ob vsem naštetem krogla ABC ne

⁷ Krogla ABC v lovski praksi, Lovec, 7–8/1988

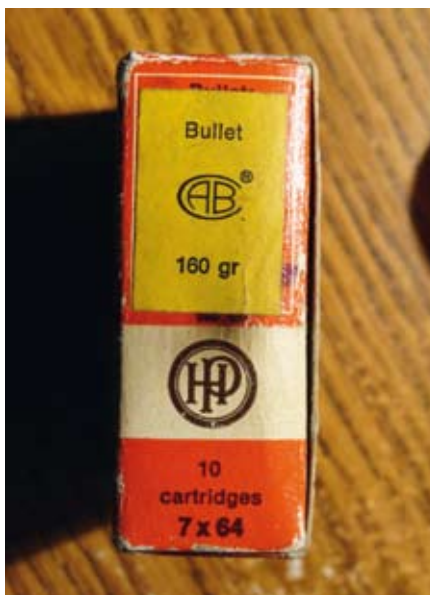
⁸ Delovanje krogle ABC z rezkanjem, Lovec, 2/1981

⁹ Moje izkušnje s kroglo ABC, Rafael Cajhen, Lovec, 7/1981

deluje razbijaško na živalsko telo. Cajhen je imel kar sedem let priložnost spremljati in zbirati tudi izkušnje poklicnih lovcov, predvsem okrog Kočevja in v Belju; zlasti Belje s tedanjim letnim odstrelom 4.000 glav velike divjadi na leto, zato mu je bilo neizčrpen vir izkušenj. Povedal je da, da se jim je lovski uspeh bistveno povečal, odkar so začeli uporabljati za odstrel krogle ABC v naboju .7 x 64. »Če imamo v cevi naboj s kroglo ABC, potem lahko grobo računamo, da smo razširili kaliber svojega naboja vsaj za stopnjo navzgor in hkrati navzdol v primerjavi z drugimi naboji. Le v tem smislu lahko govorimo o večji univerzalnosti,« je zaključil avtor prispevka z ugotovitvijo, da se zaveda, da nikoli ne bo ne univerzalnega kalibra niti naboja, ki bi povsem enako dobro deloval pri odstrelu divjadi vseh vrst. A če že katera, se je po njegovem mnenju ABC najbolj približala idealnemu (*fotografija 5*).

K zgodovini razvoja lovske krogle (1971)

Kaj ključnega se je dogajalo s kroglo ABC v obdobju med letoma 1967 (le zamisel) in 1972 (začetek redne tovarniške proizvodnje)? Zaslugo za pojasnitev tega obdobja ima **Lojze Žumer**, član LD Železniki, dandanes 80-letnik, ki je aktivno sodeloval pri izdelovanju lovske krogle ABC. V zelo zanimivem pogovoru, ki sva ga imela, mi je povedal marsikaj zanimivega. Franceta Avčina je spoznal še kot študent, ko jim je Avčin na Fakulteti za elektrotehniko predaval predmeta *Splošne električne meritve* in *Meritve na električnih strojih*. Bil je izjemen predavatelj, zato je bila predavalnica vedno polna. Po končanem študiju se je Žumer zaposlil v Železnikih, v tedanji tovarni Iskra – tovarna elektromotorjev (zdajšnji DOMEL). Ker je imel Avčin v Železnikih nekaj znanec, je Žumra večkrat obiskal v tovarni. Ob nekem takem obisku, ker je vedel, da je lovec, mu je Avčin povedal, da išče podjetje, kjer bi mu izdelali poskusno serijo njegovih krogel. Ob tej priložnosti mu je tudi razkril, kaj ga je gnalo, da se je sploh lotil te konstrukcije. Vse do tedaj znane krogle so namreč preveč poškodovale telesna tkiva/meso divjadi in pri telesno večji in težji tudi niso zagotavljale izstrela. Z novo konstrukcijo je želel doseči čim čistejši strelni kanal (brez stranskih poškodb) in zanesljiv izstrel ter pri tem še obojestranski šok. Da bi vse to dosegel, je želel izkoristiti vrtenje krogle, ki bi se ob udarcu preoblikovala tako, da bi na nadaljnji prodirajoči poti skozi telo divjadi delovala tudi kot čelni ali kronski rezkar. Zato se je morala krogla

Sl. 5: Starejša embalaža nabojev ABC (Hirtenberger), kalibra 7 x 64; viden je značilen logo krogle ABC.

dosegel zanj zadovoljive rezultate. V začetku je Avčin izvrtno v krogli polnil s svinčcem, a je Žumra dejal, da bo to kasneje nadomestil s plastiko. Ko je Avčin dobil izdelane prve naboje, mu jih je nekaj poklonil in z enim od njih je Lojze Žumer uplenil jelena šesteraka. Avčin mu je dal tudi naboj, ki je imel v sredini krogle namesto svinca jeklen vložek (*fotografija 6-A*). Dejal mu je, da se taka krogla ne odpre, zato z nabojem s tako kroglo lahko brez skrbi strelja tudi velikega petelina (takrat še lovno divjad), saj ga ne bo preveč poškodovala. (Avčin je bil na splošno velik zagovornik lova le s kroglo, saj so se v tistih časih tudi za lov na veliko divjad uporabljale še šibre – op. avtorja). V tovarni v Železnikih so mu na revolverjskih stružnicah izdelali le nekaj tisoč krogel, nato pa to delo prenesli k obrtniku Ropretu, ki je krogle izdeloval serijsko in jih dobavljal avstrijski tovarni. V tovarni so mu krogle izdelali v kalibru

Sl. 6: Krogle ABC; prva na levi (6-A), vstavljena v tulec, je krogla ABC z jeklenim vložkom za lov velikega petelina; druga je običajna krogla ABC, vstavljena v tulec, tretja je krogla ABC z običajnim utorom na telesu krogle, namenjen zmanjšanju naležne površine, (6-B) zadnja pa je krogla ABC z ozkim (starejšim) utorom na telesu krogle, namenjen izključno zarobitvi tulca v telo krogle.

konstrukcijsko-programirano odpreti v obliki ovnovih rogov z ostrimi robovi. Da bi to dosegel, je izbral monolitni material. Kroglo je stiskal pod hidravlično stiskalnico in opazoval preoblikovanje (deformacije). Nato se je dogovoril s kafilerijo v Zalogu, da so mu pripravili pravkar poginule prašiče, ki so bili še topli, da jih je položil v zaboj, napolnjen z žagovino, in z vrhnjega nadstropja upravne stavbe streljal vanje. Iz žagovine pod prašičem je nato izbrskal krogle in opazoval, kako so se preoblikovale, opravljal določene popravke, dokler ni

7 mm iz palic, premera 8 mm, ki so jih dobili na jugoslovanskem tržišču. Za začetek so uporabili tombak, ki so jim ga poslali iz Svetozareva. Tako v Tovarni Iskra kot tudi pri Ropretu so v steno izvrtno vtisnili štiri zareze, svinčene konice pa so vstavljali izključno v Avstriji.

Vprašal sem ga, če morda ve, kdaj je krogla ABC dobila široki utor; je bil namen le-tega le pridobitev prostora za učvrstitev vratu tulca na kroglo ali je bil namen le zmanjšati naležno površino in zmanjšati tlake ter (nezaželeno) nalaganje tombaka v cevi? Prve krogle ABC namreč še niso

imele utora, kasnejše pa že. Vsaj tako je razvidno iz fotografij v prispevkih iz leta 1972/1973 ter tudi v »patentu za ZDA« iz leta 1977. Žumer mi je izročil enega prvih nabojev, kal. 7 x 64, s kroglo ABC, izdelano v Železnikih. Ko sem ga razdril, sem ugotovil, da je krogla iz Železnikov že imela širok utor, ki pa glede na mesto na krogli očitno ni služil za učvrstitev vratu tulca na kroglo. Razdril sem še en starejši naboj, 7 x 57 R, s kroglo ABC (**fotografija 6 - B**), kjer pa je imela krogla le ozek utor, namenjen **izključno** za zarobitev tulca na kroglo. Kdo bi razumel!? V prispevku o monolitnih kroglah sem se spraševal tudi o krogli »?«, za katero sem le domneval, da je morda prototip ABC? Lovca iz LD Jošt in LD Udenboršt sta mi povedala, da je bila navedena krogla razvojni model samostojnega podjetnika, ki ga je zastopal **Ivan Nemec** iz Kranja. Kasneje jih je izdeloval **Franc Golija** na avtomatu CNC v letih 1980–1985. To omenjam zato, ker je krogla ABC očitno navdihnila še druge »domače« izdelovalce krogel, podobnih ABC. **Okrog leta 1971 mu je Avčin prinesel sestavek v povezavi z izdelavo krogle ABC.** Ta opis je Avčin nameraval objaviti v Lovcu, a iz neznanega razloga ni prišlo do objave. Morda je bil preveč kritičen do tedanjega »samoupravnega« gospodarstva (**fotografiji 7–8**). Še nikjer objavljeno besedilo je citirano ob fotografiji dokumenta v celoti in brez popravkov.

Ko sem pregledoval revije Lovec od leta 1972 do 2000 (**fotografija 9**), sem enega zadnjih poučnih prispevkov o krogli ABC našel v prispevku **Valterja Dvorška**¹⁰. Dvoršek je bil namreč redni pisec zelo strokovnih prispevkov v glasilu Lovec. V svojem prispevku iz leta 1998 pravzaprav odgovarja piscu, ki je v predhodni številki opisal švicarsko kroglo CDP in dal krogli ABC uničujočo kritiko. Poleg tega, da je Dvoršek strokovno ovrgel navedbe »strokovnjaka iz naslanjača«, je ta avtor na kratko, a podrobno opisal še nastanek krogle ABC in težave, ki jih je prebrodila, preden se je končno uveljavila kot »revolucionarna krogla«. Tudi on je v začetku omenil, da poskuša delo »tega znamenitega Slovenca« opisati zato, ker mlajša generacija bolj slabo pozna delo Franceta Avčina. Tudi on je napisal, da je tovarna Hirtenberger nekaj serij zaradi zastarelih strojev izdelala v podkalibrskih merah in da so imele zato prevelik raztrosni krog. Ko so ugotovili, da tako ne bo šlo več, so vse stroje zamenjali in od takrat težav ni bilo več.

Sklepne misli

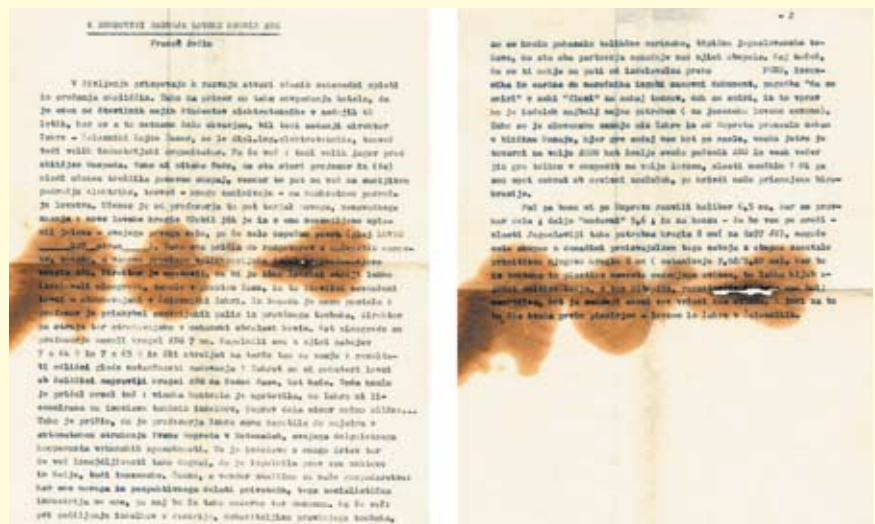
Kroglo ABC so v tovarni Hirtenberger začeli serijsko izdelovati v premerih od

¹⁰ Ali je Swiss Jagd CDP res tako »superiorna« krogla? Lovec, 7–8/1998

K ZGODOVINI RAZVOJA LOVSKE KROGLE ABC - France Avčin

V življenju prispevajo k razvoju stvari včasih nenavadni spleti in srečanja okolščin. Tako na primer so taka sovpadanja hotela, da je eden od številnih mojih študentov elektrotehnike v zadnjih 40 letih, kar se s to neznano šolo ukvarjam, bil tudi sedanjí direktor Iskre – Železniki Lojze Žumer, ne le dipl. ing. elektrotehnike, temveč tudi velik industrijski organizator. Pa še več: tudi velik jager pred obližjem Gospoda. Tako ni nikako čudo, da sta stari profesor in (še) mladi učenec treščila ponovno skupaj, vendar to pot ne več na sumljivem področju elektrike, temveč – mnogo zanimiveje – na konkretnem področju lovstva. Učenec je to pot terjal novega, nenavadnega znanja: nove lovske krogle: Dobil jih je in z eno neusmiljeno uplenil jelena – svojega prvega celo, pa še zelo uspešno povrh (glej LOVEC ---- 197----stran-----). Tako sva prišla do razgovorov o možnostih masovne, cenene, a vseeno precizne velikoserijske izdelave profesorjeve krogle ABC. Direktor je ugotovil, da bi jo tako Iskri stroji lahko izdelovali mimogrede, takole v prostem času, in to številni navdušeni lovci – strokovnjaki v Železniški Iskri. In beseda je meso postala: profesor je priskrbel avstrijskih palic iz pravnega tombaka, direktor pa stroje ter strokovnjake v mehanski obdelavi kovin. Kot mimogrede so profesorju nasuli krogel ABC 7 mm. Napolnili smo z njimi nabojev 7 x 64 in 7 x 65R in šli streljat na tarčo tam za vasjo: rezultati odlični glede natančnosti zadevanja! Takrat so si nekateri lovci ob Selščici napravili krogel ABC za čedne čase, kot kaže. Toda kmalu je prišel mrzel tuš: visoka kontrola je ugotovila, da Iskra ni licencirana za izdelavo takšnih izdelkov, čeprav dela močno slične ... Tako je prišlo, da je profesorja Iskra sama napotila do mojstra v avtomatskem struženju Ivana Ropreta v Hotemažah, svojega dolgoletnega kooperanta vrhunskih sposobnosti. Ta je izdelavo z mnogo žrtev in še več iznajdljivosti tako dognal, da je izpolnila vse zahteve in želje, tudi inozemske. Čudno, a vendar značilno za naše gospodarstvo: kar sme novega in perspektivnega delati privatnik, tega socialistična industrija ne sme, pa naj bo še tako moderno ter donosno. Pa še več: pri pošiljanju izdelkov v Avstrijo, dobaviteljico pravnega tombaka, so se pokazale tolikšne carinske, tipično jugoslovanske težave, da sta oba partnerja nazadnje nad njimi obupala. Kaj hočeš, če se ti nekeje na poti od izdelovalca preko POZD, izvoznika in carine do naročnika izgubi osnovni dokument, pogodba »da se smiri« v neki »fioci« za nekaj tednov, dok se smiri, in to vprav ko je izdelek najbolj nujno potreben (za jesensko lovsko sezono). Tako se je slovensko znanje iz Iskre in od Ropreta preneslo nekam v bližino Dunaja, kjer gre sedaj vse kot po maslu, vsako jutro je tovarni na voljo 2000 kot žemlje sveže pečenih ABC in vsak večer jih gre toliko v ekspedit na voljo lovcem, zlasti nemškim: Mi pa smo spet enkrat ob devizni zaslužek, po krivdi naše prismojene birokracije.

Pač pa bomo mi po Ropretu razvili kaliber 6,5 mm, kar se pravkar dela; in dalje »moderni« 5,6 ; in na koncu – če bo vse po sreči – zlasti Jugoslaviji tako potrebna krogla 8 mm (za 8 x 57 JS), mogoče celo skupno z domačim proizvajalcem tega naboja z obupno zaostalo primitivno njegovo kroglo 8 mm (natančneje 7,92/8,20 mm). Ker bo iz tombaka in plastike namesto sedanjega svinca, bo lahko kljub ugodni dolžini lažja, s tem hitrejša, razantnejša in tako vse bolj usmrtilna, kot je sedanji skozi cev vrženi kos svinca. Tudi za to bo šla hvala prvim pionirjem – lovcem iz Iskre v Železnikih.

Sl. 7–8: Prispevek k zgodovini nastanka krogle ABC; neodkrito in neobjavljeno besedilo iz obdobja okrog leta 1971; avtor France Avčin.

5,56 do 8 mm in z njo polnili svoje strelivo, ki je bilo precej uspešno in priljubljeno tudi pri nas. Z zatonom podjetja je svoj zaton doživela tudi krogla ABC. Hirtenberger je namreč leta 2004 kupila švicarska korporacija RUAG, ki nadzoruje tudi nam znane RWS, Geco, Normo.

Se je Avčin v čem motil? Da. Da bi ugotovil, kako ta krogla vpliva na cev, se je dogovoril z vodjo državnega lovišča v Kočevskem rogu, **Ladom Švigeljem**, da je izstrelil več kot dvesto krogel. Njegovo puško je nato natančno pregledal na fakulteti za strojništvo. Cev je znotraj dobila barvo tombaka, kar naj bi po njegovih besedah zmanjšalo trenje, s tem celo izboljšalo balistične lastnosti puške, obenem pa zaščitilo notranjost pred korozijo. Žal ta trditev ni pravilna. Prav ostanki (monolitnih) krogel v cevi so razlog za poškodbe in razjede cevi **pod** ostanki ter sčasoma tudi vzrok za povečane tlake v cevi, ko se premer cevi manjša!¹¹

Prav tako je bil morda zaman avtorjev silen trud, da krogla ABC popolnoma sledi **postopnemu** oddajanju svoje energije na telo divjadi. Novejše monolitne krogle dosežejo poln premer že po 5 cm prodiranja v balistično želatino in delujejo

¹¹ Glej prispevka o pravilnem čiščenju orožja, Lovec, 6–2010, stran 308, in Lovec, 7–2010, stran 356.

Sl. 9: Fotografija zbranih prispevkov o krogli ABC med letoma 1972 in 2000:

- Strelni učinki krogle ABC na poskusnih domačih živalih in divjadi, Lovec, 4/1974
- ABC – v premislek in še kaj, Lovec, 6/1974
- Strel skozi ovire in krogla ABC, Lovec, 6/1975
- Naboji s krogla NOSLER in ABC, Lovec, 8/1977
- Krogla ABC v lovski praksi, Lovec, 7–8/1988
- Delovanje krogle ABC z rezkanjem, Lovec, 2/1981
- Ali je Swiss Jagd CDP res tako »superiorna« krogla?, Lovec, 7–8/1998

silovito. Testiranje krogel in znanje o *ciljni balistiki* sta od takrat napredovala. Morda je krogla ABC zato pri manjši divjadi kdaj

razočarala lovce, a je delovala natanko tako, kot si je zamislil konstruktor: pri večji divjadi je izstopila, manjše pa ni preveč poškodovala. Razumeti moramo, da je avtor ponudil kroglo ABC v času, ko so lovske krogle še razpadale, slabo prodirale in bile velikokrat razlog za obstreljeno divjad. Monolitna zgradba, utori za zmanjšanje drsne površine, notranje zareze v izvrtini in poskusi z uporabo plastike v vrhu – nekaj, kar so tudi Američani vpeljali šele leta 2003, Nemci pa še kasneje! Da je ustrezna zlitina bakra in cinka (»Avčinov« tombak) v nekaterih pogledih boljša kot čist baker, pa so v tujini ugotovili šele pred nekaj leti. Avčinova krogla ABC je bila v tem pogledu dejansko revolucionarna, zato tudi deležna takšnega začetnega nezaupanja! Neodkrita pripoved o vmesnem obdobju je prišla kot priložnost, da nas opomni na zasluge našega konstruktorja Avčina in na pomembnost edinstvene in izjemne lovske krogle. S prof. dr. Francetom Avčinom smo se Slovenci povsem utemeljeno postavili ob bok predvsem nemško/ameriškim konstruktorjem lovskega krogla. In jih tudi presegli! (*fotografiji 10, 11*)

Gregor Hodnik,

Gregor.hodnik@gmail.com

Sl. 10: Izstreljene in deformirane/razširjene krogle ABC v kalibru 7 mm ter 5,56 mm

Opomba: Prispevek je nastal ob pomoči **Lojza Žumra, Rafka Cajhna** ter **Silva Odarja** in **Matije Brumata**, ki sta mi pomagala pri iskanju starejših revij Lovec.

Velikost skupin navadne jelenjadi v Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah

Navadna jelenjad se združuje v skupine (trope), v katerih so košute z mladiči, enoletne živali in včasih tudi dveletni jeleni, ki so praviloma ločeni od (skupin) jelenov, starejših od dveh let. Pri košutah osnovno skupino oblikuje košuta s teletom, ki se ji pridruži tudi košuta junica ali jelen šilar. Več košut s teleti in enoletnih živali se nadalje lahko združi v večje trope, ki se jim pridružijo še košute brez teleta, včasih tudi dveletni jeleni. Maja in junija, v času poganjanja mladičev, se posamezne košute ločijo od skupine. Tedaj košute preganjajo tudi mladiče iz prejšnjega leta (lanščake – šilarje in košute junice), ki se zato v tem času pogostejše pojavljajo posamič, lahko pa tudi v majhnih skupinah.

Po obdobju poganjanja in zgodnjega razvoja teleta se ponovno obnovi povezava z junico ali šilarjem. V času parjenja se skupinam košut in telet pridružujejo jeleni, ki sicer živijo v ločenih tropih ali posamič. Med živalmi v skupinah košut je tesnejša povezanost in temelji na sorodstvenih vezeh, med jeleni pa so vezi šibkejšje in praviloma temeljijo na potrebi po podobnih aktivnostih (pohajkovanje, prehranjevanje, počivanje ...). Pravi trop košut in jelena se ne oblikuje niti v obdobju paritve, ko si jelen pridobi trop košut (harem). Trop sicer brani pred drugimi jeleni (paritveno vedenje), a ga že ob prvem znaku nevarnosti tudi zapusti.

Velikost skupin jelenjadi (tropov) se razlikuje med habitatni in populacijami. Tudi v isti populaciji se spreminja v različnih letnih obdobjih, spreminja pa se lahko tudi med leti. Velikost skupin jelenjadi je odvisna od značilnosti okolja in tudi od velikosti ter sestave populacije. Večja kot je populacijska gostota jelenjadi, praviloma večje so skupine. In več kot je v populaciji mladih živali, praviloma večje so skupine (tropi), saj mlade živali še bolj težijo k združevanju v primerjavi s starejšimi. Med okoljskimi dejavniki so pomembni: količina in porazdelitev hrane, kritje ter drugi pomembni sestavni deli življenjskega okolja. Kjer so zaloge hrane široko razprostranjene v času in prostoru, po navadi živali oblikujejo večje trope, kjer pa so zaloge majhne in bolj posamič porazdeljene v prostoru, je velikost skupin praviloma manjša. Na splošno velja zakonitost, da se večje skupine oblikujejo na bolj odprtih območjih, v gozdnatem območju pa so praviloma manjše. V odprti pokrajini z velikimi negozdnimi površinami in le manjšimi zaplatami gozda lahko tropi štejejo tudi več sto živali.

Velikost skupin pri jelenjadi smo proučevali v vzhodnih Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah za obdobje od leta 2001 do 2009. Analize temeljijo na podatkih opažene jelenjadi v prostoru med Ljubeljem, Kranjem, Cerkljami, Kamnikom in Logarsko dolino na površini okrog 55.000 ha. Povprečna gozdnatost v proučevanem območju znaša več kot 80 %, med gozdovi se prepletajo posamezne travnate površine. Na območju so tudi večji, skoraj popolnoma gozdnati predeli. Poleg travnikov in pašnikov v nižjih delih življenjskega prostora in v sredogorju je del negozdnih površin tudi območje nad zgornjo gozdno mejo. Opazovanja jelenjadi so opravljali revirni lovci lovišča s posebnim namenom (LPN) Kozorog - Kamnik in nekateri člani lovskih družin (LD) Jezersko, Storžič, Tržič in Udenboršt ob vsakodnevnih rednih obhodih

lovišča, in sicer pri lovu jelenjadi pa tudi pri lovu divjadi drugih vrst in ob drugih aktivnostih, praviloma v jutranjih in večernih urah. V opazovalne obrazce so zabeležili podatke o datumu, uri, lokaciji, številu opažene jelenjadi v tropu in o sestavi. Starost živali je bila določena oziroma ocenjena na temelju njenih telesnih in socialnih značilnosti, v primeru uplenitve pa po zobovju. Vsak osebek je bil posebej označen (ocenjen) kot odrasel (starost ≥ 2 let), enoleten (dopolnjeno prvo leto) ali mladič - telet (< 1 leta).

Skupina je bila določena kot (trenutna) prostorska združitev (agregacija) istovrstnih živali, v kateri noben osebek ni bil drug od drugega oddaljen več kot 50 m. Pri taki razdalji so živali praviloma v

enoletniki in/ali teleti ali brez njih; 4. skupine enoletnikov, v katerih so bili enoletniki ne glede na spol s teleti ali brez njih; 5. skupine telet, v katerih so bila teleta ne glede na spol. V prikazu velikosti skupin (po letih oziroma obdobjih in mesecih) smo uporabili srednjo velikost skupin in upoštevali standardno napako (aritmetična sredina (M), s. e.). Za obdelavo podatkov smo uporabili t. i. neparametrične teste. Večino analiz smo opravili za opažanja brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih, nekatere tudi za vsa opažanja (vključno z jelenjadjo na krmiščih). Pri tem smo v besedilu in drugih prikazih (preglednicah, grafikonih) uporabili kratice *vk* – vključno z opažanjih na krmiščih, *bk* – brez opažanj na krmiščih. Ob tem naj navedemo, da je bilo pogosto težko

skupaj 31.637 živali. Od navedenega je bilo, ne da bi upoštevali jelenjad na krmiščih, opaženih 6.454 tropov s skupaj 20.034 živalmi, na krmiščih dopolnilnega zimskega krmljenja pa je bilo opaženih 436 tropov, v katerih je bilo skupaj 11.603 živali. Razpon velikosti skupin/tropov je (brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih) znašal od 1 do 34 živali, na krmiščih pa od 1 do 105 živali. Povprečna velikost skupin v celotnem obdobju je brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih znašala 3,1 živali (s. e. 0,03), vključno z opažanjih na krmiščih pa 4,6 živali (s. e. 0,09). Brez upoštevanja opazovanj na krmiščih je bil najpogostejše opažen trop, sestavljen iz dveh (2) živali; takih opažanj je bilo 29,6 %. Sledila so opažanja posamičnih živali (20,9 %) in skupine treh

Foto: M. Migas

vidnem stiku in pogosto preknega usklajujejo svoje gibanje (Shi s sod., 2005). Glede na sestavo smo skupine/trope razvrstili (klasificirali) v pet kategorij: 1. skupine samic, v katerih so bile odrasle samice z enoletnimi živalmi in/ali teleti obeh spolov ali brez; 2. skupine samcev, v katerih so bili odrasli jeleni z enoletniki in/ali teleti obeh spolov ali brez njih; 3. mešane skupine, v katerih je bila vsaj po ena odrasla žival vsakega spola z

določiti velikost skupin jelenjadi na večjih krmiščih, saj so živali nanj prihajale neprestano, velikost skupin je bila zato pogosto enaka skupnemu številu živali na krmišču v določenem času.

Prevladujejo majhni tropi

V celotnem obdobju spremljanja jelenjadi smo zabeležili skupno 6.890 opazovanj (skupin) jelenjadi, ki je štela

(3) živali (19,4 %). Skupno so opažanja skupin/tropov do treh živali obsegala skoraj 70 % opazovanj. Podobno velikost skupin so ugotavljali tudi v GL Jelen - Snežnik. Adamič s sod. (2006) namreč navaja, da so bili razen posameznih velikih tropov, ki so dosegali do 27 živali, povprečni tropi številčno majhni, v obravnavanem obdobju v nobenem letu ni opažen povprečen trop presegal treh živali. Na Škotskem (otok Rhum) (odprte površine

brez gozda) so npr. ugotovili, da so bili tropi veliki od 2 do 80 živali, manjši tropi so bili prav tako mnogo bolj običajni kot veliki (Clutton-Brock s sod. 1982). Iz analize podatkov opazovalnih listov pri jelenjadi v gozdnatem območju Jelovice (Hafner 1997) v času, ko je bila populacija še manj številčna (v nastajanju) in je odstrel znašal okrog 100 živali (50 % zdajšnjega odvzema), je mogoče izračunati povprečno velikost skupin 2,6 živali, skupine pa so bile v razponu velikosti od 1 do 12 živali. Za primerjavo navajamo, da je tedanja gostota odvzema v območju jelovške jelenjadi znašala okrog 0,18 živali/100 ha, v našem proučevanem območju pa je povprečna gostota odvzema jelenjadi v obdobju od 2001 do 2009 znašala okrog 0,56 živali/100 ha lovne površine.

V proučevanem obdobju so bili, neupoštevaje jelenjad na krmiščih, največji mešani tropi, sledile so skupine košut, nato jelenov, enoletnih živali, najmanjše so bile skupine telet ($p < 0,0000$, primerjava velikosti le med enoletnimi živalmi in teleti $p = 0,001$). Tropi košut, še posebno pa mešani tropi, so bili bistveno večji opaženi na krmiščih kot pri drugih opažanjih. Tropov, ki so bili sestavljeni le iz jelenov na krmiščih, ni bilo veliko opaženih, njihova velikost pa se ni značilno razlikovala od velikosti tropov pri drugih opažanjih. Prav tako na krmiščih ni bilo zabeleženih skupin le enoletnih živali, niti skupin zgolj telet. Povprečna velikost tropov glede na sestavo je razvidna iz **preglednice 1**. Tudi nekateri drugi avtorji navajajo, da košute s teleti pri navadni jelenjadi (in pri ameriškem vaptiju) praviloma oblikujejo večje trope kot jeleni (Clutton-Brock s sod., 1982, Hafner, 1997, Bender in Haufler, 1999), prav tako je večje trope praviloma opaziti na območjih z večjo količino hrane (Clutton-Brock s sod., 1982), kar krmišča dopolnilnega zimskega krmjenja v našem primeru prav gotovo so. Bender in Haufler

Preglednica 1: Srednja velikost skupin jelenjadi v obdobju 2001–2009 glede na sestavo (podatki so v obliki aritmetična sredina (standardna napaka))

Vrsta skupine	Srednja velikost skupin (bk)	Srednja velikost skupin (vk)
Košute	3,4 (0,04)	3,7 (0,05)
Jeleni	2,2 (0,05)	2,2 (0,05)
Mešane	5,2 (0,10)	12,2 (0,47)
Enoletni	1,2 (0,02)	
Teleta	1,1 (0,04)	

vk – vsa opazovanja
bk – brez opazovanj na krmiščih

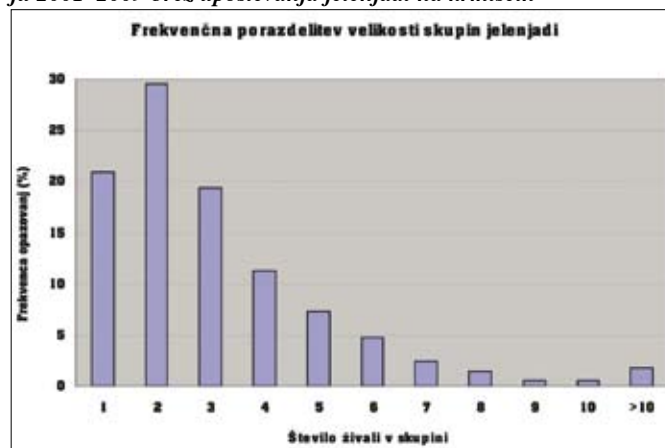
(1999) npr. navajata, da so pri vaptijih jeleni (samci) oblikovali majhne skupine od 1,3 do 2,7 živali, ki se med letom po velikosti tudi niso veliko razlikovale, medtem ko so bili tropi vaptijevih košut s teleti veliki od 1,6 do 9,6 živali. V našem primeru so bile v primerih brez enoletnih živali in telet (brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih) skupine košut manjše od skupin jelenov (jeleni $M = 2,24$, s.e. = 0,05, košute $M = 2,00$, s.e. = 0,07, $p = 0,002$). Takšni primeri so bili pogosti večinoma v

spomladanskem času pred poganjanjem telet oz. med njim in v jesenskem času, če so bila teleta že odstreljena. Frekvenčna porazdelitev velikosti skupin v celotnem proučevanem obdobju je razvidna iz **slike 1**.

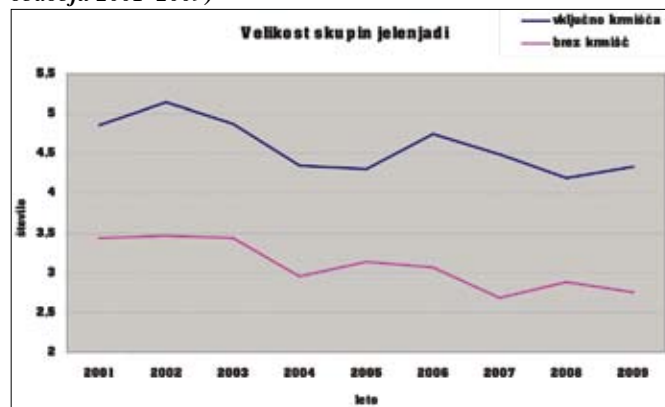
Velikost skupin se je spreminjala med obdobji

Povprečna velikost skupin se je razlikovala med posameznimi leti oziroma (triletnimi) obdobji v primeru vseh opa-

Slika 1: Frekvenčna porazdelitev velikosti skupin jelenjadi v obdobju 2001–2009 brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih

Slika 2: Srednje vrednosti velikosti skupin jelenjadi (dinamika v obdobju 2001–2009)

vklučeno krmišča – velikost skupin jelenjadi, vključno z opažanji na krmiščih
brez krmišč – velikost skupin jelenjadi brez opažanj na krmiščih

žanj in tudi pri opažanjih jelenjadi brez upoštevanja krmišč ($p < 0,000$). Skupine so bile najmanjše v zadnjih letih, to je v obdobju od 2007 do 2009 (**slika 2**). Če je bila v prvem letu opazovanj (2001) povprečna skupina brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih velika nekaj manj kot 3,5 živali, pa je bila v zadnjem letu (2009) velika okrog 2,75 živali. Podobna težnja po zmanjševanju števila je značilna tudi, če upoštevamo opažanja jelenjadi na krmiščih in tudi za nekatere kategorije tropov. Tropi košut in tudi tropi jelenov so bili ($p < 0,000$) v obeh primerih (vključno z jelenjadjo na krmiščih, brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih) in mešane skupine (brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih) ($p = 0,009$) prav tako manjše v zadnjem triletnem obdobju v primerjavi s prejšnjima (triletnima) obdobjema. Pri mešanih skupinah z upoštevanjem opazovanj tudi na krmiščih ter pri skupinah enoletnikov in skupinah telet nismo odkrili značilnih razlik v njihovi velikosti med obdobji.

Poleg povprečne velikosti skupin se je med posameznimi obdobji značilno razlikovala tudi njihova frekvenčna porazdelitev. V obeh primerih (z upoštevanjem jelenjadi na krmiščih, brez upoštevanja jelenjadi na krmiščih) so bile razlike največje med prvim (od 2001 do 2003 in tretjim (od 2007 do 2008) obdobjem. Neupoštevajoč jelenjad na krmiščih je bilo v prvem obdobju (od 2001 do 2003) opaženih 63,4 % skupin velikosti do 3 živali, 27,6 % skupin 4 do 6 živali, 6,8 % skupin 7 do 10 živali in 2,3 % skupin z več kot 10 živalmi. V obdobju od 2007 do 2009 je bilo zabeleženih 76,2 % skupin velikosti do 3 živali, 19,9 % skupin 4 do 6 živali, 3,1 % skupin 7 do 10 živali in 0,9 % skupin z več kot 10 živalmi. Razlike med obdobji so nastajale torej s povečevanjem deleža majhnih skupin in posamičnih živali ter zmanjševanjem deleža večjih skupin.

V proučevanem obdobju se življenjsko okolje jelenjadi

ni pomembneje spreminjalo. Razlike so sicer nastajale med posameznimi leti glede dolžine zimskega obdobja in njegovega trajanja glede na debelino in trajanje snežne odeje, sušne ali bolj vlažne sezone med posameznimi leti, glavno rastlinsko sestavo v prostoru. Intenzivnost rabe prostora pa se pomembneje ni spremenila. Spremembe v velikosti tropov so zato bolj kot s spremembami v okolju povezane s spremembami velikosti (in sestave) populacije, na katero pa smo v tem obdobju v največji meri vplivali z odstranitvijo oziroma njegovo gostoto. V navedenem obdobju se je namreč odvzem jelenjadi znatno povečeval, s tem pa se je po naših ocenah zmanjševala velikost oziroma gostota populacije jelenjadi, verjetno posledično tudi njena sestava. Če je bil še v obdobju od 1996 do 2000 v proučevanem območju povprečni letni odvzem jelenjadi 212 glav, se je v prvem letu proučevanega obdobja (2001) povečal na 311 glav. V naslednjih letih se je neprestano povečeval in v letu 2006 dosegel 408 glav. Zaradi zmanjšane populacijske gostote se je nato odvzem v naslednjih dveh letih (2007, 2008) zmanjšal na 324 oziroma 333 glav jelenjadi (*slika 3*). Da se velikost tropov jelenjadi (pa tudi drugih kopitarjev/parkljarjev) spreminja tudi v odvisnosti od populacijske gostote, navajajo številni drugi avtorji.

Spreminjanje velikosti tropov tudi med letom

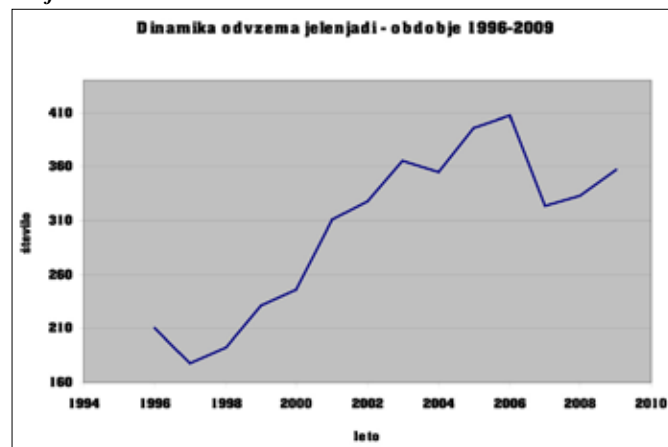
Srednja velikost tropov po mesecih je predstavljena v *preglednici 2*. Iz nje je razvidno, da so v primerih, neupoštevaje opaženo jelenjadi na krmiščih, tropi najmanjši maja in junija, nekoliko večji so v aprilu ter v obdobju julij–november, največji pa v zimskem obdobju, to je v mesecih od decembra do marca. Spremenljivost velikosti skupin med meseci pa ni posebno velika. V primerih, ko upoštevamo tudi opaženo jelenjadi na krmiščih, je večja spremenljivost velikosti tropov (med meseci), še vedno pa

Preglednica 2: Srednja velikost skupin jelenjadi po mesecih

	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Avg.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
SVS vk	10,9 (0,86)	9,9 (0,87)	8,3 (0,67)	6,8 (0,54)	2,9 (0,11)	2,9 (0,11)	3,1 (0,11)	3,2 (0,10)	3,1 (0,08)	2,9 (0,06)	3,1 (0,08)	5,2 (0,27)
SVS bk	3,3 (0,17)	3,4 (0,14)	3,3 (0,14)	3,2 (0,13)	2,9 (0,11)	2,9 (0,11)	3,1 (0,11)	3,2 (0,10)	3,1 (0,08)	2,9 (0,06)	3,1 (0,08)	3,4 (0,08)

SVS vk – srednja velikost skupin, vključno z opaženo jelenjadjo na krmiščih, SVS bk – srednja velikost skupin brez upoštevanja opažene jelenjadi na krmiščih

Slika 3: Dinamika odvzema jelenjadi v proučevanem območju v obdobju 1996–2009

so skupine najmanjše maja in junija ter od julija do novembra. V teh mesecih jelenjad ni obiskovala krmišča (nimamo podatkov o opaženi jelenjadi na krmiščih), zato so v teh mesecih tropi praktično enako veliki, kot kažejo podatki o opaženi jelenjadi brez upoštevanja krmišč, saj gre za iste podatke. Večje spremembe nastanejo

v obdobju od decembra do aprila. Decembra se jelenjad že začne zbirati v zimovališčih in obiskovati krmišča, zato se opazno poveča velikost tropov; največji so v januarju in februarju. Tedaj jelenjad dnevno obiskuje krmišča in se na njih oziroma v njihovi bližnji okolici večinoma tudi ves čas zadržuje. Z zmanjše-

vanjem ostrine zime in začetkom zgodnje pomladi, marca in aprila, se prisotnost jelenjadi na krmiščih in v njihovi bližini spet postopno zmanjšuje, kar se odraža tudi na zmanjševanju velikosti tropov. Da so pozimi skupine praviloma vedno številčnejše, ker se jelenjad osredotoči v zimskih habitatih, ugotavljajo tudi drugi avtorji. Za eno od populacij jelenjadi na Poljskem so ugotovili, da se srednja velikost tropov poveča z 2,7 živali spomladi in poleti na 6,9 živali v jeseni in pozimi. Pozimi je bila velikost tropov v pozitivni povezavi z debelino snega in v negativni s srednjo dnevno temperaturo (Jedrzejewski s sod., 1992). Hafner (1997) je pri jelenjadi na Jelovici ugotovil, da so bili tropi v zimskem obdobju številčnejši kot v poletnem, in sicer pri jelenih in košutah. Tudi v GL Jelen - Snežnik po velikosti tropov izstopajo zimski meseci, še najbolj pa

Foto: L. Skvarča – Diana

januar in februar. V zimskih mesecih so bili evidentirani tudi vsi največji tropi, ki so številčno presegali deset živali in več (Adamič s sod., 2006). Nekateri avtorji ugotavljajo tudi obratno. V prehransko revnih habitatih se tudi v poletnem obdobju jelenjad lahko združuje v velike trope. Na Škotskem (otok Rhum) so npr. ugotovili večje trope jelenjadi v poletnem obdobju kot v zimskem (Clutton-Brock s sod., 1982).

V nadaljevanju proučevanj in analiz smo mesece združili v obdobja, ki smo jih oblikovali glede na biološke cikle jelenjadi v povezavi s fenološkimi (vegetacijskimi) cikli. Upoštevali smo zimsko obdobje (januar–marec), obdobje pred poleganjem telet (april–maj), poleganje telet (pretežno junij), obdobje po poleganju telet (julij–avgust), obdobje paritve/ruka (september–oktober) in obdobje po paritvi (november–december). Razlike v velikosti vseh oblik tropov jelenjadi skupaj so med obdobji zelo značilne, in sicer v primeru skupnih podatkov, tudi z opaženo jelenjadjo na krmiščih, in tudi neupoštevaje opaženo jelenjad na krmiščih ($p < 0,000$). Razlike v velikosti skupin so značilne tudi ob upoštevanju podatkov le iz toplega dela leta, torej med obdobji junij, julij–avgust in september–oktober ($p = 0,022$). V juniju je velikost tropov najmanjša, nekoliko se poveča v juliju in avgustu, medtem ko se v septembru in oktobru ponovno nekoliko zmanjša. K razlikam verjetno največ prispevajo poleganje telet, paritev/ruka, odstrel jelenov in začetek lova na mulasto jelenjad.

Različna sestava in velikost tropov med letom

Razlike v velikosti skupin jelenjadi med letnimi obdobji so v obeh primerih (brez opažene jelenjadi na krmiščih, oziroma z upoštevanjem opažene jelenjadi na krmiščih) značilne tudi za večino tropov različne sestave (košute, jeleni, mešane

skupine). Če se omejimo na podatke brez upoštevanja opažene jelenjadi na krmiščih, ugotavljamo, da se velikost tropov košut postopoma veča od zimskega obdobja do julija in avgusta, v septembru in oktobru se zmanjša na najnižjo vrednost, v novembru in decembru pa se ponovno

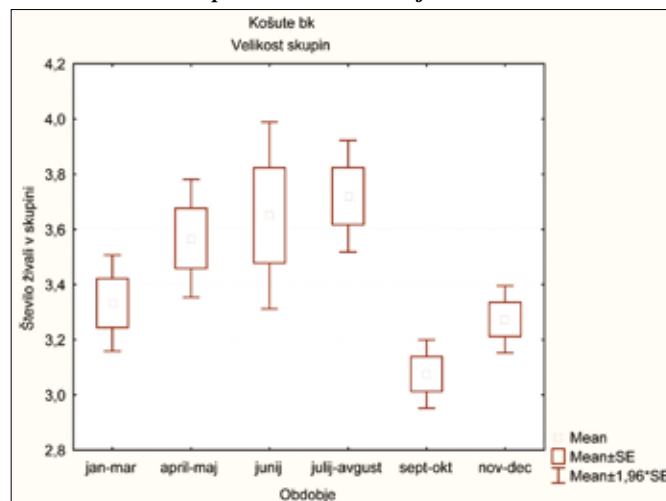
postopoma povečuje (*slika 4*). Spomladi je pogosto opaziti košute same na paši, saj pred poleganjem odženejo svoje mladiče iz prejšnjega leta (enoletne živali). Ker se nato postopno začne čas poleganja telet, se z njim veča tudi velikost skupin, saj se nekatera teleta košutam pridružijo že na paši,

medtem ko druga še ostajajo v kritju. V avgustu se košutam na paši pridružujejo praviloma vsa tisto leto polegla teleta, prav tako pa se jim pridruži že katera od enoletnih živali. Zmanjševanje velikosti tropov v septembru in oktobru je povezano z obdobjem paritve (rukom); marsikateri večji trop jelenjadi se zaradi aktivnosti v tem obdobju razide, jeleni pa odganjajo tudi enoletne jelene (šilarje). Prav tako se v tem času že začne lov na jelene, po ruku pa tudi na večji del mulaste jelenjadi (enoletno jelenjad in teleta je ponekod dovoljeno loviti že prej). K številčnemu povečevanju tropov v novembru in decembru verjetno že prispevajo premiki v zimovališča.

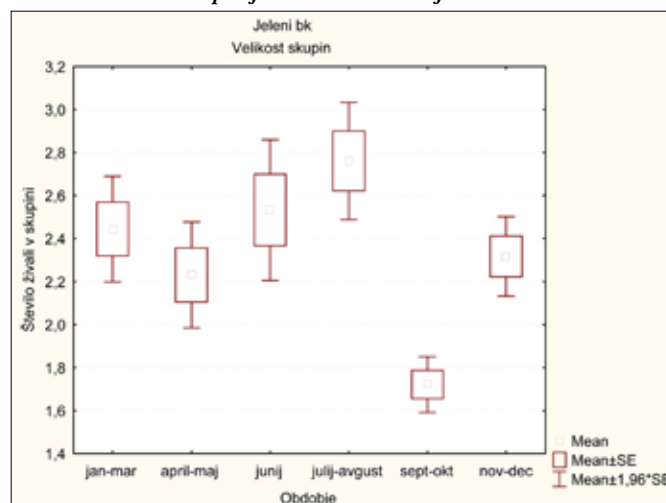
V aprilu in maju se velikost tropov jelenov nekoliko zmanjša v primerjavi z zimskim obdobjem, nato se zlagoma povečuje do julija–avgusta, ko doseže najvišjo vrednost (*slika 5*). Pred parjenjem se jeleni iz skupin razidejo, v tem času se velikost skupin jelenov zmanjša na najnižjo vrednost. V času parjenja je pogosto opaziti marsikaterega jelena samega pri iskanju košut oziroma zbiranju harema; včasih tudi po dva jelena v značilnih medsebojnih vedenjskih vzorcih. Zaradi bližajoče zime, potrebe po nujni nadomestitvi izgubljenih energije, se v obdobju po ruku (november–december) jeleni pojavljajo in ponovno združujejo na njim primernih pasiščih. V tropih se začnejo ponovno pojavljati tudi v bližini krmišč.

Mešani tropi (*slika 6*) dosežejo največje velikosti v obdobju januar–marec, ko je marsikateri 2-letni jelen tudi pridružen skupinam košut. Junija, ko košute odženejo lanškoletne mladiče (lanščake-šilarje in junice), je najmanjša velikost mešanih tropov; v tem času je tudi zelo malo tovrstnih opažanj. V juliju in avgustu se mešani tropi ponovno nekoliko povečajo, saj se skupinam košut na paši, poleg enoletnih živali, marsikdaj pridruži tudi kakšen dveletni jelen. Zaradi posledic parjenja se zmanjša

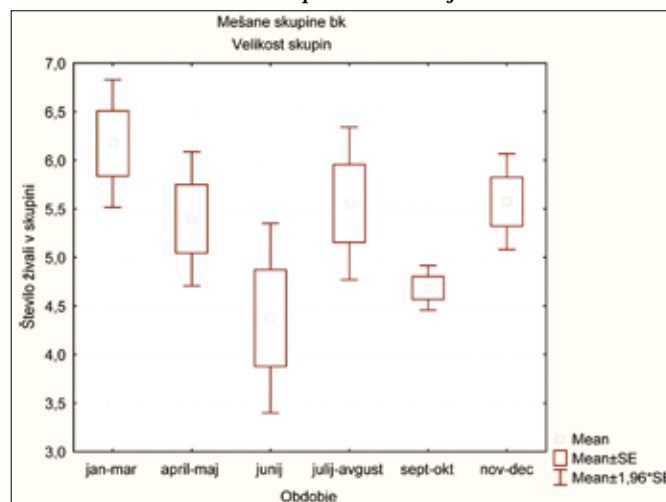
Slika 4: Velikost skupin košut med obdobji leta

Slika 5: Velikost skupin jelenov med obdobji leta

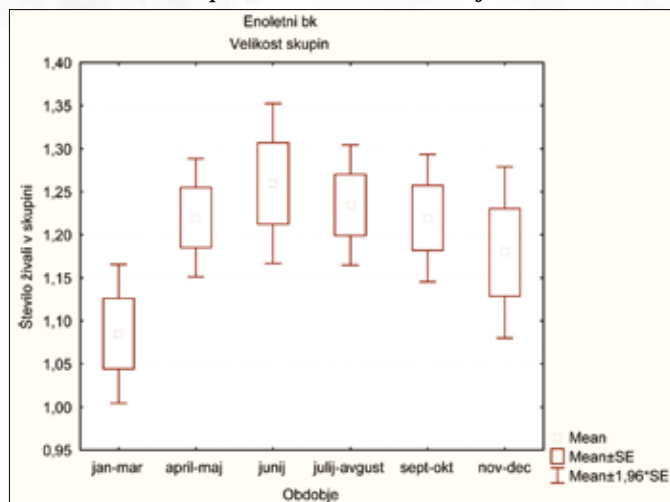

Slika 6: Velikost mešanih skupin med obdobji leta

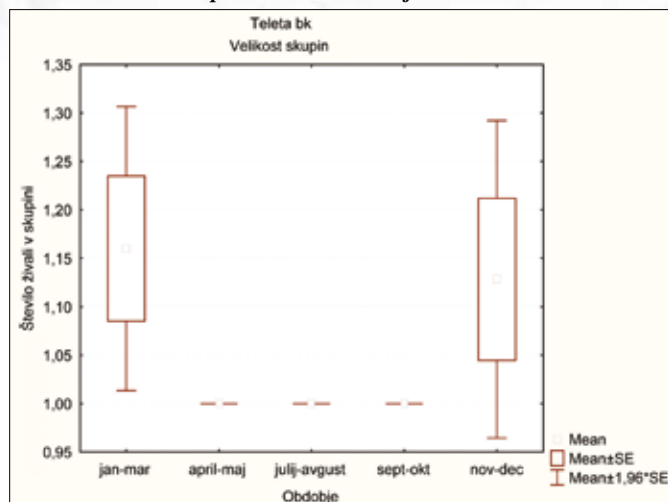

Slika 7: Velikost skupin enoletnikov med obdobji leta

Slika 8: Velikost skupin telet med obdobji leta

popovprečna velikost tovrstnih skupin v septembru–oktobru. V času parjenja v proučevanem območju namreč ni najti vedno le velikih tropov košut (s teleti) in haremskih jelenov, ampak je pogosto opaziti jelena s posamično ali dvema košutama (in teletom). V novembru in decembru se velikost tovrstnih tropov ponovno poveča, vendar je še na nekoliko nižji vrednosti v primerjavi z obdobjem januar–marec.

Pri proučevanju velikosti skupin enoletnikov med posameznimi obdobji nismo odkrili

značilnih razlik, primerjava v obdobju januar–marec z drugimi obdobji skupaj pa pokaže, da so v zimskem času najmanjše ($p = 0,038$). Tedaj je namreč večina enoletnikov pridruženih skupinam košut ali mešanim skupinam. Podobno tudi pri teletih nismo odkrili značilnih razlik v velikosti skupin med posameznimi obdobji, pri proučevanju razlik med dvema obdobjema pa ugotavljamo nasprotno kot pri enoletnih živalih. Skupine telet so večje v obdobju od novembra do marca kot v preostalem delu leta ($p = 0,031$). Vzrok je ver-

jetno v dejstvu, da je kakšno tele zaradi posledic lova ali drugih vzrokov osirotelo, zaradi osredotočene hrane pa se lahko tudi pogostejše pojavljajo in združujejo v bližini krmišč. Dopusčamo tudi dejstvo, da so bila včasih teleta na paši opažena (videna), košute pa neke v kritju in jih zato nismo videli. Ko govorimo o tropih enoletnih živali in tropih telet, pa je vendarle treba pojasniti, da gre v večini primerov za posamične živali, le redko sta bili skupaj opaženi po dve, kar je razvidno iz *preglednice 1* in tudi iz *slik 7 in 8*.

Miran Hafner,
spec., univ. dipl. inž. gozd.
miran.hafner@zgs.gov.si

(Seznam virov je na voljo pri avtorju.)

ZAHVALA

Zahvaljujemo se revimim lovcem **LPN Kozorog - Kamnik** in članom lovskih družin **Jezersko, Storžič, Tržič in Udenboršt**, ki so sodelovali pri opazovanju jelenjadi in posredovanju podatkov.

3. Strelni daljnogled - pripomoček za natančnejše strele

Še pred nekaj desetletji je strelni daljnogled veljal za dokaj redek kos lovske opreme, saj so bile po koncu druge svetovne vojne cene teh optičnih namerilnih naprav skoraj nepredstavljivo visoke. S serijsko proizvodnjo in pojavom več izdelovalcev pa so se cene strelnih daljnogledov zelo znižale in dandanes so lovske puške risanice, ki ne bi bile opremljene z njimi, med lovci že prava redkost. Strelni daljnogled namreč bistveno izboljša natančnost in učinkovit doseg strelca v primerjavi z merjenjem prek mehanskih merkov. Strelni daljnogled tudi dejansko dviguje raven lovske etike, saj se je z njegovo uporabo zagotovo bistveno zmanjšalo število obstreljene divjadi in je tako postal nepogrešljivi del opreme vsakega lovca.

Povečava in premer leče

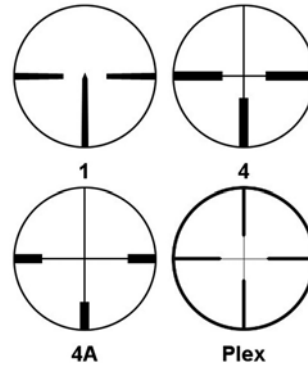
Enako kot pri drugih optičnih instrumentih je tudi pri strelnih daljnogledih povečava eden najpomembnejših podatkov, ki ga razkriva že samo ime. Strelni daljnogledi imajo namreč v poimenovanju poleg imena izdelovalca praktično vedno s prvo številko predstavljeno povečavo, z drugo pa premer leče objektiva. Strelni daljnogledi imajo lahko sicer fiksno povečavo in so torej označeni npr. 6 x 42, kar pomeni da ima takšen strelni daljnogled 6-kratno povečavo in premer leče objektiva 42 mm. Vse od leta 1949 imajo mnogi strelni daljnogledi tudi nastavljivo (variabilno) povečavo (variabilni strelni daljnogledi) in v imenu označen razpon povečave. Variabilni strelni daljnogled 3- do 9-krat 40 ima torej najnižjo povečavo 3-kratno, najvišjo 9-kratno in premer leče objektiva 40 mm. Variabilni strelni daljnogledi so bistveno bolj vsestransko uporabni kot strelni daljnogledi s fiksno povečavo, saj jih je pri manjših povečavah mogoče lažje uporabljati pri lovu na zalaz oziroma na pogonih, pri višjih povečavah pa omogoča-

jo natančnejše strele na daljše razdalje. Tisti s fiksno povečavo imajo prednost, da imajo po navadi pri enaki optični kakovosti precej nižjo ceno, boljše svetlobno prepustnost zaradi manj leč v svoji zgradbi in so po navadi manjši ter lažji od variabilnih. Za lovsko uporabo je zaradi potrebnega širokega vidnega polja najmanjša povečava dosti pomembnejša kot najvišja mogoča povečava. Na splošno velja, da za lov ni priporočljivo izbirati daljnogledov, ki imajo najmanjšo povečavo večjo od 4-kratne.

Premer leče objektiva strelnega daljnogleda določa, koliko svetlobe vstopa v daljnogled in v prvi vrsti določa velikost ter težo daljnogleda. Na splošno tudi velja, da so daljnogledi z večjim premerom leče svetlejši. Kot bo opisano v nadaljevanju, to sicer ni edini dejavnik, ki vpliva na svetlost daljnogleda.

Izstopna zenica

Z izrazom »izstopna zenica« pri strelnih daljnogledih označujemo premer izstopnega snopa svetlobe, ki vstopa v uporabnikovo oko in jo je mogoče izračunati z deljenjem premera leče objektiva in po-

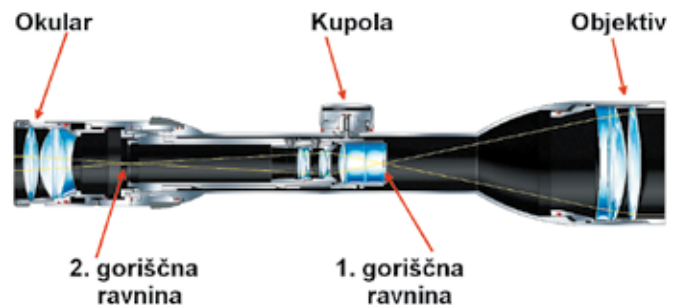

Slika 1: Najpogostejši namerilni križi v lovskih strelnih daljnogledih v Evropi. Namerilni križ Plex ima mnogo izpeljank, in sicer Duplex, V-plex, Z-plex in 8.

čavi, ki omogoča izstopno zenico svetlobe z velikostjo približno 7 mm. Za razliko od daljnogledov za opazovanje pa je pri strelnih daljnogledih lahko vseeno koristna izstopna zenica, večja od 7 mm. Strelec namreč lažje doseže optimalen položaj očesa pri merjenju, če je izstopna zenica daljnogleda večja od zenice očesa.

Oddaljenost očesa in hitri fokus

Oddaljenost očesa od okularja strelnega daljnogleda je

Slika 2: Osnovni sklopi vsakega strelnega daljnogleda so objektiv, okular, kupole za nastavitve pozicije namerilnega križa ter obe goriščni ravni, v katerih je lahko nameščen namerilni križ.

večave daljnogleda. Strelni daljnogledi s fiksno povečavo imajo najpogostejše izstopno zenico velikosti 7 mm, saj je to največja vrednost, do katere se lahko razširi zenica očesa povprečnega človeka. Zelo razširjeni lovski strelni daljnogledi 6 x 42 in 8 x 56 imajo natančno takšen premer izstopne zenice ($42/6 = 7$, $56/8 = 7$). Pri tej vrednosti so namreč daljnogledi najsvetlejši, saj oko lahko zajema največjo količino svetlobe. Pri variabilnih strelnih daljnogledih pa je premer izstopnega snopa svetlobe odvisen od nastavitve povečave, in sicer imajo največje izstopno zenico pri najmanjši povečavi ter obratno: najmanjšo pri največji povečavi. Enako kot tisti s fiksno povečavo so tudi variabilni daljnogledi najsvetlejši pri tisti pove-

zelo pomembna, saj ob strelu nekaterih močnejših kalibrov nastane znaten odsun in je lahko strelni daljnogled s premajhno oddaljenostjo očesa od okularja celo nevaren. Zato imajo sodobni daljnogledi povprečno oddaljenost očesa približno 90 mm, tako da ne glede na moč odsuna puške ne more nastati udarec daljnogleda v obraz strelca. Za posebno močne afriške kalibre Magnum pa so na voljo celo daljnogledi, ki imajo optimalen položaj očesa ob merjenju oddaljen 120 mm ali več. Kakovostni strelni daljnogledi imajo večje območje, v katerem je oko v optimalnem položaju in skupaj z veliko izstopno zenico so takšni daljnogledi udobnejši za merjenje. Predvsem Američani to kakovost označujejo kot »eye-box«, kar pomeni,

da boljši strelni daljnogledi dopuščajo večjo napako položaja očesa med merjenjem, a kljub temu strelcu omogočajo čisto sliko in natančno merjenje. Napaka položaja očesa se sicer meri v odmiku od optimalne oddaljenosti od okularja ter odmiku očesa zunaj osi daljnogleda. Sodobni strelni daljnogledi sicer omogočajo tudi nastavitve dioptrije z vrtenjem okularja, kar omogoča izostritev namerilnega križa. Slednje je najlažje nastaviti tako, da strelni daljnogled usmerimo proti nebu, beli steni ali kakšni drugi enobarvni podlagi. Nato pa oko usmerimo na namerilni križ in z vrtenjem okularja nastavimo njegovo ostrino. V angleščini proizvajalci to lastnost imenujejo »fast focus – hitro gorišče«.

Vidno polje in svetlost

Vidno polje strelnih daljnogledov je podano z dolžino območja, ki ga je mogoče videti skozi daljnogled na oddaljenosti 100 metrov in boljši kot je strelni daljnogled, večje vidno polje bo imel. Vidno polje strelnih daljnogledov s fiksno povečavo je nespremenljivo in so zato po navadi namenjeni za lov na čakanje, saj imajo ožje vidno polje. Variabilni strelni daljnogledi imajo vidno polje odvisno od nastavitve povečave in so bistveno bolj večstransko uporabni kot tisti s fiksno povečavo. Širši kot je razpon med najnižjo ter najvišjo vrednostjo povečave oziroma tako imenovani »zoom faktor«, bolj je daljnogled vsestransko uporaben. Dandanes poznamo daljnogled z »zoom faktorjem« vse do deset. Takšni daljnogledi omogočajo nastavljanje povečave na primer med enkratno in 10-kratno povečavo ali od 2,5-kratne pa vse do 25-kratne povečave. V svoji zgradbi imajo za doseganje takšnega širokega razpona mogočih povečav zelo veliko leč. Z večjim številom lomov svetlobe na poti skozi leče pa se manjša prepustnost svetlobe skozi daljnogled. Z naprednimi tehnologijami, izjemno kakovostnimi materiali

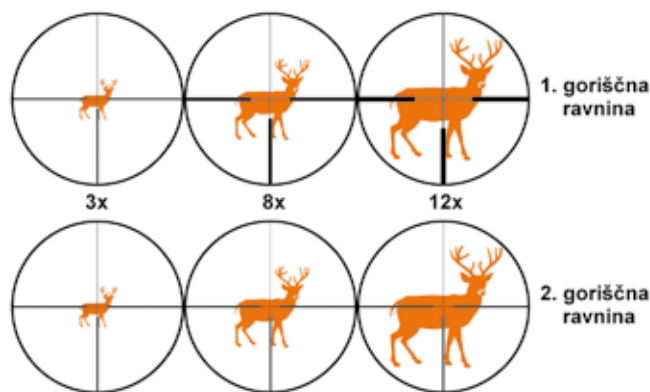
in dovršenimi premazi na površinah leč izdelovalci sicer lahko dosežejo dokaj konkurenčne stopnje prepustnosti svetlobe, a je zato po navadi cena takšnih strelnih daljnogledov precej visoka. Dober kompromis med ceno, svetlostjo in vsestransko uporabnostjo trenutno ponujajo daljnogledi s 4-kratnim razmerjem med najvišjo in najnižjo povečavo (3- do 12-kratno, 2,5- do 10-kratno), ki so zato na tržišču tudi najbolj razširjeni. Mnogokrat je sicer mogoče zaslediti, da na svetlost vpliva tudi premer sredinske cevi daljnogledov (1 cola, 30 mm, 34 mm), a dejansko to ne vpliva na stopnjo prepustnosti svetlobe skozi daljnogled. Premer sredinske cevi daljnogleda namreč v prvi vrsti vpliva na največji mogoč premik namerilnega križa

pri njegovem nastavljanju. Podobno kot pri vseh drugih izdelkih lovske optike tudi pri strelnih daljnogledih na svetlost vpliva kakovost stekla, kakovost premazov na površinah leč, število leč in dovršenost celotnega optičnega sistema v strelnem daljnogledu. V prejšnjem članku o opazovalnih daljnogledih smo opisali, da v današnjem svetu naprednih tehnologij geometrijski podatki, kot je mračni faktor, niso več pomembni, zato slednje velja tudi pri strelnih daljnogledih.

Namerilni križ in goriščne ravnine

Namerilni križ loči strelne daljnogled od vseh drugih optičnih izdelkov, saj omogoča popolnoma drugačno dejavnost. Vsi drugi optični

izdelki, kot so daljnogledi, spektivi in teleskopi, so namenjeni opazovanju oddaljenih objektov, strelni daljnogledi pa so zaradi namerilnega križa namenjeni merjenju. Dandanes je večina namerilnih križev v strelnih daljnogledih izdelana tako, da je namerilni križ nameščen na površino ene od leč in ga vedno vidimo v sredini vidnega polja. Nekdaj so bili pogostejši žični namerilni križi, ki so se glede na nastavitve premikali znotraj vidnega polja in so bili lahko zunaj središča slike. V Evropi med lovci prevladujejo predvsem tipi namerilnih križev, prikazani na *sliki 1*. Pri izbiri namerilnega križa v strelnem daljnogledu pa ni pomemben le tip namerilnega križa, ampak tudi mesto v daljnogledu, kjer je namerilni križ nameščen. V strelnem daljnogledu leče svetlobo namreč lomijo tako, da se le-ta seka v dveh goriščnih ravninah, kot je prikazano na *sliki 2*. Goriščna ravnina bližje objektivu se imenuje *prva* ali *prednja goriščna ravnina* (ang.: First Focal Plane - FFP), goriščna ravnina bližje okularju pa se imenuje *druga* ali *zadnja goriščna ravnina* (ang.: Second Focal Plane - SFP). Glede na to, v kateri od obeh goriščnih ravnin je namerilni križ, se le-ta različno obnaša ob spremembi povečave. Če je namerilni križ v prvi goriščni ravnini, se le-ta z večanjem povečave debeli skupaj s tarčo (takšnih je večina starejših evropskih strelnih daljnogledov). Pri strelnih daljnogledih, ki imajo namerilni križ v drugi goriščni ravnini, le-ta ostaja z večanjem povečave navidezno enake velikosti. Pri največji povečavi je križ zelo tanek in zakriva zelo majhen del tarče. V preteklosti so imeli takšno postavitve križa predvsem ameriški in japonski strelni daljnogledi. Obe vrsti postavitve namerilnega križa v zgradbi daljnogleda imata svoje prednosti in slabosti. Daljnogledi s križem v prvi goriščni ravnini so bolj vzdržljivi in imajo pri vseh povečavah enaka razmerja med dolžinami v križu. Zaradi slednjega je mogoče z njimi

Slika 3: V zgornji vrsti je prikazano spreminjanje velikosti namerilnega križa s spreminjanjem povečave strelnega daljnogleda. Križ se namreč v takšnih strelnih daljnogledih povečuje skupaj z opazovano tarčo in pri vseh povečavah zakriva enako velik del tarče. V strelnih daljnogledih, ki imajo namerilni križ nameščen v drugi goriščni ravnini, se le-ta z večanjem povečave daljnogleda na tarči krči. Pri največji povečavi tako pokriva zelo majhen del tarče.

Slika 4: Z vrtenjem vertikalne kupole na strelnem daljnogledu v smeri, ki je označena z UP, se lega zadetkov na tarči dviga. Podobno velja za vodoravno kupolo, ki z vrtenjem v smeri, označeni z R, lego zadetkov premika v desno smer.

ocenjevati razdalje in pri daljših streljih, z merjenjem na katero od točk ali črtic pod sredino križa, upoštevati padec kroglice. Ocenjevanje oddaljenosti do srnjaka z evropskim namerilnim križem 4 je predstavljen na *sliki 3*. Slaba stran takšnih namerilnih križev je, da so pri večjih povečavah debelejši (lahko pokrivajo prevelik del tarče) ter da so takšni daljnogledi dragi. Dandanes se sicer takšna postavitve namerilnega križa pri lovskih daljnogledih uporablja manj pogosto kot v preteklosti, v vojaških in taktičnih strelnih daljnogledih pa so takšni namerilni križi edini primerni. Namerilni križi v drugi goriščni ravnini imajo prednost, da so pri najvišjih povečavah zelo tanki in omogočajo zelo fino merjenje. Hkrati so takšni strelni daljnogledi bistveno cenejši od daljnogledov z namerilnim križem v prvi goriščni ravnini. Takšna postavitve namerilnega križa prinaša s seboj tudi nekaj težav, in sicer so v mraku lahko pretanki ter slabo vidni, prav tako se s spreminjanjem položaja namerilnega križa spreminja položaj namerilnega križa na tarči. Podobno se lahko pri slabi kakovosti strelnega daljnogleda zgodi tudi pri nastavljanju dioptrije na okularju, ki lahko prav tako vodi do spremembe lege zadetkov. Dodatna težava je, da je takšne daljnogledne mnogo težje izdelati enako trdno in zanesljivo kot tiste s križem v prvi goriščni ravnini. Evropski izdelovalci so bili prvi, ki so uspeli vse našete težave skoraj izničiti in nekje od leta 1995 naprej tudi prestižne evropske znamke ponujajo takšno postavitev namerilnega križa v svojih strelnih daljnogledih. Dražji evropski daljnogledi imajo tako premik križa s spremembo povečave manj od enega centimetra na sto metrov. Strelni daljnogledi s takšno postavijo križa cenejših izdelovalcev pa imajo lahko še vedno tudi do pet ali več centimetrov premika namerilnega križa s spremembo povečave ali spremembo nastavitve okularja.

Osvetlitev namerilnega križa

Na področju strelnih daljnogledov je prinesla zelo velik napredek možnost *osvetlitve namerilnega križa*. Za lov v mraku so bili namreč nekdanje potrebni zelo debeli namerilni križi, ki jih je bilo mogoče razlikovati od tarče tudi v popolnem mraku. Takšni namerilni križi so ob dnevni svetlobi zelo okorni za natančne strele na daljše razdalje, saj pokrivajo zelo velik del tarče. Tehnologija osvetlitve namerilnega križa pa je to za vedno spremenila, saj je z osvetlitvijo mogoče videti še tako tanek križ tudi v popolnem mraku. Do danes so različni izdelovalci razvili več tehnologij osvetlitve križa, a so se za lovsko uporabo izkazali kot najprimernejši tisti namerilni križi, ki imajo osvetljeno samo majhno piko (ali križec) v sredini na-

nejo po daljši neaktivnosti ali ob pokončnem položaju strelnega daljnogleda (npr. ob odloženju puške v omari) in tako varčujejo z energijo baterije.

Kupole za nastavitev križa

Praktično vsi sodobni strelni daljnogledi omogočajo prilagoditev nastavitve namerilnega križa tako, da bo, montiran na puško, omogočal uje-manje mesta zadetkov puške z mestom merjenja. Skoraj nobena montaža namreč ne more biti tako natančno izdelana, da bi strelni daljnogled

ljivi gumbi, ki jih je mogoče stopenjsko vrteti, in sicer vsak ločen premik označujemo z že ustaljenim izrazom »klik«. Vsak »klik« premakne mesto zadetka v označeno smer, kot je to prikazano na *sliki 4*. Na kupolah je po navadi označen premik mesta zadetka navzgor z UP ter v desno smer s črko R (ang.: right za desno). V praksi je na kupolah vedno označeno, kam se bo z vrtenjem pomikalo mesto zadetkov puške in ne kam se bo pomikal namerilni križ. Če puška zadeva prenizko, je treba kupolo vrteti v smeri navzgor (na kupolah označeno z UP) in enako velja za smerne popravke. En klik

Slika 5: Ko je tarča v gorišču strelnega daljnogleda, je napaka paralakse izničena in se namerilni križ ne bo premikal po tarči ne glede na odmik očesa zunaj osi daljnogleda oziroma optimalnega položaja. Lovski strelni daljnogledi imajo po navadi napako paralakse izničeno (imajo tarčo v gorišču) na oddaljenosti 100 metrov.

Slika 6: Strelni daljnogledi z večjimi povečavami omogočajo nastavljanje paralakse (goriščne razdalje tarče) s stranskim »fokusom« (na sliki levo) ali z nastavljivim obročem objektivna (na sliki desno).

merilnega križa. Zelo pomembno je tudi, da je osvetlitev mogoče nastaviti na zelo majhno moč. Če je osvetljen večji del križa ali je nastavev osvetlitve premočna, se oko osredotoči na osvetljeno piko in ne na tarčo merjenja v ozadju. Osvetlitev namerilnega križa v širokokotnih strelnih daljnogledih je lahko nekoliko drugačna, in sicer mora omogočati dovolj svetlo nastavev, da je osvetljeno točko mogoče jasno videti tudi na najbolj svetli podlagi, kot je sneg ali svetlo nebo. V zadnjem času so se za zelo koristne izkazali »pametni« sistemi, ki osvetlitev namerilnega križa ugas-

že v začetku meril natančno na mesto zadetkov, zato so vedno potrebni zelo natančni popravki lege. Ti popravki se opravijo z *dvema kupolama* za navpične in vodoravne premike namerilnega križa oziroma mesta zadetkov. *Zgornja kupola* je namenjena *višinski* nastavitvi namerilnega križa, *stranska* pa *smerni* nastavitvi križa. Lovski daljnogledi imajo mehanizem obeh kupol zaščitene s pokrovčki pred vodo, udarci ter drugimi zunanji vplivi. Vedno pogostejše balistične kupole na naprednejših lovskih strelnih daljnogledih bomo opisali v posebnem članku. Kupole so sicer dejansko vrt-

kupole na evropskih lovskih strelnih daljnogledih premakne mesto zadetkov za 1 cm/100 m oziroma za kot 0,1 miliradian (2 cm/200 m, 3 cm/300 m itn.). Na ameriških, japonskih in kitajskih daljnogledih po navadi en klik premakne mesto zadetkov za ¼ MOA (angl.: Minute Of Angle – kotna minuta) torej za 0,69 cm/100 m oziroma približno 1,4 cm/200 m, 2,1 cm/300 m itn. Takšno nastavljanje je namenjeno zgolj manjšim popravkom, saj daljnogled z namerilnim križem daleč zunaj optimalne sredinske lege mnogo težje prenaša odsun puške ob strelu. Slednje najlažje preverimo tako, da pred objektiv daljnogleda postavimo ogledalo in pri pogledu skozi daljnogled vidimo namerilni križ in tudi njegov odsev v ogledalu. Če sta obe sliki blizu skupaj, je bil daljnogled kakovostno montiran na puško in je namerilni križ zelo blizu optimalne središčne lege. Od kakovosti mehanizma za nastavljanje namerilnega križa je sicer odvisno, ali bo strelni daljnogled po vsakem strelu obdržal nastavljeni položaj in bo mesto zadetkov vedno enako. V nasprotnem primeru

pa nastane tako imenovani »raztros« zadetkov.

Napaka paralakse in sistemi nastavljanja paralakse

Napaka paralakse je skoraj zagotovo eden najpogostejših pojmov, ki jih slišimo ob strelnih daljnogledih, a je natančno razumevanje tega pojma med lovci in strelci še vedno dokaj redko. Vsak strelni daljnogled ima dve goriščni točki v svoji zgradbi, kot je bilo opisano pri možnostih namestitve namerilnega križa. Prav tako ima strelni daljnogled dve goriščni točki, v katerih se sekajo svetlobni žarki tudi zunaj svoje zgradbe. Eno gorišče je v položaju očesa za okularjem, drugo pa na položaju tarče, kot je vidno na *sliki 6*. Lovski strelni daljnogledi imajo najpogosteje fiksno nastavljen položaj goriščne točke na 100 metrov oddaljeni tarči. Na tej oddaljenosti je tarča najostrejša in, kar je najpomembneje, namerilni križ je na tarči vedno na istem položaju ne glede,

koliko je oko pri merjenju zunaj osi strelnega daljnogleda. Pri vseh drugih razdaljah pa se pojavi *napaka paralakse*, in sicer nastane ob premiku očesa zunaj osi daljnogleda premik namerilnega križa tudi na tarči. Napaka paralakse je še posebno očitna in zelo vpliva na natančnosti pri manjših oddaljenostih in pri večjih povečavah. Zaradi slednjega je priporočljivo predvsem pri malokalibrskih puškah uporabljati daljnogled, ki omogoča odpravljanje napake paralakse. Pri povečavah, manj kot 10-kratno, je popravljanje napake paralakse nepotrebno in zato takšni strelni daljnogledi skoraj nikoli nimajo sistema za odpravo te napake. Daljnogledi z večjimi povečavami pa imajo po navadi sisteme za odpravljanje napake paralakse, ki premikajo leče v daljnogledu tako, da se spreminja oddaljenost gorišča, ki je na tarči. Najpogostejša sta predvsem dva takšna sistema, in sicer z vrtljivim obročem na objektivu daljnogleda (komercialno so takšni daljnogledi označeni s kratico A. O. – ang.: Adjustable Objective) ali pa z dodatno levo stransko

vrtljivo kupolo (S. F. – ang.: Side Focus). Za lovsko uporabo je sicer le redko treba uporabljati daljnogled z večjo povečavo od 10-kratne, pa tudi drugače je lahko nastavljanje paralakse pred strelom za marsikaterega lovca stresno in nepotrebno opravilo. Podobno kot pri vseh drugih področjih je tudi pri napaki paralakse tako, da imajo kakovostni daljnogledi to napako pri vseh razdaljah manjšo, manj kakovostni pa večjo.

Sklepne misli in priporočila

Strelni daljnogled je osnovni del lovčeve opreme in najbolj pripomore k lovsko-etičnemu lovu/uplenitvi divjadi. Zaradi slednjega je izbira primerne strelne daljnogleda še posebno pomembna in v prvi vrsti odvisna od načina lova z njim. Zelo pomembna je sicer tudi splošna kakovost strelnega daljnogleda, da bo z njim mogoče zanesljivo streljati brez neželenih premikov križa zaradi odsuna puške, da bo dovolj svetel tudi za lov v mraku in da bo lovcu vlivljal potrebno zaupanje za

natančen strel tudi v stresnih situacijah. Na splošno veljajo naslednja **priporočila pri izbiri povečave strelnega daljnogleda glede na način lova:**

- **lov na pogonih:** 1–4 x 24; 1–5 x 24; 1–6 x 24; 1–8 x 24 in 1–10 x 24 z močno (dnevno) osvetljeno piko

- **lov na zalaz:** 1,5–6 x 42; 1,5–8 x 24; 1,5/1,7–10 x 42; 2–8 x 42; 3–9 x 40

- **lov v visokogorju:** 2,5–15 x 44; 3–18 x 50; 4–16 x 50; 3–15 x 50

- **lov na čakanje v mraku:** 8 x 56; 2,5–10 x 56; 3–12 x 56; 2,5–15 x 56 z osvetljenim namerilnim križem

- **vsestransko uporabni daljnogledi:** 2–12 x 50; 2,5–10 x 50; 3–9 x 50; 3–12 x 50

Ob primerni izbiri strelnega daljnogleda je treba poskrbeti še za kakovostno montažo (tudi o tem bomo pisali v enem od naslednjih člankov) in nato z njim na puški ustreliti dovolj strelcev, da se nam bo razvilo zaupanje v opremo! Le na tak način je mogoče najlažje doseči ponavljajoče zanesljive strele in zmanjšati možnost obstrelitve divjadi.

Teodor Štimec

teodor.stimec@gmail.com

Smo lovci ali vojaki?

Namen izdelovalcev lovskega orožja in opreme je, razumljivo: prodati kar največ izdelkov in sredstev za doseg tega cilja. Oglaševanje je zato izredno agresivno in seveda premišljeno. Letni katalogi pomembnejših trgovcev so dober prikaz dogajanja na tržišču in predvsem vedno novih prodajnih prijemov pri oblikovanju ponujenega. Lahko bi se tudi strinjali, da je večina izdelkov za lovce povsem nepotrebnih, vendar saj nas nihče ne more prisiliti, da jih kupimo. Pa tudi če jih, vsaj ne povzročajo nikakršne škode, če že od njih ni koristi za kupca. Težava je v tem, da so tudi ugledni izdelovalci orožja in oblek namesto standardnih lovske pušk in oblačil začeli vsiljevati »vojaško modo« in opremo in jo seveda tudi izdelovati, opuščajo pa klasične puške in oponašajo vojaško orožje in ga celo povsem nespremenjenega prodajajo za lovsko uporabo. To pa že ni več šala! Avtomatsko orožje predelajo v polavtomatsko in ponudijo nabojnik na dva naboja. Idealna lovska puška je postala polavtomatska repetirna risanica in ne risanica – prelamača na en strel, kot smo vedno mislili. Puške se zdaj prodajajo (npr. katalog Frankonia 2012/13) pod oznako *professional, tactical, ambition, success, GTI* (vsaj v avtomobilski industriji *Gran Turismo Inezione*), a kaj naj to pomeni pri lovski puški? Ob nakupu tovrstnih izdelkov se moramo tudi primerno obleči, da bo vse usklajeno. Zato se običajni lovski kroji umikajo maskirnim vojaškim vzorcem in vernim posnetkom vojaških oblačil.

Lovca naj ne bi bil komandos, ki s polmetrskim nožem za pasom ali celo škornjem v maskirnih hlačah, oborožen z ostrostrelsko puško, opremljeno z nogicami in strelnim daljnogledom s povečavo do 40-krat, čaka na nič hudega slutečo divjad ter za morebitno

Foto: M. Migas

Agresivno oglaševanje novih maskirnih oblačil vpliva tudi na oblačila naših lovcev, ki žal bolj spominjajo na vojaška.

obrambo(?) za pasom nosi vsaj petcolski revolver, po možnosti največjega kalibra (ta zapis je le opis že videnega na lovu in ne plod domišljije – op. pis.). Ne verjamem, da na tak način oblečen in opremljen lovec razmišlja pravilno, če se je že oblekel kot pripadnik posebnih enot. Posebne enote se imenujejo posebne zato, ker opravljajo res posebne naloge in ne streljajo tja v en dan, kot to sicer počne 98 % vojakov med bojem v upanju, da na drugi strani počno enako. Kapa, če nas na preži zebe v ušesa, v redu, a naj bo vsaj zelena ali rjava. Črna, tesno po glavi prilegajoča se kapa pa je spet eno od pokrival, ki jih uporabljajo specialci različnih rodov vojske. Dodajmo še maskirno obleko in dodatke iz presežkov vojaških skladišč in dobimo kaj? Lovca zagotovo ne!

Na letošnjem sejmu IWA v Nürnbergu se je že pojavila šibrenica, na moč podobna jurišni puški, turška Eksen MKA 1919 (glej Lovec, 7–8/2013). Vsekakor sem za napredek, vendar bi si meje morali postaviti, saj ideja: stlačiti enočno šibrenico v

obliko verne kopije jurišne puške ameriške vojske M-16, izraža težnjo prenašanja vojaškega oblikovanja na civilno področje. Tudi Blaser R8 Professional Success, Sauer S202 GTI in Mauser M 03 Target, sicer repetirne risanice, sodijo v podobno kategorijo, pa jih v katalogih ponujajo kot »lovske puške za ambiciozne lovce«. Pa je Sauer sumljivo podoben ruskim ostrostrelskim puškam starejšega datuma. Če je lahko Jim Corbett (po mnenju poznavalcev morda največji lovec vseh časov, čeprav si Corbett tega naziva sam nikoli ne bi pripisal) dobršen del ljudožerskih tigrov in leopardov, od dvaintridesetih, kolikor jih je uplenil v predgorju Himalaje pod Trisuli pred drugo svetovno vojno, ustrelil s puško kalibra 0.275, tj. 7 x 57, opremljeno samo z mehanskimi merki, in Walter Bell v istem obdobju z enako puško 1011 slonov v Afriki, se vprašajmo, čemu bi pri nas na lovu na našo divjad potrebovali npr. kal. 0.338 Lapua Magnum, ki je v bistvu vojaški ostrostrelski naboj, namenjen strelom celo do 2000 m daleč in več. Pa so

puške v tem kalibru naprodaj z oznako, da so primerne za lov! Uporabo afriških kalibrov vse tja do kalibra 0.700 na naših tleh na srečo zaustavi cena nabojev po 20 evrov za kos.

Naprodaj je tudi, verjeli ali ne (oglejte si katalog Frankonia), nova (za civilno rabo polavtomatska) jurišna puška AR-15, v kal. .223 Remington, za lovce seveda, z nabojnikom na dva naboja. Dodatno lahko kupimo še nabojnik na deset nabojev. Kalibri niti niso problematični in vsakdo si pač izbere, kar se mu zdi najprimernejše in najboljšo; težava je v oblikovanju pušk in prehajanju iz lovskega oblikovanja v povsem vojaško. In predvsem v tem, da nekdo tako puško uporablja za lov.

Ostrostrelska puška s kanalirano cevjo, brez merkov, blažilec odsuna, s strelnim daljnogledom, nogicami, plastičnim kopitom, balističnimi preglednicami, nalepljenimi kar na kopito, in še s kupom raznih pomagala ni več lovska puška oziroma to ne bi smela biti. Čemu si nekdo tako orožje potem kupi? Morda za strelje na daljavo 200–300 m ali celo več? Vprašajmo se, kaj

je še ostalo od etičnega lova? Žival nas pri takih razdaljah verjetno ne more niti videti ne zaznati (kaj šele zavohati ali slišati), preden sprožimo strel. Na internetu je kopica posnetkov z lova, kjer vidimo strele na lovsko povsem nedopustne razdalje vse tja do 700 m in več, kjer strelcu po navadi pomaga še pomočnik s spektivom in balističnim računalnikom – kar je ponovno značilnost vojaške ostrostrelske dvojice in nikakor ne lovca. Za dodatek pogosto vidimo še maskirni premaz obraza s črno-zeleno šminko (sprejemljivo le pri lovu z lokom), kar je pri običajnem lovu že na skrajni meji dobrega okusa.

K sreči je večina takih posnetkov iz ZDA, kjer so že zdavnaj izgubili pravi občutek, kako naj se lovec oblači in predvsem obnaša. Če se še zavijemo v ostrostrelsko obleko, ki so tudi že naprodaj, in se spremenimo v kup slame in dračja ob robu gozda, je nevarnost, da nas lahko povozi še kakšen štirikolesnik ali ATV, ki so na naših tleh tudi poglavje zase in jih bomo vsaj v tem prispevku pustili ob strani.

Jutranji zalaz in poskus, da se v prsku približamo srnjaku ali jelenu v ruku na nekaj metrov ali kateri koli drugi prostoživeči živali na manjšo razdaljo, je povsem nekaj drugega (tudi če potem streljamo nanjo ali ne) in dokaz lovskih veščin (npr. neslišna hoja proti vetru ipd.), kot pa so streli na povsem nelovske razdalje in nato hvalisanje z metri. Lovci se torej urimo v uspešnem zalezovanju in privabljanju živali in ne z uspešnimi streli na nerazumne razdalje!

Kaj je lepšega kot priklicati jereba, lisico, srnjaka ali jelena v svojo bližino in jih potem opazovati, fotografirati ter uživati v njihovi bližini? Lovci nismo ekskluzivni klub in vsakdo si v Borovljah ne more naročiti gravirane puške ali se oblačiti v loden in usnje najbolj luksuznih izdelovalcev. Je pa povsem primerne orožja in ustreznih oblačil za vse več kot dovolj. Zato se vprašajmo, ali si želimo na zboru pred skupnim lovom

imeti občutek, da smo prišli na lov in ne na začetek snemanja akcijskega filma. Žal je že tako, da v tem primeru obleka pri premnogih izraža odnos do živali in njegov pristop k lovu, ki je vse prej kot ustrezen.

Revolver in še manj pištola, ki sta veliko manjši problem (a kljub vsemu pomislek; le kdo rabi za lov 12 do 17 ali celo 20 nabojev v nabojniku pri sodobnih pištolah?) za pas lovca na običajnem lovu niti ne sodita, razen pri izkušenem lovcu - vodniku psa na krvni sledi, ki sta se podala za obstreljeno veliko divjadjo, še posebno za medvedom ali ranjenim divjim prašičem. Lovci, ki se redno odpravljajo po sledih ranjenih in morebiti nevarnih živali, bodo v rokah in na rami raje nosili kratkocevno karabinko, kal. 9,3 x 62, kot karkoli drugega. Tudi usmrtilni strel na nekaj deset metrov razdalje, ko nas žival morebiti še ne vidi in ne čuti, je vsekakor varnejši in zanesljivejši iz puške kot pa »strelske vaje« z revolverjem ali pištolo iz bližine nekaj metrov in z veliko možnostjo odbitja krogle ter poškodbe strelca, spremljevalca ali psa (da o nepotrebnem trpljenju obstreljene živali, ko se zave naše bližine, niti ne razpravljamo). Kratkocevno orožje naj gre z nami na lov v nahrbtniku, če že menimo,

da brez njega ne bo šlo! Noži fantazijskih oblik in velikosti so vsekakor bolj nevarni za lovca kot za divjad in so tako vsaj neškodljivi. Za škorenj pa takšni veliki noži resnično ne sodijo. Pri zasledovanju divjadi po krvni sledi v nekaterih loviščih koristi mačeta za lažje premagovanje goščavja, kamor nas vodi pes.

Če se bo kdo, kljub napisanemu, odločil, da bo glede na oborožitev in obleko raje vojak in ne lovec, se le vprašajmo, kaj smo (mentorji) storili narobe pri praktičnem izobraževanju v LD in nato pri predavanjih za pripravnike, pri poučevanju o izbiri primerne orožja in obleke oziroma pri njihovi pripravljenosti sprejemati priporočila in navodila starejših, že izkušenih lovcev in, poudarjam, predvsem njihovih mentorjev. Lahko pa z lastnim zgledom in delovanjem poskrbimo, da bo med nami ljudi, ki se v gozdu obnašajo, kot da so odšli v boj in ne na lov, v naše skupno dobro čim manj! Z eksotično oblikovanimi puškami še bolj eksotičnih kalibrov in daljnogledi, s povečavo več kot 12-krat, pa se pozabavamo na strelišču, kamor tovrstno orožje tudi sodi. Takšni ljubitelji orožja bi si vsekakor zaslužili tudi strelišče za streljanje na razdalje, mogoče celo do 1000 m in več, kar

bi jim omogočilo vadbo in osebno uživanje v njihovem »konjičku«. V gozd se podajmo kot lovci z ustrežno obleko in orožjem in predvsem s pravim odnosom do prostoživečih živali in vsega preostalega živega. Če smo oblečeni kot vojaki in ovešeni z vso mogočo vojaško in paravojaško šaro, vključno z neprimernim orožjem, vsekakor nikomur ne sporočamo kaj dobrega. Če že imamo doma tovrstne obleke, jih raje ponosimo pri delu okrog hiše ali, no ja, na delovnih akcijah. Ne trdim, da niso kakovostne, trpežne ali uporabne; trdim pa, da ne sodijo na lov!

Zakaj vsaj pri nečem pozitivnem ne bi bili prvi in na lov hodili oblečeni in oboroženi, kot se za pravega lovca spodobi, ter tudi tako skrbeli za svoj ugled, ki je v javnosti že krepko načet.

So pa LD, v katerih lovovodje neprimerno oblečene lovce (beri s maskirnimi vojaškimi oblačili) pošljejo domov. Neprimerno oblačenje in vedenje se namreč še vedno pojavljata, zato bi morali biti mladi lovci ob sprejemu v članstvo bolje poučeni, kako se je za lovca primerno oblačiti, se obnašati do divjadi in kakšno opremo kupiti, kakšne pa raje ne.

Mag. Dominik Cotič

Foto: D. Cotič

Sem lovec ali vojak!?

Na kratko iz tujega tiska ...

Rusija: Raziskovalci, ki proučujejo sibirskie tigre na daljnem vzhodu Sibirije, so se za nekaj časa znašli pred na videz nerešljivo uganko. Ob pregledu fotopasti (kamer) so v neposredni bližini namreč našli trup sika jelena, pri čemer pa v snegu ni bilo prav nobenih sledi, kako je nastal pogin. Predvsem so bili pozorni na morebitne sledi sibirskih tigrov, vendar jih, kot smo že omenili, ni bilo. Po sledih je bilo razvidno, da je jelen nekaj časa bežal, nato pa obstal in se kmalu tudi zgrudil. Po natančnem pregledu vseh kamer so uspeli ugotoviti, da je jelena uplenil planinski orel. V literaturi je sicer mogoče zaslediti, da planinski orel lahko upleni tudi večje živali, kot so npr. jeleni, enkrat so poročali celo o napadu na manjšega medveda. Pravih dokazov o takih uspešnih napadih pa vse doslej ni bilo. Fotografije omenjenega napada so bile objavljene tudi v septembrski izdaji znanstvene revije *Journal of Raptor Research*.

(Pirsch, 22/2013)

Avstrija: V lovskem letu 2012/13 so v naši severni sosednji državi uplenili okroglo 49.734 divjih prašičev, kar je kar 88,5 % več kot v lovskem letu 2011/12. Velika večina divjih prašičev, in sicer 31.593 živali, je bila uplenjena v Spodnji Avstriji (Niederösterreich). Na splošno se je odstrel dlakaste divjadi povečal za 12,1 %, medtem ko se je odstrel pernate divjadi zmanjšal za 3,6 %. Čeprav na splošno lahko rečemo, da je odstrel male divjadi ostal približno na ravni iz leta 2011/12, pa je vendar treba poudariti, da to pri nekaterih vrstah v primerjavi z letom 2006 pomeni zmanjšanje za skoraj 50 %! Po posameznih vrstah divjadi se je odstrel srnjadi povečal za 4,4 % (na 282.102 živali), odstrel jelenjadi za 20,8 % (na 59.034 živali), odstrel gamsov se je zmanjšal za 3 % (na 20.710 živali). Pri mali divjadi se je odstrel poljskega zajca povečal za 4,5 % (na 126.120 živali), divjih kuncev za 10,5 % (na 2.295 živali), lisic za 24,4 % (na 69.946 živali), odstrel kun za 14,5 % (na 24.653 živali), odstrel velikih podlasic za 25,3 % (na 17.400 živali). Odstrel alpskih svizcev je ostal približno na enaki ravni kot eno leto prej, in sicer pri številki 7.352 živali. Od pernate divjadi se je odstrel fazanov zmanjšal za 6,6 % (na 104.000 ži-

Foto: T. Velikonja

Planinski orel – *Aquila chrysaetos*

vali), odstrel rac za 1 % (na 73.200 živali), odstrel velikih slok ali kljunačev za 2,1 % (na 3.100 ptic), odstrel divjih gosi za 6,1 % (na 2.200 ptic), odstrel lisk pa se je zmanjšal za 17,8 % (na 877 ptic). Odstrel divjih golobov se je povečal za 4,6 % (na 17.400 ptic) in odstrel poljskih jerebic za 0,3 % (na 7.100 ptic). Poleg tega je bilo uplenjenih tudi 299 divjih petelinov, 1.551 ruševcev in 155 gozdnih jerebov. Skupaj so med divjadjo zabeležili tudi 134.000 izgub/osebkov (+ 2,6 %). Samo na cestah je bilo povoženo 38.700 srnjadi (+ 8 %), 24.300 poljskih zajcev (-1,8 %) in 8.800 fazanov (-3,3 %). Zabeležili so celo šest povoženih divjih petelinov. Povečalo se je tudi število izdanih letnih lovskih kart, in sicer za 2,6 % (na 126.000), izdanih pa je bilo tudi 11.900 kart za lovske goste (+ 0,6 %). Razmeroma zelo se je zmanjšalo število poklicnih lovcev, in sicer skoraj za 12 % (na 640 oseb).

(Wild und Hund, 22/2013;
Pirsch, 22/2013)

Nemčija: Pristojna informacijska pooblaščenka v zvezni deželi Rheinland-Pfalz namerava kaznovati vse lastnike fotopasti (kamer) z denarno kaznijo najmanj 5.000 evrov. Uporaba tovrstnih kamer naj bi bila namreč zaradi varstva osebnih podatkov prepovedana. Po njenem mnenju se namreč obiskovalci gozdov, kot so gobarji in sprehajalci, lahko gibljejo po gozdovih, ne da imeli

občutek, da jih nekdo neprestano opazuje. Znane lastnike takšnih kamer nameravajo zato obvestiti o prepovedi nameščanja oz. uporabe, ki pa bo povezana z že omenjeno denarno kaznijo. Predstavniki deželne lovske zveze so ob tem povedali, da je neka pavšalna prepoved uporabe tovrstnih kamer vprašljiva in da bodo, če bo potrebno, sprožili tudi ustrezen vzorčni postopek pred sodiščem.

(Pirsch, 22/2013)

Nemčija: Sedemindvajset let po jedrski katastrofi v Černobilu v Ukrajini v nekaterih vzorcih mesa uplenjenih divjih prašičev v južnih območjih Nemčije (Pfälzerwald in Hochwald) še vedno ugotavljajo presežene mejne radioaktivne vrednosti. Tako so v lovskem letu 2012/13 vzorci 202 uplenjenih divjih prašičev iz omenjenih območij presegli mejno vrednost 600 becquerelov. Pri enem od uplenjenih divjih prašičev je bila ugotovljena vrednost kar 4.973 becquerelov/kg mesa.

(Pirsch, 22/2013)

Velika Britanija: Koliko je mogoče iztržiti ob urejeni in popolni ponudbi lovskih storitev, še posebno, če so povezane z izjemno cenjenim in tradicionalno spoštovanim lovom, lahko spoznamo na primeru barskih jerebov (angl. Red grouse – *Lagopus lagopus scoticus*), ki so endemične ptice britanskega otočja, njihov življenjski prostor pa je odprt gričevnat prostor, porasel z resjem.

Najpogostejši so na Škotskem, med drugim pa je pomembno tudi to, da jih umetno ne vzgajajo, pač pa je stanje v populaciji predvsem odraz aktivnosti in ukrepov v okolju ter vremenskih razmer v času vzreje kebkov. Sezona lova na te ptice se na Škotskem začne 12. avgusta (Glorious Twelfth); če je to nedelja, se začne dan pozneje. Po oceni nekaterih ekonomistov znašajo celotni prihodki, povezani s to vrsto lova, samo na Škotskem od 30 do 35 milijonov funtov na leto, za celotno britansko otočje pa se ocene gibljejo tudi do številke 67 milijonov funtov. Enodnevni lov za osem strelcev s povprečnim pričakovanim plenom (400 ptic ali 200 »parov«) z vsemi drugimi stroški lahko znese tudi okrog 50.000 US\$.

(www.scotsman.com;
www.thisiscornwall.co.uk;
www.ammoland.com;
www.moorlandassociation.org;...)

Mozambik: V prvih petih mesecih letošnjega leta so v tej afriški državi divje živali ubile 59 ljudi, 44 pa je bilo zelo poškodovanih. Sedemindvajset žrtev so ubili krokodili, šest kače, po trije pa sloni in povodni konji. V istem obdobju je bilo treba usmrtiti devetdeset »problematičnih« živali, in sicer 52 slonov, 18 povodnih konjev, 13 kavrskih bivolvov, štiri kače in celo dva leva.

(Pirsch, 22/2013)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Vsak kraj, najsi bo še tako majhen, ima ljudi, ki ga na neki način zaznamujejo, mu dajo svojo pripadnost, razpoznavnost, zastavijo svoj ugled ali ga na drugi način obeležijo. Tržič, bolj mestece kot mesto v osrednji Gorenjski, z vsega dobrih 15.000 prebivalcev, niso v veliki meri zaznamovali politiki, gospodarstveniki ali kulturniki. Tržič ne slovi samo kot mesto čevljarjev, ampak tudi kot mesto olimpijcev, zimskih športnikov, gornikov in alpinistov, ljudi narave, ljudi, ki so v nenehnem stiku z njo, ki jo spoštujejo, cenijo ... Mednje sodijo tudi tamkaj živeči lovci. Ta pripoved bo pripovedovala zgodbe o njih – tržiških lovcih.

Osrednji junaki zgodb so trije, žal že vsi pokojni, v lovski družbi vedno spo-

nih šestnajst let (!) predsednik njenega izvršnega odbora. A Franci je vsa ta dela, ne le v lovstvu, marveč tudi pri drugih tržiških društvih opravljal funkcije odgovorno, poln zanesenjaštva, brezplačno in zastojkarsko; skratka z vrlinami, ki so današnjemu svetu žal vse bolj tuje.

Naslednja glavna oseba v tržiški lovski veseloigri je **Janez Štefe** – **Zavrotar** (1923–2002). Ime je dobil po ledinskem imenu Zali rovt, ki leži nekaj streljajev nad Tržičem. Tam se je rodil in tam je dolgo stanoval. V dialektu so Tržičani Zali rovt popačili in Janez je postal Zavrotar. Po očetu je bil Francijev polbrat. Tudi on je bil vse: partizan, smučar, gornik, vrhunski tekmovalec, vse do leta 2006 najuspešnejši slovenski smukač, olimpijec na igrah leta 1952 v Oslu in seveda spet lovec, tudi

imenoval še GL Karavanke. Kasneje se je to lovišče združilo z vzhodnim delom (ta se je imenoval GL Kamniške planine) v enotno lovišče zdajšnjega LPN Kozorog. V Kozorogovem lovišču je **Lojz** vse do upokojitve vodil revir Košuta in se nato, enako kot Janez, včlanil v LD Tržič. Ni bil pa Lojz neki vrhunski športnik in rekorder, kot sta bila Franci in Janez, je pa zato z leti postal vrhunski poznavalec divjadi, predvsem jelenjadi in gamsov. Njegova sinova sta po upokojitvi prevzela vodenje obeh tržiških revirjev: Zdenko očetov revir Košuta, Lojze ml. pa Janezov revir Jelendol.

Pogon na jelenjad v Lomu

December leta 1970 je bil strupeno mrzel. Snega pravzaprav ni bilo veliko.

BRANKO GALJOT

Zgodbe tržiških lovcev

štovani, lahko bi rekli celo legendarni člani tržiške zelene bratovščine. To so **Krvin**, **Zavrotar** in **Lojz**. O vseh treh že in še dandanes kroži vrsta veselih zgodb in radoživih anekdot. Nekaj najzlahtnejših sem iztrgal pozabi in jih zapisal. Vse zgodbe imajo dve značilnosti: prav vse so resnične, nepopačene in vse so se zgodile pred vsaj tridesetimi leti in več ...

*

Naj jih predstavim ...

Zadnjega dne lanskega oktobra smo se na tržiškem pokopališču poslovili od **Franca Primožiča** (1930–2013). Tržič, pa ne samo Tržič, ga je poznal kot **Krvina** ali **Krvinovega Francija** po znani tržiški gostilni Pr Krvin, kjer se je rodil, kot vsestranskega dolgoletnega društvenega delavca in funkcionarja. Krvin je bil vse: športnik in podpredsednik TVD Partizan, alpski smučar in predsednik smučarskega kluba, alpinist in vodja AO, gorski reševalec in član UO GRS, lovski kinolog in soustanovitelj LKD Gorenjske, predvsem pa je bil tudi dolgoletni lovec. V lovski organizaciji je opravljal na desetine funkcij in nalog. Bil je dolgoletni starešina v domači LD in kar triintrideset let funkcionar v različnih organih takratne Lovski zveze Gorenjske, predhodnice zdajšnje ZLD Gorenjske, od tega pol-

poklicni, pošten do divjadi, družbe in soljudi. Mehka duša, blagega in dobrodušnega značaja. Domala vso delovno dobo je bil revirni lovec GL Kozorog - Kamnik (zdaj LPN Kozorog) v revirju Jelendol. Po upokojitvi se je včlanil v LD Tržič.

Štefetov lovski mejaš je bil **Alojz Primožič** (1931–1996) doma v Jelendolu. Po rodu je bil Jezerjan in prav na Jezerskem in v dolini Kokre je začel s poklicnim delom v lovstvu v takratnem zahodnem delu GL Kozorog, ki pa se je tedaj

Nekaj več ga je bilo le na severnih pobočjih gora. Janezu je do izpolnitve zahtevanega načrta odstrela »košutarije« manjkalo še kar precej glav. Ve se: kar se mora, ni težko. Ker ni kazalo drugače, je Janez za bližnjo nedeljo v Lomu sklical skupinski lov na netrofejno jelenjad. V nedeljo seveda, saj so bile sobote tiste čase še delovne in lovci »na šihlu« in po službah. Zbirališče lovcev je bilo, kje pa drugje – v gostilni Pri Krvin na Slapu nad Tržičem. Takrat je bila gostilna, in to tista prava,

trdna kmečka gostilna, še v rokah Francijevega in Janezovega očeta. Zdaj je v drugih rokah, hišno ime gostilne pa je še vedno ostalo. Oče, bil je tudi Franc, je zbranim lovcom, blizu dvajset nas je bilo, za popotnico v mrzlo jutro vsakomur natočil šilce domačega sadjevca, zloglasnega 'Kebrovega zakona' takrat ni bilo, in že nas je lovovodja Janez zbobnal na lovski zbor, kar pred gostilno seveda, saj v tesni dolini pravzaprav drugje tudi ni bilo prostora. »V imenu državnega lovišča Kozorog vas vse lepo pozdravljam« so bile vsakič Janezove besede dobrodošlice. Pri tem je, le značilno zanj, dvignil desno roko lovcom v pozdrav. Na hitro je odredil nekaj gonjačev, jim dal navodila, kje in kdaj naj poženejo. Preostali lovci, določeni za na stojišča, pa so odšli v Lom in naprej do Podstoržiča; eni z avtomobili, takrat fički, spački, »hrošči«, ki so bili zadnja moda avtomobilske industrije tistega časa, spet drugi z mopedi, še celo nekaj traktoristov je bilo. Kdor pozna dolino Lom, domačini ji vedno rečejo *Vom*, zato so tudi *Vomljani*, ve, da je tam bog »ravnino postavil v hrib«. Pot na stojišča nas vodi po Srpičih navzgor. Strmo, travnato in grmičasto, ponekod še celo meliščno pobočje ima z eno samo uhojeno stezo, ki vodi cikcakasto po plazovitem terenu. Hoja je težka, pod vrhom oziroma grebenom Tržiškega sedla je vse težja in še snega je bilo takrat kar nekaj. Vsi smo hropili, se potili in zahtevali odmor. »Prav,« je odločil Janez, »ti, Franci, pa pober' za trajbarje« (gonjače). Krvina ga je pisano pogledal, rekel pa ni nič, samo obrnjen klobuk je nastavil, da smo vanj zmetali po nekaj dinarjev. Čez čas pa je le povprašal Janeza, zakaj neki je dal v tej preklemski strmini, ko smo se komaj še varno prestopali, pobirati denar za gonjače. Janez pa odrezavo: »A, zakaj, ker se mi v tem bregu nobeden ni mogel skriti ali izmuzniti v grmovje, ne da bi plačal. Si videl, prav vsi so plačali.« Prebrisano, duhovito, izkušeno in še kaj bi lahko dodali. Denarja za »trajbarje« seveda niso dobili gonjači, saj smo se lovci v pogonih izmenjavali; vsega so zapili v Krvinovi gostilni. Janez je imel, kar zadeva poganjanja na skupnem lovu, ustaljeno prakso, da je lov organiziral tako, da sta bila vedno le dva pogona. Tiste, ki so v prvem pogonu »falili«, zgrešili, je v drugem pogonu »napotil« v pogon, če pa si zgrešil še v drugem pogonu, si bil gonjač zagotovo naslednjo nedeljo.

Iz mojega lovskega dnevnika sem izbrskal, da je bilo tisti dan uplenjeno dvojce jelenjih telet in košuta. S plenom

je bil Janez zadovoljen, saj bo »na gojzdni«, mislil je gozdni obrat takratnega Gozdnega gospodarstva Kranj v Tržiču, Žnidar manj »jamral« zaradi škode od jelenjadi v gozdu. S **Francetom Žnidarjem**, ki je bil takratni vodja omenjenega obrata v Tržiču in tudi lovec v LD Tržič, po sili razmer sicer, saj je bila njegova žena **Milica** ena redkih lovk tistega časa in jo je zato moral na lovu spremljati, če ne celo varovati, je Janez imel neporavnane račune. Zameril mu je, da mu je vsakič, kadar sta se srečala, poočital škodo, ki jo je takrat divjad povzročala v gozdovih. To je bilo sicer res, vendar se zaradi škode v gozdovih takrat še ni nihče pretirano obremenjeval, kaj šele razburjal, saj so bili to časi, ko je bilo »vse naše« in marsikaj dovoljeno, tudi jelenom. Država zaradi nekaj oglođanih smrek in objedenega mladovja v državnih hostah v Lomu in Jelendolu tudi ni propadala. Je pa bilo Janezu Žnidarjevega tarnjanja naslednje leto vseeno dovolj.

V roku je avstrijski lovski gost na planini Javornik z dobrim strelom uplenil močnega jelena, ki je padel v ognju. Po strelu je Janez vzel gostovo puško in s preostalimi petimi naboji in strelil odstrelil ves preostali tropič; dvojce telet in tri košute. Naslednje jutro so šest uplenjenih živali naložili na posmojke in Hruševa konja sta vso lovino komaj potegnili v dolino. Nevsakdanji »krvavi tovor« so »zapeljali«, kam pa drugam, kot naravnost »na gojzdno«, k Žnidarju – pokazat plen. »Tovariš Žnidar, odslej pa v Lomu ne bo več škod po jelenih, sem vse postrelil,« je »raportiral« Janez Žnidarju v njegovi pisarni. »No, koliko pa mislite, da sem jih,« je nadaljeval. Žnidar je ugal: »Eno košuto, dve ...« »No, da se ne boste 'matrali' – pet sem jih, več pa nisem imel patronov,« je zmago slavno izjavil Janez. Od takrat je bilo konec medsebojnega očitanja, no pa tudi Žnidar se je čez leto ali dve upokojil ...

Zajčji golaž z mačjim priokusom

Tudi ta zgodba je stara, zagotovo štirideset let ali še več in tudi v njej so glavni akterji zgodbe tržiški lovci s Krvinovim Francijem na čelu. Prostrani obsežni gozdovi v Jelendolu pod mogočno Košuto in v sosednji dolini Lom so bili v sedemdesetih letih še dokaj zaprti. To pomeni, da so bile gozdne prometnice redke in je bil dostop v gozdove težji kot dandanes, težje pa je bilo tudi loviti v njih. Oba

»državna« lovca, Lojz in Janez, sta navkljub višji številčnosti jelenjadi, kot je današnja, kar težko izvrševala letni odstrel jelenjadi v njima zaupanima revirjema. Pogosto sta zato organizirala pritiske na jelenjad in nanj povabila lovske znance in prijatelje od vsepovsod. Tudi sam, čeprav Kranjčan, sem bil velikokrat njun gost. Posebno dobrodošli smo bili gozdarji takratnega Gozdnega gospodarstva Kranj, saj smo poznali tamkajšnji gozd in kraje. Tisto jesen smo kar veliko lovili v obeh revirjih, če je bila nuja, tudi med »šihom«. Kar nekaj zimskih nedelj sta Lojz ali Janez pripravila pritiske na jelenjad in le redkokateri pogon ni dal plena. Po lovu je bil obvezen pozdrav lovini, kar se je vedno in dosledno spoštovalo. In ob zadnjem takšnem pozdravu lovini tistega leta je Primožičev Franci, v imenu tržiških lovcov, vse zbrane lovce prijazno povabil na zajčji golaž v Gostilno Damulnek v Tržiču. Ob vabilu je še poudaril, da so bili lovci v zadnjih dneh kar uspešni, saj so ustrelili nekaj dolgouhcev, celo toliko, da bo zadoščalo za dober zajčji golaž za vse udeležence lova. Po celodnevem lovu, naporni hoji in spravilu divjadi se bo golaž še kako prilegel, se je celo na glas razmišljalo in k Damulneku smo prišli prav vsi dobro razpoloženi in v veselem pričakovanju dobrega golaža. Manjkala sta le Lojz in Janez, češ da imata še nekaj postoriti z uplenjenimi živalmi. Sta že vedela, zakaj morata zamuditi! Pri Damulneku smo bili hitro postreženi. Golaž je teknil vsem in krozniki so se hitro praznili. Krvin je ponujal še »repete« in kar nekaj ga je tudi dobilo. Ko smo z jedjo že končevali, se je v jedilnico primajal Virnik, tržiški logar in lovec, se s svojo obilno postavo postavil med vrata in vprašal: »No, fantje ali je bil dober golaž?« Skoraj v zboru smo mu pritrdili, hvalili kuharico in golaž. Virnik pa je v pristni gorenjščini pristavil: »Samo mau (malo) ga je bilo kajne, mau, mau ...!« V kotu pa se je nekdo oglasil: »O, hudič, mačke smo jedli!« V jedilnici je na mah vse potihnilo. Čez mizo nasproti je sedel uglajen gospod z očali, z zeleno kravato okrog vratu, kasneje smo zvedeli, da je bil priznan zobozdravnik iz prestolnice. Prijel se je za usta in na vso moč tekel iz sobe; ve se kam ... Za njim jih je v isto smer in z enakim namenom kmalu ucvrlo še nekaj. Večina pa je obsedela, se zamislila, češ, saj golaž navsezadnje le ni bil slab in okus poplagnila z rujnim. Nekaj najbolj prešernih je domislili celo nazdravilo. Nekaj večerov pred tem lovom so tržiški lovci z MK-puško ustrelili nekaj

mačkonov. Naca iz Kukovnice, strojar, ki je znal najmehkeje ustrojiti lisičji ali kunji kožuh, je mačke odril in jih pripravil za kuho tako, da so bili celo v gostilni prepričani, da kuhajo res pravi zajčji golaž. Nihče ni nikomur nič zameril, bil je pač že veseli december ...

Prvoaprilski medved

Tiste čase na Gorenjskem skorajda ni bilo medvedov. Kvečjemu je kdaj pa kdaj kakšen zataval na Jelovico in prek Save prišel v Karavanke. A ti prišleki niso dolgo ostajali v gorah, saj je bila hrana tam preveč skopa. Navadno so odšli naprej v smeri Kamniških planin ali pa se vrnila na Kočevsko in Notranjsko, od koder so prišli. Pozimi leta 1963 pa se je od nekod priklatil medved, ki se je bolj trdovratno držal Karavank. Sledili so ga vse od Jezerskega do Begunjske in Stola in seveda tudi v tržiškem kotu. Celo prek meje v Železni Kapli naj bi ga videli. Že marca sta oba tržiška državna lovca Lojz in Janez kar nekajkrat sledila tega medveda v starem snegu. Konec marca pa si je medo podpisal smrtno obsodbo – v Konjščici je pobil šest ovc. Pri Pavšelnu, to je najvišje ležeča kmetija v Lomu, je tisto zimo trda predla s senom, zato je Pavšel ovce že konec marca pognal na prosto pašo kar nad hišo na južno, že kopno pobočje Konjščice. Šest »barcov« je medved ujel in pokončal, preostali so pribežali v hlev. Pavšel je pritisnil na Janeza, le-ta pa na direktorja Gojitvenega lovišča Korozorog, **Milana Kemperla**, ki je od nekod kaj hitro izposloval dovoljenje za odstrel »roparskega« medveda. V tistih časih je bilo dobiti dovoljenje za odstrel medveda veliko preprosteje kot dandanes, ko je zanj potrebna množica žigov, podpisov in učenih predhodnih strokovnih mnenj. Vendar prav prepro-

sto pa tudi ni šlo, kar je potrjevala še dandanes pogosto uporabljena izreka o zaščiti kočevskih medvedov. Dovoljenje za odstrel je iz direktije, kot so poimenovali Upravo gojitvenih lovišč LRS, vendarle prišlo in oba lovca sta vzela medvedji lov hudo zares. Janez pravzaprav še bolj, saj je medved pobil ovce prav v njegovem revirju. Pobite ovce so zvezle na kup, na bližnji smreki pa so na hitro zgradili zasilno prežo. Prvi večer medveda ni bilo, zadnjega marca, že kmalu po mraku, pa je Janez uplenil medveda. Naslednji dan, to je 1. aprila, znano je, kako pomemben je ta dan, so medveda prepegljali od Pavšelnja v dolino, v Tržič. Razpoloženi Pavšel, ki je bil tudi lovec, je na pot vzel celo šibrenico in z njo vso pot s strelj iz oznanjal Vomljanom, da medved ne bo več klal ovac. Streljal je tako zavzeto, da so bili številni gledalci ob edini cesti skozi Lom prepričani, da je medveda ustrelil Pavšel in ne Janez. Za Krvinovo gostilno so medveda, bil je samec, težak več kot 100 kilogramov, raztovorili in »na ogled postavili«. Novica, češ, da je Zavrotar ustrelil medveda, je završala po Tržiču. »Spet ena Janezovih in Krvinovih« lovskih« in povrh še prvoaprilskih šal,« so mnogi Tržičani komentirali dogodek. Čisto prepričani o prvoaprilski potegavščini pa le niso bili in pred Krvinovo gostilno se je kar hitro nabralo nekaj radovednežev. Ko se je končal »šiht« v tržiških tovarnah, kjer se je takrat delalo s polno paro, zdaj so že po večini klavarno propadle ali še životarijo, se je proti Krvinovi gostilni vila kar cela procesija zvedavih Tržičanov in okoličanov. Vsi so si hoteli ogledati Zavrotarjevega medveda. Krvina pa ne bodi len in zviti, kot je bil, je na hitro začel celo pobirati »prostovoljne prispevke« in jih nabral toliko, da so tržiški lovci »imeli v dobro« pijačo skoraj za ves mesec.

Razpoloženi Zavrotar je ponosen sprejemal čestitke in nazdravljaj s »čajem z rumom«, kmalu pa samo še z rumom v čajni skodelici in seveda postajal vse bolj razpoložen. Janez je dal medveda nagačiti. Želel je, da ga nagačijo pokončnega, v stoječem položaju. Lovska družba, ve se katera, pa ga je vneto prepričevala, češ da je primernejše, da ga da preparirati kot preprogo, ker da zavzame manj prostora, da je kot okrasna preproga na steni primernejša ... »Medved bo našopan cel, dokler bom jaz živ! Ko bom pa jaz umrl, če bom umrl, bo pa sin naprej rihtal,« je končal Janez. Tisto »če bom umrl«, se mu je malce zareklo, mislil je reči, če se ne bom ponesrečil, bodisi v gorah ali na cesti, saj je bil znan kot hiter in drzen voznik starega horexa.

Polkovnikov venec

Tudi sicer je bil prvi april svoj čas med Tržičani zelo cenjen praznik, tudi med lovci. Konec marca, ko pravzaprav ni bilo nekega pravega lova in so dnevi pust, so snovali načrte, koga in na kakšen način bodo »naprvoaprilili«. Tisto leto so vzeli na muho **Mirka Buljaca**, vrlega polkovnika JLA, po rodu Dalmatina iz Splita in tudi lovca LD Tržič. Živel je v Ljubljani, za ženo pa je imel Tržičanko in bil tudi zato vedno dobrodošel med tržiško lovsko srenjo. Tistega prvoaprilskega jutra je Mirku v Ljubljano telefoniral, tako kot se za visokega armadnega častnika spodobi, sam **Milan Ogris**; tiste čase je bil tržiški župan, pa tudi lovec v LD Tržič. Sporočal mu je, da je **Markeljnov Franc**, eden najstarejših tržiških lovcev, na smrt bolan in ga prosil, naj v primeru smrti v imenu tržiške lovske družine kupi v Ljubljani žalni venec, ker da jih v Tržiču ne naredijo dobro, ker ni rož in podobno. Ogris je to povedal tako zapleteno in nerazumljivo in še celo v gorenjščini, da je Mirko, ki še ni znal povsem dobro slovensko, razumel, da je Markelj umrl. Rečeno mu je tudi bilo, da se ob tretji popoldne dobijo v Krvinovi gostilni, da bodo uredili še to in ono.

Malo pred tretjo uro tistega prvoaprilskega popoldneva se je pred Krvinovo gostilno ustavil vojaški džip z dvema vojakoma in Mirkom, oblečenim seveda po lovsko. »Na sahrano« je prinesel primeren venec in z njim vstopil v gostilniško sobo, kjer so ga pričakali dnevu primerno razpoloženi tržiški lovski tovariši, z Markeljnom na čelu. V trenutku mu je bilo vse jasno: prvi april! Bili pa so lovci tako pošteti, da so Mirku solidarno povrnili prav

vse stroške nakupa žalnega venca, nje- ga pa je to stalo še nekaj »rund«. Za dogodek so izvedeli celo v ljubljanski vojašnici, saj so sodelavci naslednje jutro »pukovnika« Buljaca hudomušno pozdravili z besedami: »Kako je bilo na sahrani?« in se ob tem veselo režali.

Talerjev čaj s kumaricami

Kadar so lovili v Jelendolu, so lovci včasih obiskali Talerjevo gostilno. To resda ni bila razkošna gostilna z bogato vinsko karto, s serviranimi mizami, s hrano »a la carte«, pač pa iz nekdanje gozdarske menze v Bornovem gradu predelano gostišče z nekaj mizami in šankom. Danes bi se takemu lokalu reklo »okrepčevalnica«; primerno ime, saj je tiste čase hvaležno sprejela največkrat premražene, premočene ali utrjene lovce, gozdarje in domačine. Takrat gobarji Jelendola, hvala bogu, še niso odkrili, je pa tu in tam v takrat odmaknjeno dolino zataval kakšen planinec ali redek turist.

Naneslo je, da je na jesen tam v sedemdesetih letih znana četverica tržiških lovcev, to se pravi oba državna lovca, Primožičev Lojz in Štefeto Janez, Primožičev Franci in slovenskim kinologom dobro znan **Vestrov Joža**, ki je bil takrat sekretar Kinološke zveze Slovenije, vedrila pri Talerju. Lojz je naročil štiri čaje z limono, Joža pa štiri klobase. Uslužni **Taler** je bil sicer res ustrezljiv, hiter pa nikakor ne, ne v dejanjih in še manj v besedah; pravi počasne in še redkobeseden povrhu. Čez čas je vendarle prinesel štiri skodelice čaja, poleg njih pa je na krožniček priložil še nekaj vloženi kumaric, kislih seveda. »Taler, kaj je zdaj to? Naročili smo čaj z limono, dobili smo pa kumarce?« se je hudoval Lojz. »Li-

mon nimam več, ampak saj so kumarice tudi kisle,« so dobili Talerjev odgovor. Sveta preproščina in ...! Po čaju s kumaricami so bile na vrsti klobase; vsak jo je dobil samo polovičko in ne cele. »France, naročili smo štiri klobase in ne polovičke,« je positnil Jože. »V špajzi (shrambi) sem imel samo dve klobasi, saj za prvo silo je dovolj,« so dobili odgovor vrlega gostinca.

Danes je Talerjeva gostilna pri gradu samo še podrtija. Malce bolje je ohranjen grad, ki ga je konec devetnajstega stoletja dal postaviti grof **Julij Born**. Ta je današnji Jelendol takrat poimenoval Puterhof, po surovem maslu, ki se je izdelovalo iz mleka krav, ki so se pasle po danes že pretežito zaraslih senožetih in planinah. Kraj se je vse do leta 1955 imenoval Puterhof, nato pa so ga zamenjali z mnogo primernejšim Jelendolom.

Zavrotar je znal dobro italijansko in nemško

Ena od namembnosti »državnih lovišč« minulega časa je bil tudi lovni turizem, predvsem tujski, saj domačih petičnežev takrat ni bilo. Večji del sredstev za preživetje in še kaj več so si morali takrat ustvariti lovci kar sami; danes za lovce iz LPN poskrbi država s proračunskimi, žal zanje in to dejavnost skromnimi sredstvi. Vsak tuji lovski gost je bil v takratnih časih dobrodošel in zaželen, saj je v lovsko blagajno prinesel iskane in nadvse cenjene divize. Lovska organizacija jih sicer ni smela sama porabiti, prav vse so šle v Beograd – v trezor Narodne banke Jugoslavije, od koder ni bilo vrnitve. Lovske organizacije pa so dobile dinar-

ska nadomestila, ki jih je že takrat načejala inflacija. No, preživelo se je vendarle! Navadno so na lov prihajali lovski gostje posamič ali v dvoje, tako da je bilo za vodenje in spremstvo na lovu solidno poskrbljeno. Enkrat pa je naneslo, da je **Zavrotarjev Janez** dobil iz Kozorogove uprave v Kamniku na lov številčnejšo skupino italijanskih lovskih gostov. Želeli so loviti pravzaprav kar vse: jelenjad pa gamse, srne ... Nič izbirčni gostje torej, za kakršne so veljali nekateri napihljeni Nemci ali Avstrijci, zato jim kaže v vsem ustreči. Nastanili so se v planinskem domu v Podstoržiču, na koncu doline Loma, katerega oskrbnik je bil **Marjan Perko**. To je tisti Čorov Marjan, ki je nekoč v decembru nad Tičem uplenil srnjaka, mulastega seveda, misleč, da je srna. Janez si je takrat ogledoval Čorov plen, nato pa dejal: »Marjan, lovski blagor, ampak lepo pa ni!« Dobrohoten ukor, ki je zalegel mnogo več kot vse disciplinske komisije ali inšpektorjeve kazni današnjih časov.

V jutranjem mraku je Janez pri planinskem domu torej le zbral strumno četico glasnih italijanskih gostov. Vendar je kaj hitro prišla prva zadrega, pri sporazumevanju, saj Janez ni znal kaj prida italijansko, zgolj nekaj uporabnih besed, Italijani pa še manj slovensko. Janez je za pomoč zaprosil še Krvino-vega Francija, da bi spremljal goste na lovu. Danes bi se mu reklo »pomočnik revirnega lovca«. Janez je odredil smer lova oziroma gibanja z gosti, da ne bi bili drug drugemu še v večjo napotje kot sicer. On naj bi svoje vodil po zložnejših poteh in stezah proti Psici, torej »po ravnem«; vendar tega – »po ravnem« v Podstoržiču seveda sploh ni. Krvina pa naj bi goste popeljal višje v

Uredniški odbor Založništva LZS

razpisuje

JAVNI NATEČAJ ZA LITERARNA BESEDILA Z LOVSKO TEMATIKO V LETU 2014

Uredniški odbor Založništva LZS tudi za leto 2014 razpisuje javni natečaj za literarna besedila z lovsko tematiko. Žirija uredniškega odbora Založništva LZS bo izbrala tri (3), po oceni komisije najboljše besedila z lovsko tematiko, ki bodo nagrajena. Ubesejena naj bodo pristna lovsko doživetja. Lahko so prepletena z razmišljanji o lovu, z doživljanjem in opisi narave. Dejanja in razmišljanja oseb naj bodo psihološko čim bolj utemeljena. Dobrodošla so satirična in humorna besedila.

Navodila ter razpisni pogoji:

Poslano besedilo ne sme biti prej nikjer objavljeno!
Poslano naj bo v elektronski obliki (zgoščenka + izpis), dolgo naj bo največ **do deset tipkanih strani** (30 vrstic na stran z 1,5 korekturnim razmakom). Pisci lahko sodelujejo z več avtorskimi deli.

Natečaj je **anonimen**, zato naj bo avtor na koncu besedila podpisan s **pseudonimom**. V **zaprti ovojnici**, priloženi k prispevku, naj bo listič s pravim imenom in priimkom avtorja, njegov naslov, številka transakcijskega računa, matična ter davčna številka.

Rok in nagrade:

Javni natečaj se začne 1. januarjem 2014, konča pa se bo konec oktobra 2014. Rezultati ter kratka obrazložitev odločitve žirije bodo objavljeni v našem glasilu.

1. nagrada: 1500 evrov
2. nagrada: 1000 evrov
3. nagrada: 500 evrov

Po presoji žirije bomo nagrajena in tudi druga dobra besedila objavili v Lovcu.

Vse avtorske prispevke za javni literarni natečaj z oznako »NATEČAJ – LOVEC 2014« pošljite v **e-obliki + izpis** na naslov: **Lovska zveza Slovenije, Uredništvo Lovca, Župančičeva 9, p. p. 505, 1001 Ljubljana**

Uredniški odbor Založništva LZS

Izid javnega natečaja za literarna besedila (2013) z lovsko tematiko

Poročilo o rezultatih v Lovcu objavljenega natečaja za literarna besedila z lovsko tematiko, v letu 2013

Na javni natečaj za literarna besedila z lovsko tematiko v letu 2013 (*objavljen v: Lovec, št. 1/013, str. 22*) je prišlo **devet** besedil. Z veseljem ugotavljamo, da je kakovost letošnjih prispelih besedil boljša kot zadnja leta. Če smo lani tarnali in se spraševali, ali »lovsko pripovedništvo usiha, kot so se izpele in izginile mnoge vrednote v naši družbi«, smo letos lahko bolj zadovoljni, čeprav število prispelih besedil ni ravno visoko – a so skoraj vsa kakovostna. Nekatera celo dragocena.

Komisija (Franc Černigoj, Bojan Avbar in Branko Vasa) je pravilno poslana in v predpisanim roku prispela besedila ocenila in jih takole razvrstila:

1. nagrada:

pseudonim: Iztok Hren (**Jan Leopoli**) iz **Števerjana (Italija)**, z avtorskim delom **ARIADNINA RDEČA NIT** je morebiti najbolj literarna in hkrati izvirna med vsemi prispelimi besedili, tudi zaradi močne simbolike, ki je že sama po sebi literarna prvina. Pisec je zelo spreten z jezikom, skozi njegovo pisanje se stapljamo z naravo, lov občutimo kot čisti adrenalin. Njegov slog pisanja bi lahko označili kot nenavaden in svež v današnjem lovskem pisanju. Morebiti na videz in na prvi vtis nekoliko motijo povsem neliterarne besede, ki pa so večinoma strokovni glasbeni izrazi. Vendar je to le prvi vtis, saj je Ariadnina rdeča nit pravzaprav simfonija – hvalnica življenju. Je pesem, ki se v kratkih ritmičnih udarcih besed in kratkih besednih zvez izpoje in zlije v dokončno ugotovitev: lovec sem! »Gozd, pesem, lovec. Iskanje lepote življenja.« (*Konec cit.*)

Za ponazoritev: »Tak je lov v prsku: seštevke neba, zemlje, vročine, vlage, utripa srca, znoja in samote, a morda še nekaj več. Tako kot ni ljubezen samo seštevke rok, ustnic, soli in slin, hormonov in mesa ter presnavljanja energije dveh teles ...« (*Konec cit.*)

2. nagrada:

pseudonim: Škabrijel (**Emanuel Vidmar**) iz **Kožmanov** pri Ajdovščini, z avtorskim delom **IZTRGANA SPOMINU**. To je dragoceno pisanje, ki vsebinsko in sporočilno daleč presega gole lovske zgodbe. Okvirno dogajanje je iz sedanjosti: orumenela srnjača trofeja v avtorju zbudi spomine na dedovo pripovedovanje o morebiti najstrašnejših bojih slovenskih fantov v prvi svetovni vojni na soški fronti, na hribu Škabrijel nad današnjo Novo Gorico. V to vložno zgodbo je vpleten tudi lov v zaledju fronte z monumentalnim prizorom, ko lovec – vojak spoštljivo zakopje rogovje uplenjenega srnjačka, skrbno spravljenega v kovinski škatli za naboje, da bi ga ohranil za čas po vojni. Pokop srnjakove glave ob tisočih mladih od granat raztrganih nepokopanih fantov in mož deluje na eni strani groteskno, po drugi strani pa kaže na spoštljiv odnos do narave in življenja sploh.

3. nagrada:

pseudonim: Jereb (**Štefan Kutoš**) iz **Ljubljane**, z avtorskim delom **POSLEDNJA KITA JEREBIC**. Zelo spretno napisano, čeprav premalo literarno, bolj poljudno, že skoraj poljudno-znanstveno (razprava o zgrešenosti kmetijske politike). Vendar trezno razmišljanje, kakršnih na temo lova in lovstva preberemo malo. Skozi pogovor deda in vnuka avtor odgovarja tudi na vprašanja, ki si jih lovci pogosto postavljamo. Začetek (simbolično umiranje jerebic) in konec (sanje, oz. sanjarjenje) pa je, kljub prej povedanemu, literaren: saj so sanje seveda stvar literature, tudi lovske ... (»Seveda sanjam in še bom sanjal – o kiti jerebic z našega dvorišča.«) (*Konec cit.*) Žal o marsičem dostikrat res lahko le še sanjamo ...

Druge dobre zgodbe:

Vrlemu možu (pseudonim Bačar) – dve vzporedni zgodbi, ena iz preteklosti, druga iz sedanjega časa: popolnoma različni, kot bi ne šli skupaj, a hkrati se dopolnjujeta. Rdeča nit zgodbe je Podrobnikova kmetija, blizu katere avtor v mesečni noči čaka in razmišlja ... Dobro je pričaran lov v svetli noči: boj jelenov in strel na divjega prašiča. V celoti gledano – domiselno in spredno zasnovana dvoplastna zgodba, ki si bi tudi zaslužila nagrado!

Na Lovrenčičevem štantu (pseudonim Rado) – kramljajoče umirjen pisanje o lovcih iz prejšnjih časov (o dr. Lovrenčiču) kot zakrito nostalgичno spominjanje, mestoma kleno duhovito. Domiseln konec s pozabljenim nahrbtnikom. Morebiti bi si tudi ta zgodba zaslužila nagrado, zagotovo pa objavo.

Lov na devetnajstem vzporedniku (pseudonim: Namibijec): Spretno napisana potopisna zgodba o lovu na tujem. Osrednja oseba (Ciril) je povsem naša, slovenska – simpatično okarakterizirana, tudi z vsemi povsem človeškimi strahovi in bojaznimi, a hkrati s hrepenenjem. Lov sam je sicer dovolj dobro opisan – a nič posebnega, brez žara, kot gola zgodba. Vendar – zgodba je drugačna, tuja in daljna ...

Noči med babnopoljskimi polharji (pseudonim: Polhar): Vešče napisano, a žal brez pravega literarnega soka. Slog pisanja je bolj poljuden kot literaren. Tudi prave celovite polnokrvne zgodbe ni. Je bolj kramljajoče nizanje spominov in vpletanje ljudskega izročila, kar je tudi dragoceno.

Zamolčani greh (pseudonim Kljukec) – zanimiv začetek s postopnim razvijanjem zgodbe, kar stopnjuje napetost – a preveč konstruirano in nekako prisiljeno samoopravičevanje, kar je moteče. Predvsem konec je blede, neprepričljiv.

Zahvalil se bom drugič (pseudonim Anej) – premalo povezano, kot razsekano pisanje, nejasno prehajanje iz slike v sliko. Nepovezani preskoki v dogajanju. In – neetično, čeprav se osrednja oseba od poboja volkulje in mladiča distancira ...

Za žirijo:
Franc Černigoj

goro, nad Srpiče. Janez je nekaj časa premišljeval, kako bojni načrt lova po italijansko raztolmačiti gostom, potem pa se odločil z domala zgodovinskimi besedami: »*Alpino*,« pri tem je mislil na lovce, ki bi želeli višje v goro, »*kolega Franci*« in je pokazal na Krvino, »*njente alpino, io Janez*.« Ob tem je s kazalcem in sredincem desnice tako značilno ponazoril hojo, da so takoj razumeli, da bodo lovili na ravnem. In začuda so se gostje kar primerno razporedili pred oba vodnika in odšli na lov. Kolikšen je bil plen takratnega lova, ne vem, vem pa, da se je o Janezovi »italijanščini« govorilo še dolga leta ...

Izkazalo pa se je, da Janez ni dobro govoril samo italijansko, tudi nemščina mu ni delala večjih težav. Naneslo je, da se je že omenjeni štiriperesni cvet tržiških lovcev, **Primožičev Lojz, Krvinov Franci, Zavrotarjev Janez in Vestrov Joža**, odločil za nakup novih klobukov, lovske seveda, in to v čezmejnih Borovljah, kjer naj bi imeli za tako ugledne lovske glave najprimernejša pokrivala. Vsi štirje so se zato natlačili v Krvinovega hrošča; težko sicer in res na tesno, ampak šlo je in odhiteli so prek Ljubelja v takratno lovsko Meko, v Borovlje. Med vožnjo je Janez preostalim trem zabičal, da bo v trgovini govoril samo on, po nemško seveda, saj je nemščine kar več in jo dobro obvlada. Trojica je miroljubno prikimala. Za nakup zelenega so se odločili v znani lovski trgovini v središču mesta. Nekaj časa so si ogledovali razstavljeno lovsko in drugo opremo, tiste čase nam le stežka cenovno dostopno, nato pa je vrli Janez nagovoril prodajalko z besedami: »*Bitte, haben Sie..., bitte haben Sie..., haben Sie ein šešir*.« (Prosim ali imate, ali imate en klobuk.) Vsa trojica je seveda prasnila v smeh; kaj v smeh, v pravi krohot, pa tudi nadvse vljudna prodajalka se je nekam čudno muzala, saj je znala slovensko in vse razumela, tudi Janezovo nemščino. »Šeširje« pa so vseeno kupili.

*

Takšna je bila torej tržiška jaga s tamkajšnjimi morda »najvidnejšimi« člani tistega časa. Vedno dobra, bi rekel Zavrotar, enkrat za lovce, enkrat za divjad. Stari Naca bi še pristavil, da takih lovcev »ne delajo več«, jaz pa dodajam: Zlati so bili to časi slovenskega lovstva!

PS: Pri sestavi te pripovedi sta mi pomagala obuditi spomine **Jože Vester** in **Tone Kralj**, za kar se jima zahvaljujem.

Avtor

PRESEDNIKOVA BESEDA

Najprej naše prednostne zadeve ...

»*Srečno leto 2014*« si še enkrat lahko voščimo, ne glede na moje, že v decembrski številki izražene želje. Čas praznovanja je minil in pred nami so novi izzivi, nove težave, nove priložnosti. Skrbno je treba pripraviti letna poročila in jih jasno predstaviti ne samo notranji, ampak in predvsem zunanji javnosti. Ni treba skrivati števila mnogih ur opravljenega dela v lovišču, prevoženih kilometrov, števila ur opravljene lovskočuvajske službe, ur, namenjenih vzgoji lovskega psa in podobno. Vse navedimo skrbno in natančno, ker smo čas in ure našega dela »brezplačno« poklonili v dobro vsem živih bitij in naravnih rastlinskih združb, prav tako pa tudi naši družbi. Naj je slišati še tako čudno ali nenavadno, vendar je temu res tako! Kot je dejal na eni izmed lovskih razstav lovski inšpektor B. Križan: »Povejte ljudem, koliko krmnih njiv ste naredili, koliko solnic ste založili in podobno.«

Na vse apeliram, posebno pa na pooblaščenca LD za vnos, da pravočasno zapolnimo vse rubrike v aplikaciji *Lis - Lisjak*; vnesimo tudi mnoge manjkajoče podatke in zaključimo poročila. Pa ne samo podatke o odstrelu, tudi druge manjkajoče podatke (glej navodila v tej številki), ki jih terja naš informacijski sistem. Tudi mi jih potrebujemo; nekatera za naše natančnejše odgovore novinarjem.

Vem, da pričakujete, da bom navedel, na kaj bomo usmerili glavne poudarke našega dela v začetnih mesecih tega leta. Vsekakor ne odgovorom na razne anonimke, ki »naj bi« prihajale na različna uredništva novinarskih hiš, in naj bi vsebovale kup vprašanj in mnenj o tem, kam vse gre denar; kaj vendar na LZS delajo in kako zapravljajo tistih »mojih 55 €« za LZS. Tako kot vsako leto bomo tudi letos pripravili natančno letno poročilo za leto 2013, ki bo vsebovalo vse odgovore na takšna in podobna vprašanja tistih, ki očitno med letom ne berejo sprotnih poročil in streljajo kozle. Mnogi od »kritikantov« brez argumentiranih pobud si tudi ne znajo pomagati z uradnimi spletnimi stranmi LZS, kjer bi lahko poiskali marsikatero odgovore (četudi imajo omogočen dostop), ker morda sodijo med mnoge e-nepismene med nami ...

Mi bomo nadaljevali z aktivnostmi na področju sodelovanja z drugimi uporabniki prostora, zlasti glede ugotavljanja in odpravljanja vzrokov za škodo od divjadi in na njej. S KGZS bomo nadaljevali skupne aktivnosti tudi na področju predstavitve ukrepov za zmanjšanje škode na divjadi in se trudili, kako bi preprečevali nastajanje škode od divjadi.

Delo bo potekalo tudi v okviru *Sveta za trajnostni razvoj*, kjer imamo ribiči in lovci skupnega predstavnika, združenega v imenu **Srečko Žerjav**.

Skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami (RZS, PZS, TZS) bomo nadaljevali aktivnosti v nevladni skupini za *okoljsko in društveno zakonodajo*, pri čemer bomo nadaljevali aktivnosti za sprejem Zakona o omejevanju voženj v naravnem okolju. O delu te nevladne skupine smo že pisali v našem glasilu, na članskih spletnih straneh pa lahko najdemo kar nekaj zapisnikov o skupnih sestankih na to temo.

Na zadnjem sestanku z ministrom za kmetijstvo in okolje je bila oblikovana posebna delovna skupina, ki bo ponovno proučila sistem načrtovanja. Tudi v delovni skupini imamo svojega predstavnika. Kot je bilo dogovorjeno in tako tudi razumljeno, je cilj v poenostavitvi oziroma prožnejšemu načinu načrtovanja, kar je tudi eden izmed naših ciljev. Ta delovna skupina se je doslej sestala sicer samo enkrat, pričakujem pa, da bo od tega sestanka tudi nekaj ustreznih rezultatov.

Po ureditvi razmer na KZS bo z delom nadaljevala tudi mešana delovna skupina, ki je bila ustanovljena z namenom proučitve ustreznega sistema urejanja področja lovske kinologije. Delo je začela bolj ali manj uspešno; slabše zaradi ne preveč zavzetega sodelovanja nekaterih predstavnikov. Toda dogodki, ki so se zvrstili v decembru, terjajo, da se zapolnijo prazna mesta predstavnikov KZS v delovni skupini.

Dokončati je treba razpravo glede *Pravilnika o Zelenem skladu*, ki je objavljen na spletni strani. Objavili smo poziv vsem za sodelovanje pri posredovanju dodatnih predlogov k členom določil, ki jih bo treba po proučitvi vnesti v osnutek pravilnika.

Še naprej bo na ustreznih državnih organih potekal postopek glede našega predloga in tudi drugih predlogov za spremembo Uredbe o zavarovanih živalskih vrstah, ki v tem trenutku stoji in s strani MKO še niso bile opravljene dodatne aktivnosti glede predlaganih sprememb. Naš dialog bo še naprej strpen in bo temeljil, tako kot doslej, na predstavitvi in utemeljevanju argumentov za sprejem našega predloga. Ne glede na izkazano agresivnost in neokusno nastopanje nekaterih pri predstavljanju svojih »protiargumentov« se bomo potrudili ohraniti strpen dialog in se izogibali konfliktom, v katere nas potiskajo drugače misleči.

Odrpli bomo tudi razpravo o spremembah *Pravil LZS*. V prejšnjih letih leta se je pokazala potreba za posamezne spremembe, zlasti glede učinkovitosti dela organov LZS, njenih komisij, sestave posameznih organov ipd. Razprava bo javno odprta, predlogi objavljeni na spletnih straneh in pričakujem tvorno sodelovanje slehernega člana. Želel bi konkretne predloge z obrazložitvijo (ne zgolj kritike), ki se bodo nanašali le na člene naših pravil; ne na lovski zakon! Zdaj skušamo izboljšati sistem delovanja LZS v okviru obstoječe zakonodaje in ne obratno! Razprava bo potekala v okviru lovske organizacije. Nobene potrebe pa ne vidim, da bi morala biti usmerjena tudi zunaj okvirov lovske organizacije, kot si posamezniki prizadevajo; prek časopisov in drugih medijev, saj takšen način komunikacije ne bi izražal tvornosti našega delovanja, ampak prej povsem nekaj drugega, nasprotnega.

To pot sem navedel le nekaj pomembnejših zadev, ki jih moramo v kratkem urediti ob mnogih drugih, prav tako pomembnih; namenoma nisem omenjal mednarodnega sodelovanja, lovskega strelstva, kulture ... Bodite prepričani, da ničesar od tega nisem pozabil, vse sproti sporočene predloge upoštevam (za vse se vam že v naprej zahvaljujem) in jih bom morda postopoma obravnaval v moji mesečni in prostorsko odmerjeni podrubriki.

Pozdrav vsem, pa dober pogled!

Mag. Srečko Felix Kroppe

100-letnica rojstva profesorja Grleca

Življenjska pot izjemnega mojstra lovskega roga **Jožeta Grleca** se je začela v Beltincih pred sto leti v županiji Zala tedanje habsburške monarhije. Mogóče je prav naključje hotelo, da se je obeležje začelo zadnjega novembra pred farno cerkvijo svetega Ladislava ob beneškem stebri, ki ga je dal postaviti zadnji beltinski grof **Avgust Zichy**, ki je bil med drugim tudi svetovni popotnik in lovec. Oče in mati

profesorja Grleca sta bila grofova vrtnarja in skrbnika čudovitega parka, ki še vedno privablja številne obiskovalce.

Za uvod v proslavo so prav na tem mestu že v mraku zadoneli rogovi *Alpskih rogistov* iz Beljaka, kar je bil pravzaprav izjemen dogodek za prekmursko ravnico. Spominska maša, ki jo je za pokojnega mojstra daroval upokojeni župnik **Frančišek Koudila**, se je začela z znamenitim psalmom Slavite gospoda z rogovi *Prekmurskih rogistov* v prezbiteriju cerkve sv. Ladislava. Župnik Koudila z goriških Ivanovcev je nato nazorno opisal

Portret profesorja Jožeta Grleca

lik prekmurskega lovca iz svoje mladosti.

Slovesnost se je nadaljevala v beltinskem kulturnem domu pred številnimi gosti in nastopajočimi. Župan dr. **Matej Gomboši** je pozdravil vse zbrane in jim zaželel prijetno počutje v Beltincih.

Predsednik LZS mag. **Srečko Felix Kroppe** je slikovito opisal pomen tega velikega lovca - glasbenika, ki je vpeljal glasbo za lovske rogove v slovenski prostor: »Takšna osebnost kot je bil profesor Grlec postane večna legenda in živi naprej, vse do tlej, dokler pojejo rogovi njegove skladbe ... V tem kratkem

KUD Prekmurski rogisti in pevci so se predstavili s skupnim nastopom.

času tudi po njegovi zaslugi v majhni Sloveniji deluje kar 25 skupin lovskih rogistov. Obzorje profesorja Grleca pa je segalo prek prekmurskih ravnin in meja Slovenije; v predalpski prostor v Avstrijo in vse do Madžarskih pust,« je poudaril prvi slavnostni govornik.

Predsednik ZLD Prekmurje **Dr. Koveš Arpad** je dogodek osvetlil z bogato življenjsko potjo profesorja in med drugim povedal:

»Jože Grlec, bil je pravi lik prekmurskega človeka, je odrasčal ob grajskem parku grofije Zychi in se prav tu tudi naučil 'gospodskega' obnašanja. Izoblikoval se je v marljivega delavnega, vpljudnega in poštenega ljubitelja narave, lovca z dušo in srčno kulturo. Bil pa je še nekaj več; rad je imel glasbo, zato se je tudi izšolal za glasbenika, kar v prvi polovici 20. stoletja ni bilo enostavno. Že kot mladenič se je podal v svet za znanjem, v Vršac, v rodovitno Vojvodino takratne kraljevine Jugoslavije, ki ji je po razpadu Avstroogrške bilo priključeno tudi Prekmurje. Spoznal je svet in začutil dolžnost kaj vse mora storiti za svojo ožjo domovino. To je tudi storil - nesebično in brez oklevanja.

Kot mladi lovec je imel prave ideje, rad je bil v lovski družbi in spoznal je, da ob lepi domači pesmi vseeno manjka nekaj kar prav tako sodi v lovsko družbo. Skupinski lov si je predstavljal po svoje, kot glasbenik je zmeraj slišal klic lovskega roga. Lotil se je dela, kot skladatelj in ustvarjal skladbe. Prve, uspešne, so bile posvečene lovskim tovarišem. Ena takšnih je bila Pozdrav rogistov. Mogočno so zadoneli lovski rogovi sredi prekmurske ravnice in porajali so se rogisti - vse številnejši so bili. Profesor Jože

odnose z javnostjo pri LZS, je nanizal zanimive podatke o številu skupin lovskih rogistov v Sloveniji, številu prireditve in nastopov doma in v tujini, ki so tako ali drugače vezani na delo in ime skladatelja prof. Grleca. Zanimiv podatek o njem je, da se je posvetil komponiranju šele po upokojitvi, leta 1974, in v da je v dokaj kratkem času ustvaril bogat repertoar skladb za rogiste in druge pihalne orkestre. Komponiral je tudi za prijatelje iz Fehringa in Halbenraina v sosednji Avstriji. Zanimivi so naslovi skladb, ki jih je posvetil lovskim tovarišem in prijateljem. Poleg žalnih koračnic se je poskusil

murski rogisti **Rudi Slogovič** je na koncu proslave in koncerta vsem nastopajočim izročil spominsko plaketo in spominsko knjigo o Jožetu Grlecu

Obletnica rojstva profesorja Grleca je bila obenem tudi priložnost, da bi javnosti osvetlili drugo, kulturno stran lovcev. Marsikdo je bil presenečen ob poslušanju zvrsti in raznolikosti lovske glasbe, ki jo je slišal zadnji, Andrejev, novembrski večer v Grlečevih Beltingih, ki se je ob prijetnem lovskem vzdušju zavlekel pozno v večer.

Peter Novak

Foto: P. Novak

Z alpskimi rogovi so popestrili večer avstrijski koroški rogisti Alphorn-Echo iz Beljaka.

Grlec je položil temeljni kamen slovenskim rogistom. Postal je snovalec prvega lovskega zbora rogistov in avtor številnih lovskih skladb, ki so danes pozne tudi prek meja naše domovine. Razgledan in vztrajen je znal spremljati dogajanja na področju lovske glasbene kulture v zahodnih, lovstvu tradicionalno bolj naklonjenih, deželah. Posrečilo se mu je vsaj nekaj tega to prenesti tudi v domače loge. Spomin nanj je živ, kar dokazujejo številne prireditve med letom, kjer odmevajo Grlečeve lovske koračnice.

Zveza lovskih druženj Prekmurja je skupaj s skladateljem, rogistom Jožetom dobro prepoznavna po naši mali domovini. Njegova dela so veliko prispevala k razvoju kulture in krepitvi lovske etike v našem prostoru. Zato danes brez lovskih rogistov ne mine nobena lovska prireditev. Častno se vedno omenja ime Jožeta Grleca, ki naj živi naprej med nami in naj nam bo vsem, predvsem pa mladim glasbenikom za zgled!«

Franč Kene, predsednik Komisije LTS za lovsko kulturo in

tudi v komponiranju sakralnih skladb in ustvaril niz priložnostnih skladb za maše zaščitnika lovcev – svetega Huberta.

Nato so se zvrstili številni nastopajoči in priredili koncert pretežno z Grlečevimi skladbami, ki so skladbe za pihala in trobila. Z Grlečevu uvodno skladbo Pozdrav rogistov se je predstavil KUD Prekmurski rogisti, sledil je pomlajen Pihalni orkester - Murska Sobota s skladbo Vojislav, sledilo je več pestrih skladb gostov s Štajerske, Hrvaške in Avstrije, nastopili pa so tudi pevci KUD ZLD Prekmurje z dvema novima skladbama in Lovski oktet iz Rogašovcev. Največ pozornosti so bili deležni alpski rogisti Alphorn-Echo iz Beljaka. Nastop za poslušalce je pomenil prelomnico in povsem nekaj novega v našem prostoru. Alpski rog je doma v alpskem prostoru od Švice do Avstrije in je predvsem instrument za igranje na prostem.

Organizatorja spominske prireditve sta bila LZS in ZLD Prekmurje. Predsednik KUD Prek-

O nezadovoljstvu sladkovodnega ribištva zaradi regulacijskih posegov v vodovja in o zaskrbljujočem stanju z risom v slovenskih gozdovih

Novinarska konferenca KZS in LZS

Tretjega decembra 2013 sta predsednik Ribiške zveze Slovenije dr. **Miroslav Žaberl** in predsednik Lovske zveze Slovenije mag. **Srečko Felix Kroke** na tradicionalni decembrski novinarski konferenci, ki je bila spet na ladjici, ki je plula po Ljubljani, predstavila rezultate delovanja v iztekajočem se letu. Ribiška zveza Slovenije je novinarje opozorila na problematiko posegov v vode, ki so pereč problem slovenskega sladkovodnega ribištva. Dr. **Ivan Kos**, predsednik Strokovnoznanstvenega sveta pri Lovski zvezi Slovenije, pa je predstavil pobude in aktivnosti za ohranitev risa v Sloveniji. Vsi omenjeni so novinarjem odgovarjali tudi na druga vprašanja, povezana z varstvom narave, lovstvom in ribištvom.

Mag. Srečko Felix Kroke, predsednik Lovske zveze Slovenije, je izpostavil predvsem pomen izobraževanja za lovce ter več oblik sodelovanja s souporabniki prostora pri varstvu narave: »Lovska organizacija je t. i. učeca se organizacija, ki jo odlikuje to, da ustvarja, pridobiva in tudi posreduje nova znanja ter je na tej osnovi pripravljena tudi sama spreminjati določeno obnašanje. Pogovarja se in sodeluje z vsemi tistimi organizacijami in društvi, ki jim varstvo narave pomeni osnovo svojega delovanja.«

Z decembrske novinarske konference KZS in LZS na Ljubljani

Prof. dr. Ivan Kos, predsednik Strokovnoznanstvenega sveta LZS, je novinarjem predstavil strokovne temelje in stališča, povezana z vprašanji o medvedu, risu in volku.

Dr. Miroslav Žaberl, predsednik Ribiške zveze Slovenije, pa je v svojem poročilu novinarjem povedal, da so si kot prvenstveno oziroma glavno nalogo postavili varstvo narave: »Z vsemi močmi se bomo zato trudili, da nam gradbinci s svojimi regulacijskimi posegi v vodotoke poleg odvečnih količin vode ne bodo »odplaknili« še ribjega življa, da nam želje privatnikov po zaslužku ne speljejo vso vodo iz potokov v cevi malih zasebnih hidroelektrarn in, da nam ribojede vrste ptice ne bodo pojedle še tiste ribe, ki nam jih je še uspelo obdržati v slovenskih vodah!«

Lovska zveza Slovenije je opozorila tudi na kritično ogroženost populacije risa v Sloveniji. Predsednik Strokovnoznanstvenega sveta LZS dr. Ivan Kos je povedal podatek, da v Sloveniji živi le še okrog petnajst odraslih risov, ki pa se zaradi preskromne genetske pestrosti slabo razmnožujejo. To je zelo zaskrbljujoče, saj se ob spletu okoliščin prav lahko zgodi, da bo ris ponovno izginil iz naših gozdov. Zato je potrebno hitro

in sistematično ukrepanje, predvsem ozaveščanje ljudi, čim prej je treba pripraviti strokovne strategije in akcijski načrt za upravljanje z risom in doselitev risov, ki bodo genetsko popestrili ostanek naše populacije, da bo zagotovljen vsaj eden od temeljev za poživitev razmnoževanja v naravi. Novinarjem je odgovoril tudi na nekaj vprašanj, povezanih z vprašanji varstva ter odstrela medveda in volka.

B. L.

LD Črna jama - Postojna proslavila šestdeset let delovanja

Zakon o lovu, ki je bil sprejet v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja, je botroval reorganizaciji LD Postojna in tako je leta 1953 nastala LD Črna jama, ki je leta 2013 proslavila 60-letnico delovanja. Ustanovitelji so LD poimenovali po kraški jami, katere vhod je približno v sredini lovišča, za simbol pa so si

izbrali gozdnega jereba (*Bonasa bonasia*), ki od leta 1981 krasi tudi prapor lovske družine.

Lovišče meri 3.904 ha in zavzema del postojnsko-pivške kotline, nižinski del porečij Nanošče in Pivke ter z gozdovi prekrit severni višinski del. Družina sodi v zahodnovisokokraško lovsko upravljavsko območje (LUO),

sprejela nekaj mladih članov, tako da članstvo zdaj šteje 55 lovcev. Poleg družinske tradicije, veselja do lova in skrbi za prostoživeče živali k pridobivanju novih članov največ prispeva tovariško druženje kljub vsakodnevnu pomanjkanju časa. Ob delovnih akcijah, sestankih in skupnih lovih ne pozabijo niti na lovske šege in

Člani LD Črna jama so 22. junija 2013 proslavili 60-letnico uspešnega delovanja.

Dolgoletna iskrena lovska tovariša iz LD Črna jama: častni član Franc Širca in Aleksander Debevec, starešina

LD pa se združuje v Postojnsko-Bistriško zvezo lovskih družin.

V lovišču je glavna lovna divjad srnjad, sledijo divji prašiči in vse bolj razširjena jelenjad. V nižinskem delu upravljajo od male divjadi predvsem z mlakarico, poljskim zajcem, lisico, obema kunama in jazbecem. V lovišču se stalno zadržuje gams, od zavarovanih zveri pa so medved, divja mačka, občasno opažamo tudi volka in risa. Uspešno upravljanje z divjadjo vsa leta se odraža v ustrezni številčnosti divjadi in zavarovanih vrst; lovce še posebno veseli, da so v lovišču ohranili domovanje tudi zavarovanim in ogroženim živalskim vrstam.

V zadnjih letih je lovska družina

navade, katerih krona je vsakoletni krst novih članov - upleniteljev.

LD Črna jama sodeluje in se povezuje tudi z drugimi društvi. Posebno pohvalno je sodelovanje z lokalnimi krajevnimi skupnostmi in gasilskimi društvi, s sosednjimi LD ter Lovskim kinološkim društvom Postojna.

Na slovesnosti, ki je bila 22. junija lani pred domom LD Črna jama, so se članom pridružili številni lovski prijatelji iz sosednjih in prijateljskih družin ter njihovi starešine, pa tudi predsednik Postojnsko-Bistriške ZLD Aleš Klemenc, predsednik Koroške zveze LD Dušan Leskovec z delegacijo in predsednik zahodnovisokokraškega LUO Rafael

Vončina. Prireditev je z ubranim petjem popestril *Lovski oktet Javorniki*, zaokrožili pa so jo zvoki *Notranjskih rogistov*. Zasluznim članom so ob tej priložnosti podelili odlikovanja LZS ter plakete Postojnsko-Bistriške ZLD.

Jernej Verbič, župan Občine Postojna, je v slavnostnem govoru poudaril pomen lovstva ter delovanja lovcev za dobrobit narave in varstva divjadi. Starešina **Aleksander Debevec** pa je v svojem nagovoru med drugim izpostavil tudi negativne vplive sodobnega časa in sloga vsakdanjega življenja na upravljanje lovske družine in lovne razmere. Le-ti se med drugim kažejo v vznemirjanju divjadi in slabšanju njenih življenjskih razmer, pa tudi v povečanju možnosti konfliktnih situacij med lovci in drugimi uporabniki prostora, zaradi česar je podoba slovenskega lovca v zadnjih letih neupravičeno omadeževana. Poudaril je, da lovski družini z velikim razumevanjem in strpnostjo lastnikov zemljišč uspeva obvladovati čedalje večjo škodo, z vestnim in nastalim situacijam prilagojenim načinom lova pa se lovci uspešno izogibajo tudi konfliktnim srečanjem in odnosom. Hkrati si člani LD s svojim delom in doslednim spoštovanjem načel Etičnega kodeksa slovenskih lovcev prizadevajo povrniti lovcem nekdanji odnos do lovcev in mesto v družbi, ki jim pripada.

Ob zaključku je starešina izrazil posebno spoštovanje vsem članom, ki so pripomogli k rasti lovske družine in mlajšim članom s skrbnim upravljanjem zapustili bogato lovišče. Ne nazadnje se je zahvalil sponzorjem in vsem, ki so kakor koli pripomogli k lepemu praznovanju 60-letnice LD.

Franč Rotar,
Sandi Debevec

Lovski dom kot izobraževalno stičišče

Med številnimi podjetnimi lovci, povezanimi v okviru svojih organizacij, lahko kot primer dobre prakse predstavimo izkušnjo **Lovske družine Grad - Kuzma**. Omenjena LD se je lani lotila in z evropskimi sredstvi uspešno dokončala projekt *Predavalnica v objemu Goričkega*. V okviru dobrih devetnajst tisoč evrov vrednega projekta so namreč v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja zgrajeni lovski dom dokončali z novo ureditvijo in

Lovski dom LD Grad - Kuzma

Foto: B. Žerdin

Ivan Marič, predsednik LD Grad - Kuzma, je predstavil nove pridobitve v lovskem domu.

novim opremljanjem dveh predavalnic ter drugih spremljajočih prostorov. Predavalnici z novo opremo omogočata izobraževanje s pomočjo sodobnih učnih pripomočkov.

Projekt je trajal nekaj mesecev, v katerem so trije partnerji – poleg že omenjene LD sta bila še Razvojna agencija Sinergija in Lokalna akcijska skupina Goričko – v že obstoječem in odlično urejenem lovskem domu dodali pomembno dodano vrednost. Precej sredstev, 85 % zneska, je bilo zagotovljenih iz sredstev Leader iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, Evropa investira v podeželje, preostalo pa so poleg lovske družine zagotovili še matični občini Grad in Kuzma kot projektni partnerici.

Kot je ob koncu projekta z zadovoljstvom ugotavljal **Ivan Marič**, predsednik oziroma starešina LD Grad - Kuzma, bo s to pridobitvijo 34-članski kolektiv LD, ki vzorno upravlja z divjadjo na 3.325 hektarjih lovišča na skrajnem severnem in zahodnem delu Goričkega, še bolj prepoznavna. Starešina LD

zagotavlja, da nova pridobitev za potrebe izobraževanja in usposabljanja ne bo služila le lovcem, temveč bo na voljo tudi drugim uporabnikom, v prvi vrsti zainteresiranim z območja Goričkega, pa tudi drugim. Upa, da bo tudi omenjena pridobitev korak v smeri uspešnega trženja tamkajšnjih naravnih krajinskih lepot. Na sklepnem dejanju projekta so s svojo prisotnostjo pokazali pripravljenost za poglobljeno sodelovanje tudi predstavniki Javnega zavoda Krajinski park Goričko, ki so prav lani proslavljali svojih prvih deset let dela in obstoja, ter osnovni šoli Grad in Kuzma, ki sta z LD Grad - Kuzma sodelovali že doslej. V okviru projekta so na novo uredili tudi sanitarije, priročno kuhinjo, garderobo ter manjšo okrepčevalnico. Zahvaljujoč temu projektu so graško-kuzemski lovci uredili tudi novo spletno stran.

Bojan Žerdin

Notranjski rogisti praznovali 25-letnico

Septembra lani so rogisti **ZLD Notranjske - Cerknica** praznovali petindvajsetletnico svojega uspešnega delovanja. Ta visoki jubilej so obeležili s celovečernim nastopom v idilični cerkvi sv. Volbenka nad prijazno notranjsko vasjo Želše, kjer tudi sicer, zaradi izjemne akustike, poteka nastopi pomembnih glasbenih skupin in solistov iz širšega slovenskega prostora. Praznovanje so s svojim nastopom popestrili *Idrijski rogisti in Moški pevski zbor LD Martin Krpan z Blok*. Prireditev jev prijetno povezovala **Katarina Braniselj**, začel pa jo je predsednik ZLD Notranjske Cerknica **Mirko Urbas**, ki je pozdravil vse zbrane, posebno še župana Občine Cerknica **Marka Ruparja**, župana Občine Bloke **Jožeta Dolesa**, podpredsednika LZS mag. **Lada Bradača**, predstavnike Kluba prijateljev lova - Celovec, LD Tetrijeb - Čabar s Hrvaške, pobudnika ustanovitve Notranjskih rogistov **Janeza Steržaja** in **Darija Zapuška**.

Slavljenec, *Notranjske rogiste*, nastopajoče goste in obiskovalce so nato pozdravili in jim čestitali prisotna župana, podpredsednik LZS, predsednik Kluba prijateljev lova iz Celovca **Mirko Kumer**, ki je slavljencem podaril pravkar izdano knjigo Tončija Haderlepa *Moje zarje* (Spomini na povojna leta), župan občine Cerknica in podpredsednik LZS pa so jim izročili priznanja.

Foto: E. Lenarčič

Notranjski rogisti s člani odbora za proslavo ob 20-letnici delovanja. Četrti v zadnji vrsti z leve je vodja Notranjskih rogistov Matevž Dobrovoljc; tretji z desne v zadnji vrsti je predsednik ZLD Notranjske Cerknica Mirko Urbas; drugi v drugi vrsti z desne je predsednik KPL iz Celovca Mirko Kumer - Fric; tretji z desne v drugi vrsti stoji pobudnik ustanovitve Notranjskih rogistov Janez Steržaj; tretji z leve v drugi vrsti je župan Občine Cerknica Marko Rupar; prvi v prvi vrsti z desne (čepi) podpredsednik LZS Lado Bradač; poleg njega pa je umetniški vodja Notranjskih rogistov Milivoj Matkovič.

Po prvih odigranih in zapetih skladbah je predsednik ZLDN Cerknica Mirko Urbas opisal ustvarjalno petindvajsetletno kulturno delovanje Notranjskih rogistov.

Pobuda za ustanovitev skupine lovskih rogistov, ki bi delovali pod okriljem Zveze lovskih druţin Notranjske, se je porodila leta 1985. »Lovski rogisti so bili nekaj, kar bi nas popeljalo iz dokajšnje anonimnosti in našemu območnemu lovu dodali še pomemben člen; lovsko kulturo namreč,« je takrat razmišljal **Janez Steržaj**, tajnik ZLD Notranjske. »Toda, kako začeti iz nič?«, se je spraševal. Najprej je bilo treba pridobiti inštrumente – ustrezne rogove, pridobiti rogiste in zagotoviti finančno osnovo za zamisel. Janezu se je posrečilo, da je navezati stike s Slovenskim Klubom prijateljev lova iz Celovca in jim predlagal, da bi jim v zameno za devet lovskih rogov odobrili odstrel petih trofejnih jelenov v loviščih LD ZLD Not-

kot so menili nekateri. Zato je večina izbranih rogistov že po enem mesecu zapustila skupino. Postalo je jasno, da bo treba rogiste poiskati tudi zunaj lovskih vrst.

Notranjski rogisti so se prvič predstavili 29. 4. 1988 pred lovskim domom v Iga vasi na letni skupščini ZLD Notranjske. Od takrat do danes so s svojim uspešnim delovanjem veliko prispevali k ohranjanju in negovanju bogate lovske kulture in lovskih običajev; ne le na Notranjskem, temveč tudi v širšem slovenskem prostoru in prek naših meja. V petindvajsetih letih so imeli več kot 240 javnih nastopov in več kot 1.300 vaj.

Notranjski rogisti so najbolj ponosni na odmevna nastopa na osrednji proslavi ob 90- in 100-letnici lovstva na Slovenskem v Cankarjevem domu v Ljubljani ter na nastop ob odprtju Generalne skupščine CIC v Portorožu (2001) in ekumenski maši v koprski

Notranjskih rogistov so pospremili že marsikaterega lovca na njegovi zadnji poti.

Na koncu slovesnosti je predsednik ZLD Notranjske izrekel slavljenec iskrene čestitke, zaželel še veliko predanega kulturno-umetniškega dela in uspešnih nastopov ter vsem zdajšnjim in nekdanjim rogistom izročil spominska priznanja ZLD Notranjske - Cerknica.

Po končani prireditvi so vse zbrane povabili na pogostitev v lovski dom LD Cerknica, ki ga je v ta namen odstopila brezplačno. Poleg območne lovske zveze sta prireditve finančno podprla tudi Občina Cerknica in Žaga trade, d. o. o. Obema ob tej priložnosti – iskrena zahvala!

Edvard Lenarčič

LD Babno Polje že trideset let organizira Lov prijateljstva

Člani LD Babno Polje smo prvo decembrsko nedeljo v letu 2013 organizirali že trideseti veliki *Lov prijateljstva*. Njegovi zametki sodijo v leta nekdanje domovine SFRJ, ko smo konec novembra praznovali dan repub-

dicionalno noto; še dandanes velja za enega pomembnejših lovskih dogodkov v območju. Lova, ki smo ga v samostojni Sloveniji preimenovali v Lov prijateljstva, se je tokrat udeležilo 52 lovcev, včasih pa na lov pride tudi 80 lovcev in več, kar od LD z 22 člani terja brezhibno organizacijo in res veliko organizacijskega dela. Datum se je tokrat pokrival z velikim lovom sosednje LD Iga vas, zato je bilo nekaj lovcev manj kot po navadi, kar pa ni pokvarilo odličnega razporeda. Prav naš Lov prijateljstva je pred desetletji spodbudil tudi druge članice notranjske območne lovske zveze, da so začele prirejati takšne dogodke.

Na lov v prijetnem vremenu z nekaj centimetri snega in občasnim pršem burje so prišli lovci iz različnih krajev Slovenije. Tradicionalno smo gostili lovce iz LD Sabotin, navadno pridejo še člani LD Senožeče, Koper, Brežice, Medvode, Novo mesto, tu so še funkcionarji območne zveze. LD Babno Polje je znana tudi po tem, da ji veliko pomenijo dobri odnosi z lovci iz sosednje Hrvaške. Tako je leta 2012 v svoje vrste sprejela dva častna člana iz hrvaškega lovskega društva LD Tetrijeb - Čabar, na love pa so vedno vab-

Foto: E. Lenarčič

Skupinska fotografija vseh nastopajočih rogistov in pevcev na proslavi ob 20-letnici Notranjskih rogistov v cerkvi sv. Volbenka

ranjske. Ideja je padla na plodna tla, ne samo pri Svetu za izobraževanje, pač pa tudi v UO ZLDN Cerknica. Posebej se je za uresničitev tega projekta zavzel predsednik Kluba prijateljev lova – Celovec Mirko Kumer - Fric. Za primerne rogiste je poskrbel Darij Zapušek, ki mu je uspelo navdušiti lovce, ki so obiskovali glasbeno šolo in imeli tako že nekaj tovrstnih izkušenj. Strokovni vodja rogistov je postal **Franci Albreht**. Že spomlad leta 1988 so sklicali ustanovni sestanek Notranjskih rogistov, na katerem so bili Darij Zapušek, **Peter Pečnik**, Janez Steržaj, **Dane Namestnik**, član Zasavskih rogistov, in Franci Albreht.

Čez en teden so Notranjski rogisti začeli z vajami. Vendar ni šlo vse gladko, saj se je izkazalo, da igranje na rog ni tako preprosto,

stolnici. Igrali so ob odkritju spominskega obeležja dr. Ivanu Lovrenčiču in Ivanu Hribarju, ki je na stavbi LZS v Ljubljani, in ob odprtju razstave Oskarja Kogoj v gradu Snežnik. Igrali so na raznih slavnostih LD od Turjaka do Kopra. Bili so gostje na koncertih društev, kot so godbe in pevski zbori, pri čemer velja posebej omeniti LPZ Dekani. Sodelovali so na etnoloških in turističnih prireditvah. Vsako leto sodelujejo na Srečanju lovskih zborov in rogistov in vsako leto igrajo na odprtju Pregledne razstave uplenjene velike divjadi Notranjske v pristanišču Snežnik. Redno jih vabijo v Italijo, na Hrvaško, v Avstrijo in na Češko. Leta 2005 so se udeležili mednarodnega tekmovanja rogistov v Vojniku in dobili zlato odličje. Otožni glasovi rogov

Foto: J. Weber

Zbor lovcev pred kočo LD Babno Polje na Županovem lazcu

like in imeli v prazničnih dneh dovolj časa za lov. Odločitev za ta zahteven lov, ki se je sprva imenoval *Praznični skupni lov*, smo sprejeli leta 1982 po odprtju novega dela lovske koče, ko smo se želeli z vabilom na lov oddolžiti prijateljskim LD in posameznikom, ki so nam pomagali pri gradnji. Na praznični lov smo iz leta v leto – lov je odpadel samo leta 2012 zaradi previsokega snega – vabili vedno več lovcev in kmalu je dobil tra-

ljeni tudi člani hrvaških LD (lovaških društev) **Orebica, Cres, Kolan** in **Kamenjarka - Pag**. Dobri odnosi s sosedi so se že večkrat obrestovali tudi pri lovu, ko nastanejo različne situacije, ki terjajo sodelovanje hrvaških in slovenskih lovcev. Divjad namreč ne pozna meja in zgodilo se je že, da je na Hrvaškem obstreljen medved prečkal mejo in končal zadnjo pot v našem lovišču. Ob številnih hrvaških lovcih se je vabilu na lov odzval župan Obči-

Foto: J. Weber

Upleniteljica šilarja Mateja Žnidaršič, članica LD Gorenje Jezero, gospodar LD Babno Polje Rajko Troha in starešina LD Babno Polje Milorad Stojanovič

ne Loška dolina **Janez Komidar**, ki se je po lovu zahvalil za organizacijo in poudaril, kako pomembno je druženje z lovci od drugod. Lova se je udeležil tudi najstarejši član LD Babno Polje **Anton Mestnik**, ki je v vseh teh letih stkal dobre stike z lovci iz Goriških brd in v letu 2014 praznuje častitljivih šestdeset let članstva v naši družini. Prvi pogon je bil že tradicionalno od vasi Babno Polje čez Telebačnik do Županovega laza, za drugi pogon pa smo izbrali Beli vrh, ki velja za enega pomembnejših revirjev naše LD, kamor lovci radi zahajajo in so tam velikokrat deležni lovskega blaga.

Uspešnemu lovu – uplenili smo lisico in jelena šilarja – je na zadnjem pogonu sledilo tovariško druženje v lovski koči na Županovem lazu ob odličnem divjačinskem golažu. Seveda ni manjkalo lovskih zgodb, ki so bile glede na to, da lovci prihajajo iz različnih okolij s specifično zastopanstvo divjadi in raznovrstnimi načini lova, še toliko bolj zanimive. V vseh letih to-

vrstnih lovov ni bilo pripomb glede discipline in ravnanja z orožjem in le želimo si, da bomo tovariško razpoloženje na Lovih prijateljstva nadaljevali tudi v prihodnje in da bo LD Babno Polje še naprej uspešno gojila divjad.

Jane Weber,
tajnik LD Babno Polje

Komemoracija pri spomeniku NOB na Vrheh pri Slovenj Gradcu

Na območju Krajevne organizacije **Zveze borcev NOB Sele - Vrhe** je šest trajnih obeležij, ki spominjajo na dogodke iz obdobja NOB.

Na podlagi dogovora med **KS Sele - Vrhe** in **Lovsko družino Slovenj Gradec** člani LD že od 24. oktobra 1982 skrbijo za spomenik NOB pri Slemniku, na Vrheh pri Slovenj Gradcu.

V pisni *Dogovor o varstvu spomenika padlim borcem NOV*

in ustanovitve prvega odbora *Osvobodilne fronte 1943. leta na Vrheh* so predstavniki **KS Sele - Vrhe** in **Lovske družine Slovenj Gradec** zapisali:

»Iz globokega spoštovanja do narodnoosvobodilnega boja v ljudski revoluciji, v kateri so za zmago prispevali velik delež tudi **Vrhovljani**, se **Krajevna skupnost Sele - Vrhe** in **Lovska družina Slovenj Gradec** /.../ dogovorita, da **Lovska družina Slovenj Gradec** prevzema spomenik v varstvo in se zavezujejo, da bodo njeni člani čuvali in vzdrževali ta simbol revolucije, ki nas bo vedno opominjal, da so za svobodo in neodvisnost potrebne velike žrtve.«

Spomenik na Vrheh je **Krajevno združenje Zveze borcev Sele - Vrhe** postavilo leta 1982 in je v bližini domačije **Slemnik**, posvečen pa je **Vrhovljanom – žrtvam nacističnega nasilja med drugo svetovno vojno**. Na granitnih kamnih so pritrjene tri kovinske plošče in peterokraka zvezda, kar so ulili **ravenski železarji**. Na ploščah so ulita imena enajstih domačinov, ki so padli v boju za svobodo.

LD Slovenj Gradec vsako leto 1. novembra – ob dnevu mrtvih, pripravi krajšo komemoracijo pri spomeniku, s katero se lovci in predstavniki **Zveze borcev** poklonimo **Vrhovljanom**, ki so med drugo svetovno vojno dali svoje življenje za domovino. Tako je bilo tudi lani. Prav tako lovci revirja **Vrhe** vsa leta skrbimo, da spomenik vse od leta 1982 ostaja lepo oskrbovan. Tradicionalno v jeseni mimo spomenika poteka tudi **lovska brakada**.

Vojna ima vedno žalosten obraz, zato naj bo skrb za spomin-ska obeležja še naprej spoštljiv spomin mrtvim in v opomin živim. Tako kot so se partizani med vojno naslavljali s častno besedo »tovariš«, to počnemo tudi lovci.

Zato morda ni povsem naključje, da smo skrb za spomenik **NOB** prevzeli mi. Na podlagi naše 31-letne skrbi za spomenik pri **Slemniku** bomo lovci s ponosom tudi v prihodnje skrbeli za ta delček **vrhovljanske zgodovine**, ki ne bo pozabljena.

Aljaž Verhovnik

Dobovski rogisti so praznovali 20-letnico

V soboto, 23. 11. 2013, so rogisti iz **Dobove** praznovali 20-letnico delovanja. Leta 1993 je namreč skupina starejših lovcev **LD Dobova** predlagala, da bi imeli svoje rogiste. Takoj so začeli uresničevati to pobudo pod vodstvom zdaj že pokojnega **Ada Vovčaka**. Nagovoril je skupino zanesenjakov, ki so želeli igrati na lovske rogeve. Da so začeli z vajami, je vedno. Od takrat neprekinjeno delujejo in nastopajo po Sloveniji, nastopajo na raznih lovskih prireditvah, proslavah, **Hubertovih mašah** in pogrebnih slovesnostih. Sodelujejo tudi na srečanju lovskih pevskih zborov in rogistov Slovenije, slavnostih **ZLD Posavja** ter na raznih svečanostih na **Herškem**.

Dobovski rogisti delujejo v sklopu **Kulturnega društva Franc Bogovič - Dobova** kot samostojna sekcija, njihova dejavnost je del kulture našega okolja in posredno tudi naše lovske organizacije. Ponosni so na **Zlati rog**, ki so si ga prislužili leta 2005 v **Vojniku**, na odlikovanje **LZS - red za lovske zasluge III. stopnje**. Leta 2004 so posneli tudi lastno zgoščenko.

Dvajsetletnico so proslavili skupaj z **Lovskim pevskim zborom iz Globokega in Ljudskimi pevci iz Dobove**. Povabilu na praznovanje se je odzval tudi baritonist

Foto: Z. Pavlin

Lovci LD Slovenj Gradec so se novembra spet zbrali na komemoraciji pri spomeniku **NOB** pri **Slemniku**. Že enaintrideset let s ponosom skrbijo zanj in bodo to počeli tudi v prihodnje.

Lani novembra so **Dobovski rogisti** proslavili 20-letnico kulturnega ustvarjanja.

in operni solist, prvak ljubljanske Opere, **Marko Kobal**, ki je zapel ob spremljavi citrarja **Tomaža Plahutnika**.

Večer jubilantov so poleg nastopajočih s svojo prisotnostjo počastili še predsednik LZS **Srečko Felix Krobe**, župan Občine Brežice **Ivan Molan**, predstavnik ZLD Posavje **Dušan Lepšina**, predstavnica KS **Branka Stergar** in **Simona Rožman Strnad** ter **Lučka Černelič** kot predstavnici JSKD v Občini Brežice.

Članom skupine rogistov so podelili Galusove značke, Zlatorogova priznanja pa sta podelila predsednik LZS **Srečko Felix Krobe** in **Franci Kene**, predsednik Komisije za lovsko kulturo pri LZS.

Od začetka delovanja se je v skupini zamenjalo nekaj članov, in sicer **Ado Vovčak**, **Krešo Špoljar**, **Miran Kos**, **Marjan Hotko**, **Tomica Vidmar**, **Slavko Hotko**, **Bojan Hotko**, **Jani Krošel** in **Jože Lepšina**.

Skupino sestavljajo **Robi Deržič** kot umetniški vodja in igra od ustanovitve rogistov, **Rudi Glogovšek**, **Bojan Petelinc**, **Jože Petelinc** in **Jože Pilpah**. Letos so imeli moški člani čast, da se jim je pridružila tudi gospodična **Barbara Ogorevc**.

V počastitev dvajsetletnice so rogiši pripravili razstavo o divjadi, ki živi na našem območju.

Prijeten glasbeni večer bo brez dvoma vsem ostal v spominu. Morda tudi zaradi srečanja starih lovskih prijateljev in znancev, prijateljev pesmi in lepe narave.

V sproščenem vzdušju so se slavlenci in povabljeni družili še dolgo v noč, verjetno tudi z željo, da bi njihovi rogovi in pevski glasovi še velikokrat služili v dobro ljudi.

*Zvone Pavlin
LD Dobova*

Nova LD, prijateljstvo, spoštljivi odnosi

Pred dobrim letom sva se z ženo preselila na idiličen obronek Pohorja med Slovensko Bistrico in Framom, prepričana, da je to najina zadnja selitev. Do tedaj sem bil član Lovske družine Šentjur. Kljub zelo dobrim odnosom z lovskimi tovariši sem se odločil, da zamenjam družino. Razdalja od novega doma do lovišča je bila prevelika.

V **Lovski družini Polskava** sem bil večkrat na lovu, saj je Lovska družina Šentjur prihajala in še prihaja k njim na fazanje love.

Tam sem spoznaval nove prijatelje, vseh mi je bil njihov medsebojni odnos, pa tudi njihova zagnanost za delo v lovišču. Prav zato sem se odločil napisati prošnjo za sprejem v to LD oziroma za prestop.

Na letnem občnem zboru so me kljub mojih nezavidiljivim letom brez zadržkov sprejeli kot novega člana. Za zaupanje se vsem lovskim tovarišem še enkrat javno zahvaljujem. V zameno za zaupanje skušam pomagati na vseh področjih, kolikor mi zdravje in leta dopuščajo. Skoraj me mine dan, da se ne bi videli, si izmenjali pozdrave, pokramljali o dnevnih dogodkih ter o načrtu za naslednji dan.

Najlepše presenečenje zame pa je bilo, ko sem prejel načrt jesenskih lovov na malo divjad za leto 2013. LD Polskava namreč na pobudo svojega dolgoletnega člana **Miroslava Kolenka** že skoraj dvanajst let prireja konec leta lov na malo divjad za starejše člane od 65 let. Tako je bilo tudi letos. Štirinajst »oldtajmerjev« se nas je 10. 11. 2013 zbralo pred lovskim domom.

Pod vodstvom izkušenih lovcev **Antona Selinška** in **Mirka Draškovića**, katerima sta pri organizaciji lova nesebično pomagala še lovca **Milan Žiher** in **Andrej Vodušek**, smo odšli na lov na fazane in jerebice. Lov je bil tako spretno organiziran, da je vsak od nas prišel do strela: uplenili smo osem fazanov in eno jerebico. Glede na oddane strele bi bil lov še uspešnejši, vendar smo bili kljub temu vsi več kot zadovoljni.

A presenečenj še kar ni bilo konec! Po lovu nas je predsednik LD Polskava **Slavko Petrovič** povabil v lovski dom, kjer nam je šefinja kuhinje, gospa **Zinka Pliberšek**, pripravila nadvse okus-

no kosilo. V prijetnem vzdušju, ob kozarcu domačega, se je lovec **Zmago Tinta** zahvalil vsem, ki so nam omogočili preživeti tako lep dan.

Želja nas vseh, že nekoliko starejših, je, da bi se taka lovskotovariška tradicija nadaljevala, ker je to lep in spoštljiv odnos do starejših lovcev – dokaz, da v nekaterih LD še vedno vladajo pristni lovsko-tovariški odnosi in sloga.

Stane Sušnik

Izobraževanje lovcev LZM v osnovah tehnike dela z motorno žago

Delo z motorno žago, ki obsega pravilno podiranje drevja, spravilo, nakladanje, razkladanje in prevoz, štejejo za

delo z večjo nevarnostjo poškodb in zdravstvene okvare. Zato ta dela lahko opravlja le ustrezno strokovno usposobljena, zdravstveno sposobna oseba s potrebnimi izkušnjami, ki je poleg navedenega poučena tudi o varnem opravljanju takega dela.

Ker smo želeli lovce usposobiti za takšna dela, smo na **Lovski zvezi Maribor** v jesenskem času (izobraževanj) organizirali **tečaj usposabljanja lovcev za delo z motorno žago**. Da je bila odločitev vodstva LZM in predavateljskega aktiva te območne zveze več kot zaželena in potrebna, je pokazalo število zainteresiranih v LD. Na razpis se je namreč prijavilo kar 72 lovcev, ki so si želeli spoznati osnove tehnike dela z motorno žago. Povezali smo se s **Srednjo gozdarsko in lesarsko šolo Postojna**, ki ima pripravljene ustrezne programe, namenjene določenim ciljnim skupinam. Ena takih smo tudi lovci, ki se skoraj vsak dan pri svoji dejavnosti

Foto: M. Gselman

Veriga mora biti ves čas pravilno nabrušena; ustrezno morata biti oblikovana/nastavljena kot na rezilnem zobu in višina globinskega zoba, zato je predavatelj s tem še posebej seznanil lovce in jim pokazal v praksi.

Predavatelj je lovce LZM seznanil tudi s potrebno opremo za delo z motorno žago.

srečujemo z delom z motorno žago.

Predavatelja Srednje gozdarske šole iz Postojne sta tečajnike najprej seznanila s teoretičnimi osnovami varnega dela z motorno žago in vzdrževanjem orodja ter opreme. Drugi del izobraževanja je potekal na terenu, kjer so se tečajniki seznanili s prikazom strokovnega postopka podiranja in obžagovanja debela. Posebno zanimivo je bilo spoznavanje različnih tehnik reševanja nepravilnosti in nevarnih situacij, ki lahko nastanejo pri delu. Tečaj obsega štiri ure teoretičnega dela in 4 do 6 ur praktičnega (obseg praktičnega dela tečaja je prilagojen tečajnikovemu predznanju). Na tečaju so se tečajniki seznanili

s sestavnimi deli motorne žage in njeno namembnostjo, z gorivi in mazivi, varnostjo pri delu z motorno žago, oskrbovanjem in vzdrževanju motorne žage, z varnimi tehnikami dela z motorno žago pri sečnji in obdelavi lesa.

Motorna verižna žaga je osnovno orodje vsakega sekača. Z njo podira, prežaguje debela dreves in vej. Žage so različnih velikosti in zmogljivosti; odvisno od njihovega namena.

Primerno vzdrževana motorna žaga je potrebna za varno in pravilno delo, ki zmanjšuje posledice prevelikih vibracij in hrupa. Tudi v gozdu je treba motorno žago vzdrževati za varno in uspešno delo, zato mora biti pravilno nabrušena in imeti prav napeto tudi verigo. S tako žago je večja storilnost pri delu, delo je varnejše, manj je utrudljivo, veriga in letev imata posledično daljši rok trajanja, manj je okvar na žago.

Delavec mora znati na pravi način brusiti verigo in vzdrževati letev.

Veriga mora biti ves čas pravilno nabrušena: ustrezno morata biti oblikovana/nastavljena kot na rezilnem zobu in višina globinskega zoba. Bolje je brusiti večkrat po malem kot poredko in takrat preveč. Če z verigo zadenemo ob tla ali kamen in jo skrhamo, jo moramo čim prej nabrusiti. Da dosežemo optimalne kote na rezilnem zobu, je primerna okrogla pila. Med delom mora biti veriga ves čas pravilno napeta, tako da jo z roko še lahko potegnemo po letvi. Prav tako je treba tudi pravilno vzdrževati letev in jo občasno obračati. Pogosto je treba kontrolirati varnostno stikalo za plin – zavoro verige, lovilnik verige, letev in verigo – protivibracijski čep.

Seznani smo se z opremo: gozdarsko čelado, vezirjem, glušniki, jakno, varnostnimi hlačami, rokavicami in gozdarskimi delovnimi čevlji.

V gozdu naj bi skupaj delala na varni razdalji vsaj dva delavca. Priporočljivo je imeti prenosni telefon z redno povezavo.

Prva pomoč

Vsak delavec ali skupina mora imeti pri sebi torbico s prvo pomočjo. Vsakdo, ki dela z verižno motorno žago, mora znati pravilno zaustaviti hujšo krvavitev. Pri opravljanju gozdnih del z večjo nevarnostjo za poškodbe morata biti zado skupaj na delu vsaj dva posameznika v vidni in slušni oddaljenosti. Posamezniki oz. delovne skupine morajo biti med

seboj oddaljeni najmanj za dve višini drevesa, ki ga podirajo, na strmeh terenu pa ne smejo delati drug nad drugim oziroma ena skupina nad drugo.

Teoretični del zelo pomembnega in poučnega predavanja je potekal v prostorih lovškega doma **LD Pobrežje - Miklavž**, praktični del pa, kot smo že omenili, na terenu – v gozdu.

Po končanem usposabljanju so bili odzivi slušateljev tečaja zelo dobri, naravnost navdušujoči, saj so vsi povedali, da so si pridobili znanje, ki ga doslej niso imeli, čeprav so že delali z motorno žago. Glede na veliko zanimanje članov lovskih družen v LZ Maribor za takšna in podobna izobraževanja bomo s to prakso nadaljevali tudi v prihodnje. Tudi v interesu vodstva LZM je, da ima v svojih vrstah v tej smeri poučene in usposobljene lovce; le tako se lahko izognemo marsikateri nepotrebnosti ali nezgodi pri naših delovnih akcijah.

Na tem mestu se zato zahvaljujemo vodstvu Srednje gozdarske in lesarske šole Postojna za izkazano pomoč in izvedbo tečaja ter ustrezno pripravo programa za namene lovcev.

Marjan Gselman,
predsednik LZM

O lovu, Liparjevih in lovski koči LD Mengeš v obletnicah

Zgodovinski viri pričajo, da so v začetku 19. in 20. stoletja dolga leta lovu in lovstvu na menseškem (Mengeš) vladali tuji veleposestniki. Seveda pa je lov potekal tudi na drugi ravni – kjer so na skrivaj lovili domačini.

V letu 1937 so naposled lovišče zdajšnje **LD Mengeš** izdružili domačini: **Lojze in Ivan Kanc, Anton Vahtar, Saša Stare, dr. Tine Zajec, Peter Lipar** in še dva lovška tovariša iz Domžal. Lovišče je bilo bogato z divjadjo, zato tudi postavljena cena na dražbi ni bila nizka. Druga svetovna vojna je opravila svoje, pozneje pa še Prva proleterska brigada, ki je praktično postrelila vso divjad od srn do zajcev in tudi rib v Pšati. Tako se je v letu 1945 začela nova »zgodovina za divjad« in lova na našem območju.

Domačini so se zavedali pomena lovstva, zato so se že 13. 2. 1946 sestali Pri Liparju (Pri Matičku) in pripravili osnutke za usta-

novitev lovške družine, ki so jo ustanovili z uradnim datumom 24. 5. 1946. Zgodovina in ureditve nove države so se v naslednjih letih menjavale in dokončno obliko ozemlja lovišča dobile 13. 7. 1954.

Vmes je 11. 8. 1953, torej pred šestdesetimi leti, umrl nekdanji sozakupnik lovišča, lovec, nekdanji župan in kapelnik Mengeške godbe **Peter Lipar st.**

Eno leto po smrti Petra st. je v lovške vrste LD Mengeš 1. 10.

člani LD Mengeš pripravili fotografsko razstavo in ob tej priložnosti tudi Hubertovo mašo.

A vrnimo se k Petru Liparju ml. Pred petnajstimi leti smo se ob njegovi 85-letnici rojstva našemu rojaku poklonili s koncerti menseških in kranjskih zborov. Lanske obletnice smo se člani *Mengeškega Zvona* spomnili z dvema njegovima pesmima, ki smo ju zapeli ob koncu Hubertove maše. Na ogled razstavljenе fotografije in pesem so bile

Foto: J. Vahtar

Ob praznovanju obletnic in dogodkov, povezanih z LD Mengeš, so v kulturnem programu maše sv. Huberta nastopili tudi Domžalski rogisti in pevci Mengeškega Zvona.

1954 vstopil njegov sin **Peter Lipar ml.**, ki ji je bil zvest do svoje smrti leta 1980. Njegovo 100-letnico rojstva smo praznovali lani, saj mu je pesem glasbe narokovala slog življenja, v katero je vplel tudi zvoke narave, gozda in polja.

Petra sem tudi sam poznal kot lovca z veliko začetnico. Lov mu je pomenil sprostitev, najvišjo obliko tovarštva, skrb za divjad. Neskončno pa smo bili veseli, če smo lahko skupaj zapeli, saj je bilo med člani nekaj odličnih pevcev (Ivan, Vinko, Milan, Stane ...).

Veliko dela smo imeli tudi ob odločitvi (23. 10. 1960), da bomo sežidali lovsko kočjo. Mnogo odrekanih in naporov je bilo potrebno, da je bila naposled 20. 10. 1963 – torej pred 50 leti – slavnostno odprta lovška kočja LD Mengeš v Mengšu. Mnogo odrekanih v času, materialu in delu so žrtvovali člani naše LD. Danes se lahko samo sprašujemo, kako jim je to uspelo. Nam, naslednikom pa je bila zaveza, da kočjo tudi po petdesetih letih primerno vzdržujemo in dograjujemo, da je to še vedno prostor, kjer se lovci radi srečujemo. Torej, še ena obletnica, vredna spomina!

V spomin na to obletnico so

posvečene ob našem zavedanju spomina na preteklost, ki jo spoštujemo in želimo, da bi jo spoštovali tudi v prihodnosti za naše prihodnje rodove. Hvala vsem, ki so sodelovali pri letošnji Hubertovi maši in pripravi dogodka, posebno še Mengeškemu Zvonu, KUD Domžalski rogisti, Turističnemu društvu Mengeš in **Štefanu Babiču** – duhovnemu pomočniku v Župniji Mengeš.

Jože Vahtar

Lovci in policisti z roko v roki

Pomurski policisti in prleški lovci nadaljujejo sodelovanje, ki koristi enim in drugim; lovci bodo »odkrivali« in poročali o nasadih konoplje, divjih odlagališčih in ilegalnih prehodih tujcev, policisti pa lovcem pri preprečevanju krivolova in izpuščanju psov brez nadzora v lovišča.

Čeprav so na čelu **Policijske uprave Murska Sobota** nastale spremembe, nastavljen je nov direktor, pomurski policisti, še posebno tisti iz **PP Gornja Radgona** in **PP Ljutomer**, ter lovci iz **Zveze lovskih družen (ZLD)**

Prlekije nadaljujejo z izjemno koristnim načinom sodelovanja, ki je koristen eni in drugi strani, še posebno, ko gre za varovanje npravnega okolja in divjadi. V ravniar posodobljenem in povečanem lovskem domu Jež v Radencih so namreč pripravili še eno delovno srečanje, na katerem je bilo kakšnih petdeset udeležencev, lovcev in policistov, na čelu z **Antonom Holcem**, predsednikom ZLD Prlekije, in mag. **Damirjem Ivančičem**, novim direktorjem PU Murska Sobota. Za mizo so bili predvsem najvišji policijski starešine PU Murska Sobota in PP Gornja Radgona ter PP Ljutomer, komandir PP Ljutomer **Roman Zver**, novi pomočnik komandirja PP Gornja Radgona **Danilo Lukovnjak**, pa še inšpektorji, kriminalisti, vodji VPO. Na lovski strani so bili lovski starešine in lovski čuvaji iz osmih lovskih družin (LD) (**Apache, Gornja Radgona, Radenci, Negova, Križevci, Ljutomer, Mala Nedelja in Videm**), ki sodijo v ZLD Prlekije, ki skupaj šteje okrog 510 lovov in lovcev, članic LZS.

Ivančič je dejal, da je v Pomurju, kljub hudi gospodarski krizi, življenje še zelo varno. Skupaj s Holcem sta ocenila, da

o povozih divjadi, nezakonitem lovu – krivolovu, problematiki potepuških psov. Slišati je bilo, da je na območju še vedno veliko ilegalnega orožja ipd.

»Pomembno je, da lovci, zlasti čuvaji in starešine spoznajo naše vodje policijskih varnostnih okolišev (VPO), ki so veskozi na terenu, ter pomočnike komandirjev in komandirje iz obeh policijskih postaj na tem območju. Vsekakor je dobrodošla tudi izmenjava izkušenj, pogovor o nadaljnjih aktivnostih ipd. Naše poti se prepletajo in gotovo je, da si lahko medsebojno pomagamo, zlasti pri varovanju okolja in narave,« je med drugim poudaril prvi pomurski policist Damir Ivančič. Obljubil je, da se bo dobro sodelovanje nadaljevalo tudi pod njegovim vodstvom Policije in da bi se srečevali dvakrat na leto. Zaskrbljeno je ugotavljal, da je tudi v Pomurju še vedno veliko preveč mučenja živali in priznal, da policisti na tem področju niso preveč uspešni, zato bi jim bila tudi pri tem dobrodošla pomoč lovcev. Hkrati je opozoril na morebitno nevarnost pred ljudmi, ki imajo neprijavljeno orožje, med katerimi so žal tudi lovci. Odnosi v družbi so po njegovem

Lovci pogosto srečujejo neznane ljudi, ki bi bili lahko ilegalci in bodo o tem lahko obveščali policiste. Po drugi strani pa bi slednji nekoliko večjo pozornost namenili tudi odkrivanju lastnikov potepuških psov, obveščali o povoženih živali ipd. »Naš cilj je predvsem zatiranje krivolova, ki ga je žal pri nas še vedno veliko. Ob tem je za nas zelo pereča problematika potepuških psov, ki delajo škodo na divjadi, kjer pa smo zakonsko omejeni. Policisti pa lahko, preko veterinarjev ali drugače, ugotovijo za čigave pse gre, da jih opozorimo na škodo in od njih izterjamo odškodnino. Ugotavljamo namreč, da je potepuških psov v naravnem okolju izjemno veliko. Seveda psi niso krivi temveč zlasti malomarnost, treba pa je lastnika 'udariti po žepu', saj bo le tako v prihodnje za žival drugače skrbel. Samo v prvih desetih mesecih lanskega leta, je bilo zabeleženih več kot 900 povozov divjadi - op. p., ki so jo na cesto pognali psi. Tu ni nastala škoda samo na divjadi ampak se ji je pridružila še škoda na vozilu, nevarnost za druge udeležence v prometu ipd.,« je med drugim dejal starešina ZLD Prlekije Anton Holc, ki je skupaj

janj s področja lovstva, lani pa so do sestanka obravnavali že tri primere krivolova članov LD. Dodal je še, kako so za kriminaliste zelo dobrodošle tudi informacije o odkritih nasadih konoplje v naravnem okolju. Seznanili so se, da so policisti obravnavali neprimeren primer 'shranjevanja' lovskega orožja (treh pušk, ene pištole in nabojev ...) v osebnem avtomobilu v Murski Soboti. To je neznanec izkoristil, orožje ukradel in lastnika oškodoval za 17.500,00 evrov. Poleg tega je bil lovec zaradi nepravilnega hranjenja tudi kaznovan. Pozneje so nekaj orožja odkrili med preprodajo na boljšem sejmu. Že lepo utečeno sodelovanje med lovci in policisti je pozdravil tudi **Borut Kocet**, novi vodja Sektorja uniformirane policije PU Murska Sobota, novi vodja OKC PU Murska Sobota **Dejan Bagari** pa je lovцем povedal, da je številka 113 zanje vedno odprta. Obljubil je tudi anonimnost prijavi kakršnih koli kršitev ali kaznivih dejanj. Predstavnik policijskih postaj, Zver in Lukovnjak, sta zadovoljna pohvalila preleške lovce, ki da so lahko dober zgled drugim stanovskim kolegom na vseh drugih območjih, njihovo sodelovanje pa drugim OKC PU.

Oste Bakal

Foto: O. Bakal

Lovci iz Prlekije za skupno mizo z območnimi policisti. Sodelovanje se bo nadaljevalo in še okrepi.

gre za izjemno koristno sodelovanje, srečanje v Radencih pa je še posebno dobrodošlo zaradi spoznavanja in pogovora o morebitnih novih načinih sodelovanja. Na srečanju so predstavniki Policije nekoliko podrobneje predstavili tudi določila zakona o orožju, pri čemer so policisti še posebej opozorili na pravilno prenašanje orožja, uživanje alkohola in pravilno nošenje. Spregovorili so o problematiki vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju, obveščanju

mnenju slabi in vedno je nevarnost uporabe orožja, je opozoril Ivančič. Zato bodo policisti v takšnih primerih neizprosni pri uveljavljanju svojih pooblastil.

Tudi lovci so zagotovili nadaljnje sodelovanje s policisti. Lovski čuvaji se namreč veliko gibljejo v gozdovih in sploh v naravnem okolju, kjer opazijo marsikaj nepravilnega. Lovci lahko obvestijo policiste, predvsem vodje VPO, s katerimi naj bi se v prihodnje še več srečevali, se pogovarjali o skupnih akcijah.

z inšpektorjem SUP PU Murska Sobota **Borisom Rakušem** predlagal tovrstna srečanja.

Na tokratnem srečanju so se med drugim dogovorili tudi, da bodo lovci obveščali policiste o divjih odlagališčih, saj si tudi lovci prizadevajo za ohranitev naravnega okolja. Podobno velja za vse vožnje z motornimi vozili v naravi, kjer posamezniki uničujejo okolje ter vznemirjajo divjad. Kriminalist **Srečko Vrtnjak** je povedal, da predlani v Pomurju ni bilo kriminalnih kazenskih de-

Letni lovski kroj

Upravni odbor LZS je imenoval komisijo, ki je imela nalogo natančno določiti vsebino letnega lovskega kroja.

V poglavju o lovskih oblačilih ni določeno, kaj natančno pomeni izraz letne hlače iz lažjega materiala in lažje pokrivalo.

Letni lovski kroj smo lovci oblikovali in sprejeli šele leta 1998. Ob tem letni lovski kroj ni bil natančno določen, zato so nastajale različne razlage. Naloga komisije je bila opredeliti, kaj pomeni določilo »lažje letne hlače« in »lažje pokrivalo«.

V ta namen si je komisija zadala nalogo, da prouči razmere na trgu glede možnosti nakupa ustreznega blaga. Ugotovili smo, da v Sloveniji ni več tekstilnih tovarov, ki bi zagotavljale stalno dobavo ustreznega blaga za izdelavo letnega lovskega kroja. Zato smo se odločili in povezali z uvoznikom, ki za daljše časovno obdobje zagotavlja dobavo ustreznega blaga za izdelavo letnega lovskega kroja. Dobavljiva tkanina za izdelavo hlače letnega lovskega kroja po barvnem odtenku ustreza podobnosti z zim-

Pri moškem letnem lovskem kroju je sprememba le pri gostoti tkanine, pri letnem lovskem klobuku pa le v sestavi klobučevine in notranjega čelnega traku.

Surovinski sestav ženskega lovskega kroja je enak moškemu, dopustna dolžina krila pa je največ do višine kolen. Primerne so tudi hlače in kravata.

Letna srajca lovskega kroja ima na levem žepu izvezen znak SLD v barvi srajce, gumbi pa so v barvi srajce.

skim lovskim krojem, razlika je le v teži, gostoti tkanja in surovinski sestavi blaga, ki pa izpolnjuje naše zahteve.

Za izdelavo ustreznega letnega pokrivala se je komisija odločila za klobuk iz lažjega materiala brez notranje podloge. Klobuk ima v notranjosti le bombažno čelno-temensko obrobo, ki vpija znoj. Tudi klobučevina je izdelana iz lažjega materiala, in sicer iz 100 % kunčje dlake.

Predhodno smo prosili nekatere krojaške delavnice, ki so nam

izdelale vzorce letnega kroja. Člani UO LZS so si jih ogledali na 11. seji. Upravni odbor je po ogledu in razpravi sprejel naslednje sklepe:

UO LZS sklene, da slovenski lovci uporabljajo za letni lovski kroj:

Moški

a.) Srajca: kratek rokav, olivno zelene barve, na levem žepu z izvezenim znakom SLD, višine 6,5 cm, v barvi tkanine srajce.

b.) Hlače: kroj enak kroju zimskih hlač, za izdelavo pa naj se uporabi tkanina z oznako artikla 4016, dezen 4, v sestavi 45 % volna, 55 % PES in s težo 310 g/m². Pas hlače je rjave barve.

c.) Kravata: v barvnem odtenku zimskega kroja.

d.) Klobuk letnega kroja je izdelan iz klobučevine (100 % iz kunčje dlake), ki preprečuje premočno ogrevanje dlake, saj je izdelan iz materialov, ki zmanjšujejo pretirano znojenje. Pokrivalo je znotraj brez podloge, ima pa vшит bombažen trak, ki vpija znoj. Slavnostni klobuk letnega lovskega kroja, mora imeti na vrhu ugrez (štulo), ena-

Vse foto: J. Urek, Krojstvo Rožman

Srajca ženskega lovskega kroja povzema vse elemente moškega, le krojena je po telesu in se nosi prek krila.

ko kot zimski klobuk, krajci/ robovi pa morajo biti široki 5 do 7 cm. Barva klobučevine je podobna barvi tkanine hlače.

e.) Obutev: čevlji in nogavice so rjave barve.

Ženske:

Ženski letni lovski kroj: ostaja nespremenjen in obsega hlače ali krilo s srajco s kratkimi rokavi in kravato. Dolžina krila mora prekrivati kolena. Tkanina je enaka kot za moški letni lovski kroj.

UO LZS sklene, da izdelovalci slovenskih lovskih oblačil in trgovci lahko ponujajo tak izdelek pod imenom slovenski lovski kroj, vendar le, če oblačila res sledijo sprejetim določilom. Podrobnejša navodila in razlago lahko daje izdelovalcem letnega in tudi zimskega lovskega kroja le pooblaščen oseba LZS.

Vsa dosedanja uradna lovška oblačila, ki jih uporabljajo lovci, lahko ostajajo še naprej v uporabi do iztrošenosti. Pri nabavi novih oblačil letnega kroja, še posebno v večjem številu (npr. za celotno LD), pa je treba spoštovati navedene sklepe UO LZS z dne 30. 9. 2013.

Predsednik komisije za določitev letnega kroja:

mag. Emilijan Trafela

Še o ženskah v evropskem lovstvu

Na moj prispevek o ženskah v evropskem lovstvu (Lovec, št. 11/2013, str. 576) sem prejel vrsto pripomb, med katerimi so nekatere spodbudne, nekatere pa

ostro kritične. Nobene od naših članic nisem želel užaliti ali kako drugače prizadeti, zato se mi zdi opravičevanje povsem odveč.

Če se zgodi in kadar se zgodi, da je katera od njih v lovskem udejstvovanju premalo odločna ali stori kaj narobe, nekateri zavijejo z očmi in rečejo: »Saj sem vedel, spet ženska!« Tako ocenjevanje naših solovk, ki v marsičem prekašajo moške, nekateri pojasnjujejo kot manjvrednostni kompleks. So tudi primeri, da sta lovca oba zakonca; po mojem mnenju je bolje, da sta v različnih lovskih družinah. Ne glede na to je verjetneje, da se bo lovska tradicija prenašala tudi na otroke. Zlasti mlajše lovke so na zadnjem pogonu morebiti vzrok, da se nekateri lovci obnašajo kot divji petelini ali ruševci in poskušajo »voziti kočijo«, klepati »nakladati« in gruliti ...

Pravijo, da je v vsaki šali nekaj resnice. Vendar šalo na stran! Ženske so nedvomno tudi kot lovke dosti bolj čustvene. Bolj jih prizadenejo vse, za divjad usodnejše napake, povzročene z napačnim človekovim ravnanjem z naravo. Srno z mladiči ocenjujejo tudi prek materinskega nagona (čustva) in ne kot nekateri lovci, ki izhajajo zgolj iz dejstva: kar se mora, ni težko!

Posebno pohvalo in zahvalo namenjam vsem lovkam, ki so se dokazale in potrdile ne le kot lastnice, pač pa tudi uspešne vodnice uporabnih lovskih psov!

Blaz Krže

številčnosti poljske divjadi, manjših načrtov odstrela, pa tudi drugačnega odnosa mlajših lovcev do vse bolj ogrožene male divjadi. A tradicija nikakor ne bo prekinjena, pravijo tudi v LD Dobrava, kjer so pred štiridesetimi leti začeli prvi v osrednjih Slovenskih gorah s priljubljenimi družabnimi »lovi z ženami«. Prvi takšen lov je bil leta 1973, vodil pa ga je takratni starešina **Ernest Mlinarič**. Med glavnini podpornicami tega druženja so bile **Tinka Mlinarič, Marija Duh, Terezija Senekovič, Dragica Šebart, Adela Neuvirt, Alenka Kavčič** in še druge žene lovcev. Nekateri med njimi so prišle tudi na letošnji jubilejni, štirideseti lov z ženami in obujale spomine na začetke veselih druženj z lovci in domačini, pri katerih se je ženski »del jage« vedno rad ustavil. Večji del teh lovov je potekal na območju revirja Dobrava, malice pa so bile skoraj vedno Pri Lasbaherjevih v Spodnji Senarski. Pri Lasbaherjevih zdaj kmetujeta mlada naslednika **Olga in Branko Žel** in oba sta bila tudi v lovski družbi, ki je pri tej prijazni domačiji vedno dobrodošla. Takšna srečanja potrjujejo nasploh dobre odnose lovcev s kmeti in drugimi lastniki zemljišč. Letošnji lov z ženami so člani zelene bratovščine sklenili v lovskem domu, kjer so imeli zadnji pogon s krstom »zelenc« **Petra**. Ta je prestal težko »sodno obravnavo« pred stroгим lovskim sodnim senatom in bil po lepem

Foto: M. Toš

V lovskem domu LD Dobrava so imeli po štiridesetem lovu z ženami še zadnji pogon s krstom »zelenc« **Petra**.

Štirideseti lov z ženami v Dobravi

V zeleni bratovščini LD Dobrava namenajo posebno skrb negovanju tradicije, navad in običajev. Skupnih jesenskih lovov je iz leta v leto manj, kar je predvsem posledica manjše

starem običaju krščen in sprejet v zeleno bratovščino kot enak med enakimi. Bilo je veliko smeha in dobre volje, pa tudi zelo resnih zadev, saj se z nezmotljivim lovskim sodiščem ni šaliti. Krst je potekal v skladu z lepim starim običajem, ki ga poskušajo ohraniti v vsej njegovi izvirnosti.

M. Toš

lovski informacijski sistem **Lisjak**

Roki za vnos podatkov v LIS - Lisjak

Od decembra 2013 do februarja 2014 morajo pooblaščenici upravljalcev lovišč opraviti še preostale vnose podatkov; več dela bodo imeli le tisti, ki tega med letom niso opravljali sproti, kot je določeno. Strokovni tajniki na OZUL-ih so že začeli s pripravami na letne kategorizacije. Roki so določeni s *Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovskoupravljalškem območju in Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo*. Navajamo jih v nadaljevanju:

Vnos odvzema – raven LD –	Načeloma sproti, vendar najpozneje do 5. za obdobje prejšnjega meseca . V mesecih intenzivnega odstrela je potreben tedensko. Vnose za leto 2013 opravite do vključno 9. 1. 2014 in jih zaključite.
Popravki zaključenih vnosov – raven LD –	Od 15. 12. 2013 do 9. 1. 2014 možnost popravkov ali vnosa podatkov biološke in transportne mase, teže trofeje in točk CIC, spola, in starosti; vse v zavihku odstrel in izgube »kategorizacija« leto 2013. Zunaj tega obdobja ima možnost odpiranja že zaključenega vnosa tajnik vašega OZUL-a ali administrator; podatek popravite in zapis ponovno (pod isto evidenčno številko odvzema!) zaključite.
Pregled odvzema in izgub divjadi – nivo OZUL –	Od 10. 1. 2014 do 31. 1. 2014 ocena odvzema (kategorizacija), ki ga opravi komisija za oceno odstrela in izgub v LUO. Popravki po tem roku ne bodo več mogoči!
Načrt odvzema divjadi za leto 2014 – raven LD –	V modul Letni načrt lovišča »načrt odstrela, vpis podatkov o osnutku odvzema divjadi za leto 2014; vnos do 9. 2. 2014 , (Status 1/3 – LD zaključen.)
Načrt odvzema divjadi za leto 2014 – usklajen – raven OZUL –	Usklajevanje načrta odvzema divjadi med upravljalci lovišč, OZUL in načrtovalcem ZGS od 15. 3. 2014 do 30. 4. 2014 , (Status 3/3 – OZUL zaključen.)
Letni načrt lovišča za leto 2013 – realizacija – raven LD –	Vnos podatkov o opravljenih delih v življenjskem okolju divjadi v Letni načrt lovišča za leto 2013 – realizacija, do 9. 2. 2014 , (Status 6/6 – realizacija LD zaključena.) Podatke vnašajte sproti; priporočamo takoj po opravljenih delih.
Letni načrt lovišča za leto 2014 – načrt – raven LD –	Vnos osnutka načrtovanih del v življenjskem okolju divjadi v letu 2013; od 15. 11. 2013 do 9. 2. 2014 , (Status 2/6 – načrt LD zaključen.)
Letni načrt lovišča za leto 2014 – načrt – raven OZUL –	Usklajevanja načrta načrtovanih del v življenjskem okolju divjadi v letu 2014, od 10. 3. 2014 do 30. 4. 2014 , (Status 4/6 – načrt OZUL zaključen.)
Lovska škoda za leto 2013 – realizacija – raven LD –	Vnos škodnih primerov v modul škoda – objekti do 31. 12. 2013 . Le podatki iz zaključenih zapisov se bodo samodejno prenesli v LNL (preglednici III/a in III/b). Podatki o zaključenih zapisih po tem datumu bodo preneseni v realizacijo LNL 2014.
Podatki o iskanjih (sledenjih) ranjene divjadi ali o kontrolnih pregledih nastrelav – raven LD –	V modulu Kinologija »iskanja zaključite zapise do 9. 2. 2014 . Priporočilo: vnesene podatke iskanj, ki vsebujejo vse zahtevane podatke, shranite in takoj zaključite. Zapisov v statusu shranjeno upravljalci lovišč v preglednici IV. LNL nimajo zabeleženih. (glej zapis v reviji Lovec, št. 10/2013, stran 553)

Vsi podatki iz podatkovne baze Lisjak bodo v roku, **10. 2. 2014**, posredovani Zavodu za gozdove Slovenije, Ministrstvu za kmetijstvo in okolje pa kot Poročilo o izvajanju koncesijskih pogodb za leto 2013.

Rok »do« pomeni zadnji dan, ko so vnosi podatkov v aplikacijo Lisjak še mogoči.

Želim vam uspešno delo!
Jože Samec

Pokaži svojo lovsko izkaznico!

Nadaljujemo z objavljanjem podjetij, ki so z LZS sklenila pogodbo, na podlagi katere bodo vsakemu članu LZS, ob predložitvi veljavne lovске izkaznice, omogočili nakup lovskih potrebščin in opreme (oz. uslug) z določenim popustom. Na tej strani bomo objavljali vsa nova **podjetja s sklenjeno pogodbo**, s spiska pa opuščali nekatera podjetja, ki so to storila že pred časom. Popoln spisek vseh podjetij je vsakomur dostopen na spletnih straneh LZS: <http://www.lovska-zveza.si>.

Popust naj ne bi bil manjši od 5 %, v Lovcu pa bomo objavljali spisek 25–30 zadnjih podjetij, ki so **pogodbo o sodelovanju** z 10 % ali višjim popustom za naše člane podpisala v zadnjem času. Prodajna mesta teh podjetij bodo označena z nalepko, ki jo vidite na fotografiji.

Ker želimo v akcijo pritegniti čim več podjetij, prosimo vse naše člane, da na elektronski naslov lzs@lovska-zveza.si sporočite imena novih podjetij, ki bi jih zanimala sklenitev take pogodbe.

Želimo si, da nam naša lovska izkaznica na tak način omogoči neposreden prihranek pri nakupih!

LZS

Stanje: 13. 12. 2013

POGODBE ZA POPUSTE

Podjetje	blago in storitve	% popusta
GOSTILNA AJDA, David Žunko, s. p., Ptujška c. 14, Gornja Radgona	Malice, kosila, jedi po naročilu, popust za skupine, nočitve in pijače	10
EUROSAN, d. o. o., Nove Fužine 49, LJUBLJANA	Popust za gotovino na vse blago – popusti se ne seštevajo	10
GORNIK, Mojca Mohorič, s. p., Gorenja vas - Reteče 36, Škofja Loka	Aktivno perilo, hlače, jakne, puloverji, jope, flisi, srajce in dodatki GORNIK	10
DOGMANIA, d. o. o., Bojanji Vrh 22, 1295 Ivančna Gorica	Oprema	15
	Kozmetika in insekticidi	12
	Hrana in poslastice	10
DB vrata, okna, zimski vrtovi, Damjan Brajnik, s. p., Nasipna ul. 2a, Benedikt	Notranja vrata	10
	PVC, ALU, LES – okna, vrata, zimski vrtovi, senčila	5
Frizerski salon Tina, Kraševac Martina, s. p., Tomišelj 1, 1292 Ig	Striženje las	5
LUR, Poslovno svetovanje, d. o. o., Peričeva 21, Ljubljana	Računovodske storitve, poslovno-svetovalne storitve	20
	Implementacija in podpora pri uporabi programa Pantheon	20
BIFE KREVS, Tomaž Krevs, s. p., Podgorska cesta 103, 2380 Slovenj Gradec	Pijača	10
JUPITRA, poslovni inženiring, d. o. o., Motnica 7a, 1236 Trzin	Izdelki za filtriranje vode v spletni trgovini www.moja-voda.si	10
	Rezervni deli za izdelke (filtrni vložki)	8
KONFIN, d. o. o., Ljubljanska 76, 1230 Domžale	Geodetske storitve	15
DJ STANE - STANE ČRVIČ, s. p., Bratuževa ulica 14, 5290 Šempeter	Vsa hrana in oprema za pse, razen znamk ORIJEN ACANA IN K9JULIIS, za plačilo v gotovini	10
Trgovina za male živali FENIX v Tolminu in Novi Gorici		
USLUGA NOVO MESTO, d. o. o., Tržaška 10, 8000 Novo mesto	Kemično čiščenje, pranje in šiviljska popravila vseh lovskih oblačil in pripomočkov	10
VTE, d. o. o., Gradnikove brigade 4, 1000 Ljubljana	Izdelki blagovne znamke Voodoo Tactical	10
	Olight svetilke z dodatki	5
POT USPEHA, izobraževanje Željko Hohnjec, s. p., Občice 25, Dolenjske Toplice	Odvajanje od kajenja in alkohola in drugih odvisnosti	15
GRAD-ART, d. o. o., Podmilščakova 11, 1000 Ljubljana	Projektiranje novogradenj, rekonstrukcij in sanacij objektov	15
	Svetovanje, nadzor in inženiring v gradnji	10
GARMIN, d. o. o., Poslovna cona A 22, 4208 Šenčur	GARMIN ASTRO 320-DC 40 IN GARMIN DC-40 - ASTRO 220, 320	10
KARBO - Renata Kerec, s. p., Partizanska cesta 35, 2230 Lenart	Krovska in kleparska dela - prekrivanje streh in izdelava fasad s paneli	10
	Vsa gradbena in tesarska dela ter dobava in montaža stavbnega pohištva	10
VETERINARSKA POSTAJA BRESTANICA, d. o. o., Šolska cesta 15, 8280 Brestanica	Storitve v ambulantni	10
	Pregled in tetoviranje rodovniških legel ob cepljenju, mikročipiranju in registraciji	10
	Hrana za pse	5
PAMI, d. o. o., Nova Gorica, Vipavska cesta 50, Nova Gorica	Prodajni program PLANIKA TREKKING	10
DeCARNIS, d. o. o., Vipavska cesta 12, Nova Gorica	Pasja hrana adult, light, puppy in stone cricks plus	10
WEBO, d. o. o., Dragomelj 84, Domžale	HAIX lovski in gozdarski čevlji, HOLIK rokavice	10
	LED LENSER svetilke	5
ŠOLA VOŽNJE POGORELEC, Josip Pogorelec, s. p., Lendavske gorice 429/a LENDAVA	Vozniški izpit kategorije A in B	20
	Varno delo s traktorjem kat. F in trening varne vožnje	15
MIZARSTVO PRELOG, s. p., Sela pri Polskavi 51, 2331 Pragersko	Gradnja objektov na ključ in izdelava lesenih nadstreškov za avtomobile	10
	Adaptacije	8
	Izdelava KNAUF sistemov	5
MOJ VET, klinika za male živali, d. o. o., Celovška cesta 258, 1000 Ljubljana	Popust na maloprodajne cene storitev po veljavnem ceniku	15
BORIS TERČIČ, s. p., Mehanika in keramika, Zagomila 1, 5210 Deskle	Servis in popravila traktorjev	15
	Storitve s kmetijsko in gozdno mehanizacijo	10
	Olja in rezervni deli za traktorje	5
SILVAPRODUKT, d. o. o., Dolenjska cesta 42, 1000 Ljubljana	Silvanolin	15
KOMPAS HOTELI BLEDE, d. d., Cankarjeva 2, Bled	Nočitve z zajtrkom /redna dnevna cena	10
TAXI CENTER, Anna Majnik, s. p., Kromberk, Pod Škabrinelom 16, Nova Gorica	Avto taxi prevozi	20
VENERA SHOP, d. o. o., Zg. Jezersko 82, 4206 Zgornje Jezersko	Vsi izdelki v redni ponudbi v vseh trgovinah v Sloveniji	10
AVTO B, Domen Benedik, s. p., Studeno 2, 4228 Železniki	Pnevmatike Michelin, Kleber, BFGoodrich	44
	Avtomehanske in vulkanizerske storitve ter optična nastavitve podvozja	10
VALDEK, d. o. o., Salon pohištva, Movže 37, 2382 Mislinja	Jogi vzmetnice in omarice za čevlje	10
	Kuhinje, sedežne garniture, regali, spalnice, gard. omare, mize, stoli, otroške sobe	5
VETERINARSKA AMBULANTA GABER, Kidričeva 1, Litija, Veterinarstvo Eva Lesjak, s. p.	Vse veterinarske storitve, razen cepljenj	10

Avgusta smo tomišelski lovci nazdravili našemu lovskemu tovarišu **Avgustu Kosiju**, ki je praznoval 70-letnico življenja.

Avgust se je rodil 24. 8. 1943 v vasi Runeč pri Ormožu, kjer je tudi gulil šolske klopi. Že kot mladega fantiča ga je pot pripeljala na Ljubljansko barje, kjer se je pozneje tudi poročil, si v Črni vasi ustvaril družino in dom. Najprej se je zaposlil pri Elektro – Ljubljana, nato pa se izučil za šoferja in se zaposlil pri tedanjem SAP-u. Upokojitev je dočkal pri LPP kot voznik mestnega avtobusa.

V lovske vrste se je včlanil leta 1968 in naslednje leto opravil lovski izpit. Delaven in vreden, kakršen je, se je že leta 1970 vključil v UO LD Tomišelj. Štiriletno članstvo v UO je prispevalo, da smo spoznali njegove sposobnosti in ambicije; zato je bil od leta 1974 do 1976 pomočnik gospodarja družine. V letih od 1979 do 1982 in od 1991 do 1993 je bil član NO. Ker smo ocenili, da bi bil primeren za vodenje lovske družine, je bil od leta 1982 do 1985 podpredsednik, v letih od 1997 do 1999 pa starešina LD Tomišelj. Njegove organizacijske sposobnosti so razvidne iz vseh naštetih funkcij. Avgust je bil vedno pripravljen prejeti tudi za fizična dela, kar se je izkazalo z njegovim prispevkom pri gradnji lovskega doma.

Za vse zasluge in očiten prispevek v lovstvu je bil Kosi odlikovan z znakom LZS za lovske zasluge, redoma III. in II. stopnje.

Ker je bil jubilar vedno pripravljen za vsakovrstno sodelovanje, se je kot član ekipe LD udeležil tudi prenekaterih strelskih prirediteljev. Kot zavzet strellec je bil predsednik strelske komisije od leta 1995 do 1997. Kmalu je ugotovil, da ni pravega lova brez dobrega psa; postal je tudi vodnik brak-jazbečarjev in pozneje ptičarjev. Zaradi ljubezni do obeh pasov je še vedno uspešen vodnik, ki se s svojo žimavko in brak-jazbečarko redno udeležuje lovov. Za nesebično in požrtvovalno delo na področju kinologije je prejel srebrni in zlati znak KZS za kinološke zasluge.

Dragi Gusti, ob tvojem jubileju ti lovske tovarišice in tovariši želimo še nadalje klenega zdravia in dobre volje in tudi še veliko prijetnih lovskih dogodkov v naši družbi in družbi tvojih štirinožnih pomočnikov!

LD Tomišelj – B. L.

V drugi polovici oktobra je svoj življenjski jubilej, 70-letnico življenja, praznoval naš dolgoletni član LD Jamnica **Maksimiljan Oserban**. Visoki jubilej je proslavil v krogu prijateljev, lovcev in znancev.

Maks se je rodil 19. 10. 1943 na kmetiji Ježovo v Mežici. Kot otrok številne družine se je po končani osnovni šoli zaposlil v rudniku Mežica. Po odsluženem vojaškem roku in v vojski pridobljeni kvalifikaciji za poklicnega voznika ga je življenjska pot vodila na Prevalje, kjer se je kot voznik tovornjaka in avtobusa zapos-

lil pri prevoznem podjetju Ljubljana Transport. V letih službovanja je v podjetju opravil strokovni izpit za poklicnega voznika. Vpisal se je tudi v delovodsko šolo in jo uspešno končal. Zaradi želje po znanju je izobraževanje nadaljeval na višji prometni šoli in jo končal leta 1989. V naslednjih letih je opravljal delo prometnika na avtobusni postaji na Ravnah in direktorja podjetja Prevoz – Radlje. Aktiven je bil tudi na drugih področjih družbenopolitičnega življenja (bil je član občinskega komiteja ZKS, član komiteja SZDL, predsednik SZDL Krajevne skupnosti Prevalje, podpredsednik ZSAM Ravne). Za svoje uspešno delo na vseh področjih je prejel številna visoka priznanja.

Maksimiljan je postal član LD Jamnica leta 1976. Takoj po opravljenem lovskem izpitu se je aktivno vključil v delovanje LD, saj je bil več kot desetletje predsednik biotehnične komisije. Zaradi njegove predanosti in želje po aktivnem delovanju v lovski družini so mu v nadaljnjih letih zaupali funkcijo starešine, ki jo je opravljal skoraj tri štiriletna mandata (od 2001 do 2011). Aktiven je tudi v območni Koroški lovski zvezi, kjer je bil od leta 2006 do 2010 član NO. Od leta 2010 je član UO KLZ in član njene Komisije za finančno poslovanje. Od leta 2012 je predsednik Mežiško lovsko-gojitvenega bazena in to funkcijo z velikim veseljem opravlja še dandanes. V lovski družini trenutno vodi komisijo za ocenjevanje škode od divjadi. V obdobju, ko je opravljal funkcijo starešine, je s svojim odgovornim delom in značajem, ki ga odlikujeta zanesljivost in strpnost, v veliki meri prispeval h krepitvi in razvoju lovske družine.

V svojem 37-letnem lovskem stažu v LD Jamnica je Maks pustil viden pečat in kar nekaj svoje prepoznavnosti, katere rezultati so vidni na mnogih področjih delovanja lovske družine. Redno je bil prisoten na pomembnih prireditvah in akcijah naše družine, večkrat hkrati kot organizator in nosilec načrtovanih nalog. S svojo iznajdljivostjo in sposobnostjo je opravil tudi veliko vzdrževalnih, gradbenih in drugih del na lovskem domu Mavčovo in bivaku Macigoj.

Za svoje nesebično, predano in kakovostno delo, ki ga je Maks opravil v dobro narave, divjadi in lovske organizacije, ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje; prav tako je prejel tudi več družinskih priznanj.

Ob tvojem življenjskem jubileju, Maks, ti lovci iskreno čestitamo in ti želimo še mnogo let, obilo zdravia in še naprej dober pogled. Želimo si, da bi še dolgo zahajal v našo lovsko družbo.

LD Jamnica – G. R.

Martin Frece, Tine, kot ga kličemo lovci in prijatelji, je zagledal luč sveta 21. 10. 1938 v vasi Konc pri Šmiklavžu nad Rimskimi Toplicami kot šesti izmed osmih otrok kmečkih staršev. Osnovno šolo je obiskoval v Šmiklavžu, nižjo gimnazijo pa v Laškem, kamor je moral vsak dan pešati uro in pol. Po končani višji gimnaziji v Celju je zaradi finančne stiske staršev kolebal med vojsko in železnico. Naposled je zmagała železnica; vpisal se je v prometno šolo v Beogradu in leta 1958

kot mlad vlakovski odpravnik začel službo v Celju. V času službovanja na železnici se je še naprej izobraževal in v službi tudi primerno napredoval. Opravljal je kar precej odgovornih delovnih nalog, dokler se ni leta 1991 upokojil.

Tinetovo navezanost na naravo in tudi prijateljstvo s tamkajšnjim gozdarjem Dragom Podpečanom sta ga že davnega leta 1967 pripeljala v lovsko družino Jurklošter. Leta 1969 je opravil lovski izpit in kot sposoben mlad fant prevzel funkcijo blagajnika LD Jurklošter, ki jo je vestno opravljal štiri leta (od 1968 do 1973). Potem pa vseskozi do današnjih dni za Tine ni bilo predaha, saj so se njegove funkcije v LD kar vrstile: štiri mandate je bil tajnik LD (od 1973 do 1978, od 1982 do 1984, od 1994 do 1996 in od 1998 do 2000), en mandat je bil lovovodja, en mandat starešina (od 1990 do 1992), dva mandata je vodil komisijo za lovski turizem. Od leta 2004 pa je predsednik komisije za lovsko izobraževanje v LD, kjer veliko časa nameni izobraževanju pripravnikov in tudi nas starejših lovcev, saj je naš Tine prava enciklopedija poznavanja lovstva in vsega, kar je povezano z naravo. Ves čas skrbi, da imamo sodobno urejene akte LD, nepogrešljiv je tudi pri izvedbi lovskih prirediteljev. Vseskozi se je tudi izobraževal. Že leta 1973 je končal šolo za lovskega tehnika, leta

1975 tečaj za strelskega sodnika, leta 1978 tečaj za preglednika divjačine in istega leta tudi za mentorja. Lovski čuvaj je od leta 1983, istega leta je opravil tudi tečaj za ocenjevanje trofejev in vodenje lovskih gostov.

Tinetovo znanje in spodobnost so opazili tudi v organih SK ZLD – Celje, kjer so ga že leta 1972 izbrali za predavatelja na tečajih za lovske pripravnike in lovske čuvaje, kjer predava predmete: Lovska zakonodaja, Zgodovina lova ter Lovske šege in navade. Predavatelj je bil celih petindvajset let do leta 1997, vmes je bil od leta 1976 do 1979 predsednik izpitne komisije, od leta 1980 do 1997 pa član izpitne komisije. Predsednik Izvršnega odbora SK ZLD Celje je bil od leta 1976 do 1978, predsednik NO SK ZLD Celje pa je bil od leta 1985 do 1988. Član častnega razsodišča je bil od leta 1973 do 1976, član Izvršnega odbora OZUL pa od leta 2005 do 2010. V organih LZS je bil Tine en mandat član Komisije za izobraževanje.

Za zavzeto delo v lovstvu je Tine prejel priznanje SKZLD Celje, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje. Prejel je plaketo zaslužnega člana LD Jurklošter. Še vedno je zelo aktiven v LD, rad pomaga, svetuje, je zelo preudaren in se trudi za napredek LD na vseh področjih.

Dragi Tine, lovci LD Jurklošter Ti želimo še veliko zdravia, lovske in osebne sreče ter da bi še naprej tako rad zahajal med nas.

LD Jurklošter – A. V.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnico
Janez Strmec, LD Šmartno pri Litiji

85-letnico
Ernest Bransberger, LD Kompas, Peskovci
Jože Farčnik, LD Udenboršt
Ivan Jelenc, LD Selca
Franc Lavbič, LD Dramlje
Anton Logonder, LD Kržna Gora
Martin Pirečnik, LD Rečica ob Savinji
Milan Slanovec, LD Kamnik
Matilda Šoba, LD Makole
Ivo Vedenik, LD Prebold

80-letnico
Francišek Ačko, LD Poljskava
Slavko Cink, LD Brje, Erzelj
Franc Čuk, LD Radenci
Franjo Deutchbauer, LD Ljutomer
Pavle Jeršin, LD Velika Loka
Jože Kastelic, LD Trebnje
Ivan-Stanko Kravanja, LD Bovec
Franc Ojsteršek st., LD Podsreda
Adolf Pahor, LD Fajti Hrib, Renče
Salvator Podgornik, LD Ljubinj
Jože Pregrad, LD Plešivica, Žužemberk
Anton Puppis, LD Logatec
Jurij Rozman, LD Tržič
Alojz Šikar, LD Paloma, Sladki Vrh
Jože Špilak, LD Majtinci
Pavel Trček, LD Vrhnika
Stefan Vukan, LD Apače
Jože Zadnikar, LD Tomišelj
Jože Zavnik, LD Brje, Erzelj
Albin Zlatič, LD Bukovca
Mirko Zupančič, LD Otočec

75-letnico
Vera Arnuš, LD Boč na Kozjaku
Jože Bauman, LD Cirkovce
Andrej Bitenc, LD Laze
Jože Bregant, LD Mirna Peč
Anton Čož, LD Kresnice
Franc Dečman, LD Duplek
Josip Došen, LD Krka, Goričko
Jakob Gorjanc, LD Hrenovice
Janez Gumilar, LD Prosenjakovci
Vincenc Jagodic, LD Vodice
Ivan Jazbec, LD Jezero, Komen
Janez Klemenc, LD Kamnik

Stanko Krošelj, LD Globoko
Albin Lah, LD Raša, Storje
Zvonimir Lorbek, LD Hoče
Jožef Lunežnik, LD Šmartno na Pohorju
Anton Mlakar, LD Jelenk
Franc Napret, LD Rečica pri Laškem
Marjan Oblak, LD Vodice
Leon Palčič, LD Medvode
Ernest Plazar, LD Boštanj
Anton Polanc, LD Prežihovo
Stefan Sagadin, LD Poljskava
Albin Sajnar, LD Jurklošter
Aldo Sedej, LD Idrija
Franc Skok, LD Dekani
Ferdinand Stopar, LD Podčetrtek
Aldo Zlatič, LD Izola

70-letnico
Franc Bašl, LD Voličina
Andrej Brajer, LD Stahovica
Franc Brišnik, LD Jošt, Kranj
Jožef Cerni, LD Bogojna
Ivan Dobnik, LD Loče
Emil Frangeš, LD Puščava
Franc Gorišek, LD Vransko
Drago Grubelnik, LD Podvelka
Franc Hiti, LD Martin Krpan, Bloke
Franc Hojnik, LD Grmada, Celje
Jože Jakše, LD Orehovica
Jože Jurca, LD Črna Jama
Alojz Knuplež, LD Pernica
Branko Kocuvan, LD Videm ob Ščavnici
Miroslav Kopavnik, LD Kranjska Gora
Marjana Kotnik Poropat, LD Ruše
Mirci Likar, LD Tmovač gozd
Borut Miklavčič, LD Rakitna
Oton Pungartnik, LD Muta
Anton Radolič, LD Boris Kidrič
Franc Rogina, LD Dragatuš
Albert Rotar, LD Gradišče, Košana
Franc Selič, LD Handl, Dobje
Benjamin Sever, LD Škofja Loka
Mirko Sitar, LD Trebnje
Gregor Smrekar, LD Šmartno pri Litiji
Franjo Stunkovič, LD Begunjska
Bogomir Treven, LD Rovte
Anton Vidic, LD Jelovica, Ribno
Stefan Vučko, LD Bakovci, Lipovci
Jože Zabolja, LD Kanal
Jože Žgank, LD Zalec
Alojz Žunko, LD Vurmat

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

V gozdu z lovцем Romanom

OŠ Jarenina stoji v prelepem okolju v kraju Jarenina v Slovenskih goricah. Naši učenci imajo velik privilegij, saj so vsak dan v neposrednem stiku z naravo. V kraju deluje nekaj društev, s katerimi sodeluje tudi naša šola. V letošnjem šolskem letu smo obudili sodelovanje z LD Pesnica - Jarenina, ki je pred leti že potekalo, a je nekako zamrlo.

V tem šolskem letu smo z učenci prve triade začeli izvajati celoletni projekt *Živim zdravo z naravo*. Za projektne dneve smo izbrali prve petke v mesecu. Namen projekta je, da učenci nabirajo novo znanje, spoznanja in spretnosti v neposrednem stiku z naravo. Poudarek je še na ekološkem ozaveščanju otrok in gibanju.

Osmega novembra 2013 smo izvedli drugi projektni dan. Povezali smo se z **LD Pesnica - Jarenina**. Prijazni starešina **Igor Pahor** je prisluhnil našim željam in pričakovanjem o izvedbi takega dne. K nam je prišel lovec in čuvaj, domačin **Roman Šparl**. Otroci so se lovca zelo razveselili. Nestrpnost so ga čakali na šolskem igrišču. Večina otrok se je z njim srečala prvič, nekateri pa ga že poznajo, saj je lovec Roman domačin, član LD že šestindvajset let, mentor pripravnikom (med njimi so mame, očetje, strici naših otrok), stanovski kolega več dedkov.

Najprej nam je predstavil LD Pesnica - Jarenina, njihove člane (ponosni so na tri članice, lovke) ter vlogo lovca v naravi. Po uvodnem delu smo se odpravili na pohod po bližnji okolici lovišča. Med potjo so otroci veselo korakali ob lovcu in mu postavljali vprašanja. Najprej smo se ustavili pri krmišču za fazane. Lovec je otrokom razložil, da krmišče založijo s koruzo že pred zimo, da se divjad navadi na krmišče. Ko zapade sneg in pritisne mraz, dobro ve, kje bo našla hrano. Nato smo se odpravili do solnice za divjad. Nekaj učencev se je spomnilo, da so jo že videli, ko so bili v gozdu, a niso vedeli, čemu služi. V bližini solnice so odkrili odpadke, ki smo jih pobrali in odnesli s seboj. Lovec jim je povedal, da žal tudi sam velikokrat naleti na odpadke in jih podučil o nepravilnem ravnanju posameznikov in še povedal, da onesnaževanje okolja zelo škoduje divjim živalim. Čeprav jih

v tej smeri vzgajamo tudi v šoli, so imele lovčeve besede močan vpliv na njihovo zavest in so bili neprestano na preži za smetmi. Pot smo nadaljevali po strmem bregu, kjer je bilo veliko rovov v zemljo. Učenci so izvedeli, da so to vhodi v rove lisic in jazbecov (jazbine in lisičine). Pod vrhom smo se ustavili ob lovski preži. Otroci so lahko splezali nanjo in z vrha se jim je nudil lep razgled po okolici. Čas, preživet z lovцем, je prehitro minil. Lovec je odgovoril na veliko vprašanj, poučni sprehod je bil poln doživetij in novih spoznanj. Pred slovesom smo se še dogovorili, da se bomo na podobnem učnem sprehodu sešli tudi, ko bo zapadel sneg. V razredu so učenci navdušeni izražali vtise. Nekaj njihovih mnenj:

1. razred

- Všeč mi je bilo, ko smo raziskovali luknje jazbecov in lisice.

- Užival sem, ko sem plezal na lovsko prežo. Čisto malo me je bilo strah.

- V gozdu so pred nami bili gozdni onesnaževalni škratki.

- Prvič sem bila na lovski preži. Super je bilo!

2. razred:

Gospod lovec nam je pokazal krmišče za fazane, srnice, zajce

in jazbece. Zgrajeno je iz lesa in koruzne slame. Srnam so nastavili sol.

Videli smo pet rovov, v katerih prebivajo jazbeci in lisice. To je pravo malo mesto, saj so rovi pod zemljo med seboj povezani. Lovec je povedal, da naši kužki ne smejo v gozd sami, z nami pa lahko gredo samo na povodcu. Vonj po divjih živalih jih požene na lov. Najbolj so nevarni aprila, maja, junija in avgusta, ko imajo živali mladiče.

Gospod lovec je povedal, da so odpadki v gozdu za gozdne živali

zelo nevarni. Srna je pohodila pločevinko, ki se ji je zataknila na nogo. Ker ni mogla normalno hoditi, je poginila. Poginil je tudi srnjak, ki se je zapletel v plastično zaščitno mrežo. Da bi vsaj malo pomagali, smo si nataknil rokavice in pobrali smeti v gozdu.

3. razred

- Všeč mi je bilo, da smo hodili po gozdu. Veliko sem izvedela.

- Današnji dan sem preživela zelo lepo, saj je ta lovec zelo simpatičen.

Solnice so nadomestek za minerale, ki jih pozimi potrebuje divjad.

Najbolj so bili navdušeni nad prežo in plezanjem nanjo.

- Zanimivo mi je bilo, ko smo šli pogledati luknjo od jazbeca in ko smo lahko šli na prežo.

- Veselim se že, ko bomo z lovцем hodili po velikem snegu.

- Veliko n-ovega sem izvedela in se naučila. Lovec je bil prijazen.

- Vesela sem, da smo s sošolkami pobrale smeti.

- Ta dan je bil najboljši v mojem življenju. Mislim, da je bil poučen in zabaven.

- Nisem vedel, da imajo jazbeci brloge.

Naše sodelovanje bomo nadaljevali. Učno-vzgojne vsebine v osnovni šoli se velikokrat navezujejo na naravo in okolje. Menim, da je prav, da šola in lovska organizacija na tem področju sodelujeta, saj lahko obe pripomoreta k izobraževanju in vzgoji otrok za življenje.

LD Pesnica - Jarenina, g. Igorju Pahorju in g. Romanu Šparlu se za sodelovanje in pomoč pri izvedbi projektne dneva najlepše zahvaljujemo.

Melita Šmidhofer,
učiteljica v prvi triadi,
OŠ Jarenina

Tudi krompir znamo pražiti

Svet **Krajevne skupnosti (KS) Globoko** je na eni izmed svojih sej sprejel sklep, da bodo v kraju organizirali *kulinarni dan*; ekipe naj bi se pomerile v pripravi praženega krompirja, ki je tradicionalna jed tudi v naših krajih. K sodelovanju so povabili še druga društva in organizacije iz kraja. Prireditvi se je pridružila tudi ekipa naše **LD Globoko**; sodelovalo je devet ekip preostalih društev, ekipa OŠ Globoko in ekipa članov sveta KS.

V lepem jesenskem popoldnevu smo se zbrali na letos preurejenem prostoru za stavbo Prosvetnega doma v Globokem. Sonce je lepo grelo prizorišče in dan je bil zelo primeren za druženje na prostem. Vse ekipe so imele torej tudi »pomoč od zgoraj«, vez pa je bil domači župnik. Bilo je še nekaj uradnih gostov, med njimi brežiški župan **Ivan Molan**.

Vsaka ekipa je okrasila mize po svoji zamisli in moram reči, da so se vse zelo potrudile. Na naši mizi se je pojavila lepo okrašena košarica z jurčki, ki je pri vseh vzbujala skomine. Nekateri so bili zelo vztrajni v želji, da bi se dokopali do njene vsebine. Jurčke

je nabrala Pavla, Marjanova žena in tudi članica ekipe. Preden so na mize prinesli krompir, ki se je kuhal v skupnem kotlu, so se tekmovalci in gledalci že krepčali z drugimi dobrotami, ki jih tudi ni manjkalo. Medtem so že pražili čebulo in druge skrite dodatki h krompirju, ki so dali svojstven okus pripravljeni jedi. Vmes so se tekmovalci sprehodili do drugih ekip in želeli odkriti kakšno skrivnost priprave krompirja. Seveda je bilo to zgolj zvedavo, saj je bil namen tekmovanja predvsem druženje krajanov. Po pričakovanju naša ekipa na tek-

movanju sicer ni zmagala, kar ni bilo pomembno, pa še konkurenca je bila premočna. In kaj menite, katera ekipa je pripravila najboljši pražen krompir? To je bila ekipa *Aktiva kmečkih žena*; drugačen razplet bi bil veliko presenečenje! Na koncu smo krompir vsi prisotni družno pospravili v svoje želede. Da pa smo ga lažje pojedli, se je našlo še nekaj pečenih rebre in tekočih priboljškov.

Prireditve je lepo uspela in ekipe že nestrno čakajo naslednji izziv prihodnje leto. Kaj bomo kuhali, pa je za zdaj še skrivnost.

Dušan Lepšina

Tekmovalna kuharska ekipa LD Globoko med odmorom

Zimsko krmljenje male divjadi

Lovci vedno poudarjamo pomen celovite obravnave narave, katere sestavni del je tudi divjad. In prav odgovorno in vzdrževalno upravljanje z divjadjo je prvenstvena skrb lovcev. Z dobrim in odgovornim delom lahko in moramo, skupaj z drugimi porabniki prostora, narediti največ, kar je v naši moči, da ohranimo naravno življenjsko okolje divjadi in drugim prostoživečim živalim.

Ena od takšnih aktivnosti lovcev je tudi zimsko krmljenje divjadi. Zavedamo se, da še zdaleč ne moramo nadomestiti tistega, kar smo jim v naravnem okolju ljudje prizadeli v daljšem obdobju (melioracije, škropljenje z raznimi strupi, ustvarjanje monokultur, kurjenje in sekanje zaraščenih površin itn.). Krmljenje (tam kjer je to določeno) je le delček našega vračanja prehranskih dobrin divjadi v mozaiku naših prizadevanj, da bi ji omogočili lažje preživetje zimskih razmer.

Lovci **LD Sv. Jurij - Jurovski Dol** upravljamo z divjadjo na okroglo 2.800 ha lovnih površin. V lovišču imamo okoli štirideset

Foto: F. Krivec

Za zimsko krmljenje male divjadi imajo v LD Sv. Jurij - Jurovski Dol štirideset krmišč.

krmišč za malo divjad, predvsem fazana, čeprav jih zelo rade običejo tudi druge živali. Že v jeseni jih začnemo zalagati, da si v slabih zimskih časih hitreje najdejo hrano in delno zavetje.

Veliko več lahko storijo za živali lastniki kmetijskih in gozdnih površin. Vsi, ki se zavedajo pomena naravnega bogastva, puščajo gozdne robove zarasle, pustijo zaraščene tudi jarke in bregove manjših vodotokov, zapuščene površine, ne kurijo in podobno. Vse naštetje je velikanski prispevek k prej omenjenemu mozaiku prizadevanj za večjo številčnost male divjadi. Tudi kakšna obrobna njivica po dobri volji ostane velikokrat v jeseni nepreorana. Že res, da je gospodarno gledanje lastnikov večine takšnih površin drugačno, pa vendar se med njimi najdejo tudi drugače ozaveščeni in misleči.

Lovci si želimo obojestranskega sodelovanja in pomoči z vsemi uporabniki prostora. Predvsem si želimo premišljeno poseganje v naravo, saj bomo le tako lahko skupaj ohranili vse tisto, kar so nam zapustili naši predniki – za predajo našim potomcem.

F. Krivec

Srnjak z gobastim rogovjem v LD Škale

Pri odstreli srnjadi v lovišču LD Škale smo v letu 2013 zaznamovali redek dogodek. Prvič v zgodovini LD je bil v našem lovišču uplenjen srnjak z gobastim rogovjem.

V LD Škale že vrsto let velja pravilo, da članu ob okroglem življenjskem jubileju izročimo dovolilnico za odstrel srnjaka. Med

Foto: E. Miklavžina

Diana je Ivanu ob 60-letnici namenila srnjaka z gobastim rogovjem.

letošnjimi jublanti je bil tudi **Ivan Dvorjak** in boginja Diana mu je bila še posebno naklonjena, saj je nenavadno rast rogovja nekega srnjaka opazil že lani na lovskih pohodih v revirju Lubela. Sam bi natančno vedel povedati, koliko juter oziroma večerov je namenil iskanju tega srnjaka. Posebnež se je vseskozi skrival in ga nikakor ni mogel ponovno opaziti. Pohode je nadaljeval tudi letošnjo pomlad, ko se je srnjak čudežno spet pojavil. Iz opazovanja je bilo razvidno, da srnjaku čez zimo rogovje ni odpadlo, temveč se je gobasta gmota samo še povečevala. Ker je kazal vse znake teritorialnosti drugih starejših srnjakov, ga je Ivan lahko večkrat opazoval in dobila spoznal njegove navade.

Naposled je napočil prvi maj in Ivan je spet čakal na lovski preži

vrh Lubele. Po krajšem čakanju je srnjak izstopil in trenutek za tem je ustrelil vanj. Po zadnjem grizljaju je uplenjenega srnjaka odnesel na kmetijo Kolaj, kjer sta z lastnikom **Silvom Avberškom** veselo novico sporočila tudi preostali članom LD.

Po čestitkah k lovskemu blagru uplenitelju in natančnemu ogledu srnjaka smo ugotovili, da je bil srnjak brez mod. Ker je bil sicer v dokaj dobri telesni kondiciji, smo le temu vzroku pripisali takšno hormonsko motnjo, ki je sicer značilna in znana.

Ob zaključku družinskega strelskega tekmovanja, ki je vsako leto prvo nedeljo v septembru in ko se članom LD na družinskem pikniku pridružijo tudi žene, vedno družno nazdravimo jubilantom, ki v tekočem letu praznujejo okrogle obletnice. Tako je letošnje praznovanje treh 60-letnic poleg dobre volje in daril v obliki slik z lovskimi motivi zaznamoval tudi dermoplastični preparat srnjaka z gobastim rogovjem. Ivan je nenavadni trofeji v svoji lovski sobi namenil posebno mesto.

Ervin Miklavžina

Štirikolesniki uporabni za lovška terenska opravila

Narava je ena sama. Zemlja, drobci v širnem vesolju, ki je v svoji zlati dobi, se bori, da bi ohranila naravne pojave in lastno ravnovesje. V širnih gozdovih in planjavah domuje divjad, ki za svoje premike uporablja stoletne stečine. Že dolgo je znana resnica, da bo narava preživela brez človeka, človek pa ne bi/bo preživel brez nje! Zato je ohranjanje narave in naravnih

ravnovesij pomembno za vse, tudi lovce. Lov ni več potreba za preživetje, lov je vzdrževanje ravnovesja, trajnostna raba naravnih virov, večšina vedenja in dejanj za ohranjanje divjadi in prostoživečih živali, skrb za njihove naravne habitate ... Če lovci želimo ohranjati naravo, se moramo udeležiti v lovu. Z načrti odstrela skrbimo za uresničevanje družbenih usmeritev, ki jih država od nas zahteva z izdanimi akti.

Pri lovskih dejavnostih se moramo lovci vedno gibati v prosti naravi. Kje so tisti časi, ko so naši dedki na lov hodili še peš ali pa so se vozili z lojtniki ali zapravljički! Lovi so trajali ves dan. Dandanes prevladujejo za prevoze osebna motorna vozila z dizelskimi ali ottovimi motorji na notranje izgorevanje. Električnih vozil za lovske potrebe še ni na vidiku ali pa so cenovno še težko dostopni povprečnemu lovcu. Določilo etičnega kodeksa, da se lovec v naravi in lovišču giblje peš, tiho in čim manj opazno, da po nepotrebnem ne vznemirja divjadi, je obremenjeno z dejstvom, da so se lovci prisiljeni voziti na lov tudi z motornimi vozili. V lovišču pa naj bi se premikali peš po lovskih stezah in stečinah; lovili s prež.

Čeprav so določila Uredbe o prepovedi vožnje v naravnem okolju jasna, brez nepotrebnega obremenjevanja naravnega okolja z vožnjami z motornimi vozili, včasih pri spravi plena ali dovozu materiala za preže ali hrane za dopolnilno krmljenje divjadi na težje terene preprosto ne gre. Tudi drevesa so nekoč sekali s sekirami in jih z vpregami spravljali v dolino ... Dandanes so lovci glede na pomanjkanje časa bistveno na boljšem; za nujne potrebe prevoze opravijo z ustreznimi terenskimi motornimi

Foto: M. Avbar

Štirikolesnik Quadix Buggy 800 4 x 4, ki smo si ga lahko ogledali na septembrskem frankfurtskem sejmu IAA, je več kot pisan na kožo poklicnim lovcom in naravovarstvenim nadzornikom.

Tonka ni bila nezakonito ubita

Sodelavci projekta SloWolf so na podlagi genetskih analiz zbranih vzorcev ovrgli sum na domnevni krivolov volkulje Tonke v okolici Pivke.

Ob pregledu in urejanju genetskih podatkov, ki jih bodo raziskovalci v naslednjih tednih uporabili za pripravo ocene velikosti populacije v tretji sezoni spremljanja volkov pri nas, so naleteli na zanimivo presenečenje. **Tomaž Skrbinšek** iz projektne skupine je povedal: »Na naše veliko presenečenje se je izkazalo, da se DNK volkulje, ki je junija 2013 poginila ob trku z avtomobilom in je imela v maternici sedem zarodkov, 100 % ujema z DNK telemetrično spremljane volkulje Tonke. Ujema pa se tudi z nekaj drugimi neinvazivnimi vzorci, ki so bili zbrani med septembrom 2012 in junijem 2013.« Njegov sodelavec **Hubert Potočnik** dodatno pojasnjuje, da je povozena volkulja pravzaprav volkulja **Tonka**, katere »prerezano« ovratnico so našli konec lanskega septembra v bližini vasi Selce in zaradi katere je bila sprožena kriminalistična preiskava proti neznanemu storilcu zaradi domnevnega krivolova.

Da gre res za isto volkuljo, so raziskovalci potrdili tudi s primerjavo slike zobovja volkulje Tonke ob odlovu in zobovja povozene volkulje (glej primerjalni **fotografiji**). Na obeh fotografijah je lepo vidno, da je imela volkulja odlomljen drugi spodnji desni sekalec. Tako so raziskovalci izključili tudi teoretično možnost, da bi imela Tonka enojajčno dvojčico.

Do zdaj pa še niso ugotovili, kako je volkulja izgubila ovratnico. Vendar pa je raven rob na obeh koncih nosilnega traku ovratnice ob najdbi in pregledu domnevno kazal na poškodbo ovratnice z nožem.

V času projekta **SloWolf** so člani projektne skupine spremljali sedem volkov, tri samice in štiri samce. Volkuljo **Jasno** so v decembru spremljali na območju Velike in Goteniške gore na Kočevskem. Volk **Slave** se je, kot že vemo, odselil v Italijo, kjer je skupaj z volkuljo iz apeninske populacije osnoval nov trop. Dva volka (**Brin** iz tropa Slavnik in **Tia** iz tropa Rog) sta bila zakonito odstreljena, dva pa je povozil avto. Volk **Luka** je sicer prometno nesrečo preživel, saj so njegovo prisotnost člani skupine **SloWolf** beležili prek signala ovratnice in najdenih vzorcev še nekaj mesecev potem. Za volkuljo Tonko je doslej veljalo, da je bila nezakonito ubita. Edina nepojasnjena okoliščina tako ostaja izginotje telemetiranega samca **Vojka**, ki je bil tako kot Tonka član vremško-nanoškega tropa.

Čeprav je v populaciji volka pri nas znana visoka stopnja smrtnosti zaradi človeka, pa drugačen konec Tonkine zgodbe, ne glede na malo spremljanih volkov, spreminja razmerje vzrokov za njihove smrti. Dodatne informacije o stopnji nezaznane smrtnosti bodo znane v naslednjih tednih, ko bodo končali genetske analize.

SloWolf – U. M.

Da gre res za isto volkuljo, so raziskovalci potrdili tudi s primerjavo **fotografij** zobovja volkulje Tonke ob odlovu (glej primerjalni **fotografiji**) in zobovja povozene volkulje. Na obeh fotografijah je vidno, da je imela volkulja Tonka odlomljen drugi spodnji desni sekalec.

vozili. Zlasti so koristna, če so opremljena še s potrebno dodatno opremo in vitlom. Kljub uporabi motornih vozil lovci v pretežni večini primerov spoštujemo načelo trajnostne rabe narave in to načelo upoštevamo pri svojem rednem delu, na lovu ter pri vseh drugih aktivnostih v prostem času. Za lovsko uporabo je pomembno, kakšno motorno vozilo uporabljamo. Med številnimi vozili niso vsa najprimernejša za vožnje po strminah in težko prehodnih terenih. V glasilu LZS Lovce (št. 7–8/2013, str. 403) sem že predstavil vozilo Volkswagen, mod. 166, ki je plavajoče terensko vozilo s štirikolesnim pogonom (Kürbelwagen ali Kübelstzswagen). To amfibijsko vozilo (dvoživka) je vsestransko uporabno tudi za lovske potrebe na nižinskih prostranstvih in tudi v hribovitem in gozdnatem svetu. Na septembrskem frankfurtskem sejmu IAA pa mi je oko obstalo na cenovno še ugodnejšem štirikolesniku Quadix Buggy 800 4 x 4, ki je še posebno primeren in prirejen tudi za lovske potrebe. Dvosedežno terensko vozilo ima štirikolesni pogon in je neustavljivo tudi na zelo zahtevnem terenu. Osemsto kubični motor zmora 50 KM in ima vgrajena diferenciala. Bodisi za terenske ali vsakdanje vožnje je vozilo Quadix primerno za Lovce; še posebno morda za nadzorno in poklicno lovskočuvaljsko službo.

Matija Avbar

Bivak Dolgi rep

Že pokojni Žan je svojemu prijatelju iz mladosti **Frenku Zakrajšku** podaril okrog 3000 m veliko gozdno parcelo (zemljišče). Je na čudovitem kraju, petdeset metrov nad glavno cesto, ki vodi na Novi pot. Tam se razcepi v tri smeri: proti Sodražici, Novi vasi in Mramorskemu. Zemljišče z bivačkom spada v **LD Velike Lašče**, kjer je Frenk tudi spoštovan lovec. Domislil se je, da bi za skupno dobro tam postavili bivak, saj bi bil vsestransko uporaben: lovčcem bi dajal zavetje v slabem vremenu, z možnostjo prenočitve, in bi bil iztočnica za lov v tamkajšnjem predelu lovišča, pa tudi idealno mesto za družinski piknik. Mišljeno je bilo, da bi imeli v kleti shranjeno tudi sladkorno peso za divjad. S Frenkovo idejo so se člani strinjali in lastnik je prepisal zemljišče na LD Velike Lašče. Dela so stekla. Najprej je bila čistilna akcija odstranjevanja grmovja, sušic, podrli so tudi nekaj smrek, ki so

jih obdelali v bruna in deske, iz katerih je bil pozneje narejen bivak. Te akcije sva se udeležila s sinom.

Frenk in nekaj članov so začeli pridobivati soglasja in dovoljenja na Občini Sodražica. Ko je bila dokumentacija urejena, se je začelo zares: izkop, betoniranje kleti in nad njo plošče za bivak.

Ob nekaj skupnih akcijah in velikem angažiranju posameznikov, še posebno Frenka, je bivak stal; manjkala so še okna in vrata ter zaključna »fina« dela. Bivak je postavljen že na Bloški planoti, približno 700 metrov visoko, v neposredni bližini treh lovskih družin (Velike Lašče - Nova vas, Martin Krpan - Bloke in Sodražica). Meje teh treh družin niso bile povsem natančno dorečene, zato je včasih prišlo do govorjenja in »pametovanja«, češ: »Ta senožet je naša, tisti graben je meja in tam je že naše,« ipd. Pa je le prevladal razum; starešine in gospodarji so sklenili glave, se tovariško dogovorili in sporazumno določili nove meje. Stanje so legalizirali in ga od tedaj tudi upoštevajo. Nekateri so nekaj malega izgubili, drugi pridobili, izognili pa so se nepotrebnim konfliktom, brezplovnim debatam in zameram.

Ko je bilo vse urejeno, so isto leto, v znamenje dobre volje in sodelovanja, organizirali »jago treh družin« v Novem potu, kjer je trimeja vseh LD. Prišlo je precej lovcev iz vseh treh LD in še nekaj povabljenih. Po zboru lovcev ter nagovoru starešin in vodje lova je sledila malica – vroče hrenovke, čaj in nealkoholne pijače. Lovskega plena takrat ni bilo. Po končanem lovu je sledil zbor pred »bivačkom«. Tja so bili povabljeni tudi vsi trije župani občin; dva sta se ga udeležila, eden pa je bil službeno zadržan. Ob nagovoru županov je sledila malica – vroče kranjske klobase s prilogo in pijača po izbiri. Sklenjeno je bilo, da bodo odslej družabni lovi tradicionalno vsako leto.

Naslednje leto je bil zopet zaključek pri bivaču. Leto pozneje je nastala sprememba: pridružila se jim je še LD Loški Potok, zaključek pa je bil spet pred bivačkom.

Nedaleč od bivaka so urejene nove jasli za jelenjad in srnjad. Obiskovalcem bivaka pa ob potrebah ne bo treba več iskati kritja bližnjega grmovja; v ta namen v neposredni bližini stoji tudi stranišče na »štrbunk«.

Bivak je dobil okna in vrata, ki jih je izdelal Frenkov sin, odličen mizar. Notranjost je opažena z

Foto: V. Šuligoj

Člani LD Velike Lašče so 27. 10. 2013 povabili na skupni lov in uradno odprtje bivaka Dolgi rep tudi svoje lovske prijatelje, ki jih je na zboru prijazno pozdravil in nagovoril starešina Viktor Čeč.

lesom, v prostoru so tudi klopi in miza, v sosednjem prostoru pa manjkajo samo še ležišča, a tudi ta bodo prišla na vrsto, zagotavlja jo. V kleti ni krmne pese, ampak prav tako kot zgoraj: miza in klopi. Bivak je prebarvan v barvi mahagonija, manjka samo nekaj podrobnosti in opreme. Ključ do bivaka bodo dobili vsi člani LD Velike Lašče, po dogovoru bo na voljo tudi drugim občanom. Bivak se lepo vključuje v okolje, v katerem stoji in je nemoteč za okolico; stoji, na dobro izbranem mestu glede na gibanje sonca. Funkcionalno. Kot nekdanjega člana LD Velike Lašče so me 27. 10. 2013 povabili na skupni lov in uradno odprtje bivaka Dolgi rep, kjer nas je prijazno in resno nagovoril starešina **Viktor Čeč** in nam povedal nekaj spodbudnih besed. Zbralo se nas je okrog dvajset lovcev in nekaj štirinožnih prijateljev. Pozdravil nas je tudi lovovodja Frenk, nas seznanil s potekom lova ter dal zadnja navodila pomočnikom. Nato smo odšli na stojišča. Z menoj je bil tudi prijatelj Janez iz zdajšnje LD. Vreme je bilo za lov zelo neugodno: sicer sončno, a preveč

vetrovno, da je kar »žvižgalo«. Prav bi prišel lovski pregovor: »Kadar veter jaga, jagri spijo.« Morda malo premalo oblečen sem na stojišču komaj čakal, da bo konec pogona.

Po dveh urah in pol smo se zbrali pri bivaku brez plena, padel ni niti en strel. Vsi smo se vpisali v še prazno spominsko knjigo, nato pa je sledilo prosto po Trubarju. Čakala nas je že malica – kranjske klobase s prilogo, pa tudi za žejo je bilo poskrbljeno. Med sproščenim pogovorom z lovskimi tovariši in prijatelji sem se zadržal še nekaj časa v prijateljskem pogovoru, nato pa sva se s prijateljem Janezom dobre volje poslovila in se vrnila domov.

Nekaj lepih misli drugim lovskim tovarišem: »Kjer je volja – tam je pot, so tudi rezultati in uspeh!«

Vital Šuligoj

Dorka

Motivov, da sem se namenil napisati ta prispevek, je več. Sicer sem potreboval kar nekaj časa, da sem značajskega zahtevnega

osebnega »notranjega dvojčka« prepričal, da je popustil. Menil sem, da bo morda temu sledil tudi urednik.

To ni le zgodba, ampak odsev nekaterih dogajanj v nekdanji naši skupni državi in Lovski zvezi Slovenije, ki ji je takrat dva mandata predsedoval upokojeni general-polkovnik, narodni heroj in član takratnega Sveta federacije **Rado Pehaček**. Očitno je za njegovo lovsko funkcijo zvedel tudi njegov nekdanji nadrejeni maršal Tito in ga povabil na pogovor na Brione. Od takrat naprej naj bi LZS prispevala k zmanjšanju preveč številčnih damjakov in muflonov na osrednjem brionskem otoku, velikem nekaj več kot 500 hektarjev. Tito je, po mojem mnenju, predvsem iz čustvenih razlogov, ki se s starostjo krepijo, odločno zavračal pobude in predloge nekaterih svetovalcev, da je pravi način za uravnoveščen odnos med občutljivo sredozemskim rastlinstvom in tujerodnimi damjaki in mufloni le zadosten odstrel. Bolj se je navduševal nad naseljevanjem teh vrst v različna območja v Jugoslaviji in tujini, kjer so v tistih letih nastajale tudi številne obore za lov in posledično tudi za večjo ponudbo divjačine. Da skrajšam: povpraševanje za mesom divjadi doma in v tujini se je povečevalo in posli so stekli. S sredstvi od prodaje, ki so se zbirala kot depozit pri LZS, pa je razpolagala Uprava otokov Brioni. V tistem obdobju je bila opravljena tudi večina uspešnih akcij naselitve muflonov v Sloveniji in tudi večina premalo premišljenih ter zato neuspešnih naselitvev damjakov. Zanimanje lovcev za tovrstno »obogatitev« lovišč je bilo veliko, cene ugodne, predpisi o vnosu tujerodnih vrst pa so bili dokaj nedosledni. Želje lovcev vedno niso upoštevale mnenj in priporočil takratnih strokovnjakov o potrebi dobro pretehtanih odločitev. Kot že rečeno, je vsa prodaja žive divjadi potekala izključno prek Lovske zveze Slovenije, tudi na Hrvaško, v Srbijo ali Makedonijo in tujino (predvsem v Avstrijo).

Moji dinamični službi sekretarja Lovske zveze Slovenije se je pridružilo še svetovanje, usklajevanje naročil pa tudi priprava naselitvenih elaboratov, vendar vedno ne tudi upoštevanih po vrstah, spolnem in starostnem sestavu omenjenih vrst ter v sodelovanju s kupci, ki so naročeno divjad v transportnih zabojih prevzemali na Brionih. Z odločnim zavračanjem idej o naselitvi muflonov na Gorjance ali v Osilniško dolino sem si pridobil kar nekaj nas-

protnikov. Opozorila o morebitnih posledicah sicer pričakovane vrnitve in vpliva volkov ter ponovne prisotnosti risa po letu 1973 na muflone so se pozneje še kako potrdila. Na željo kupcev je bila divjad označena tudi s plastičnimi ušesnimi značkami, kar je bila moja ideja in tudi dolžnost. V tistih časih še ni bilo ustreznih pomirjeval za divjad ... Odlov je potekal s privabljanjem divjadi, za katero je bilo v naravi premalo hrane, v posebne lovke, polne sena, koruze in sadja. Potem ko so se zaprla vrata, narejena iz smrekovih sušic, okrogle in nekaj metrov visoke lovke, se je začelo za divjad in delavce mučno razvrščanje odlovljenih živali v zaboje in na tovornjak. Brez izgub ni šlo, vendar se o tem ni preveč govorilo. Damjakom so rogove porezali tik nad rožo in jih tudi izročili kupcu. Vse to je potekalo predvsem pozno jeseni, po roku, ko je bila večja verjetnost, da so košute oplojene.

Po moji oceni je takrat na Brionih živelo okrog 1.500 glav parkljaste divjadi v približnem razmerju 70 % damjakov, 20 % muflonov in 10 % jelenov aksisov. Populacijski (številčni) pritisk je bil močan, zato so se nekatere posamične živali, predvsem damjaki, odločile, da bi preplavale nekajkilometrski Fažanski kanal in nadaljevale z negotovo enosmerno potjo v Istro.

Zdaj pa naj v zgodbo vstopi glavni junak oziroma junakinja – to je bila kratkodlaka rdečerjava jazbečarka **Dorka**, darilo takratnega madžarskega predsednika **Janosa Kadarja** prvi dami Jugoslavije **Jovanki Broz**. Sicer so bili različni psi skoraj družinski člani, redni sopotniki in ljubljenci zakoncev Broz. Predsednik Tito je bil, verjetno tudi zaradi medvojnih zgodovinskih izkušenj, oboževalec predvsem nemških ovčarjev, kasneje tudi dalmatincev, soprogi pa so bili bolj pri srcu pogosto sicer dokaj nevzgojeni beli kodri, kasneje pa tudi podarjena Dorka. Ko je omenjena psica stopila že v šesto življenjsko leto, se je lastnica spomnila, da bi bilo dobro poskrbeti za Dorkin naraščaj. Nalogo, preskrbeti ji ženina, je dobil legendarni šef službe »divjad in brionske parke« **Aleksander Sabadi - Šandor**. Z njim sem sicer dobro sodeloval od vsega začetka, v brionski hierarhiji zaposlenih pa je užival veliko zaupanje Tita in Jovanke. Skrb za morebitnega Dorkinega snubca je Šandor nesebično porazdelil z menoj. V Istri so bili jazbečarji skoraj neznana pasma, redki

so bili tudi v Sloveniji. Rešitev težave se je nakazala kot srečno naključje, saj je tak želeni pasemski pes živel v bližnji sosesčini, na Župančičevi 14 v Ljubljani. Lastnik, svetovljan, lovec in diplomat dr. **Slavko Zore** je jazbečarja pripeljal iz takratne Nemške demokratične republike po končani štiriletni službi jugoslovanskega veleposlanika. Ne samo to, dr. Zore je kot izkušen pravnik dobil in imel pomembno vlogo v takratnih organih LZS. Predstavil sem mu težavo in želje in tako smo se vsi trije že po nekaj dneh odpravili na Brione. Pes **Majk** je imel vse papirje, predpisane preizkušnje in bil odlično telesno ocenjen. Mlad, postaven in pogosto preveč pogumen, kar je sicer značilnost večine jazbečarjev. Z mojim ostrodlakim in strpnim ptičarjem **Akslom** pa se je znal sprostiti in razigrati med sprehodi po Tivoliju in na Rožniku.

Ob prihodu na Brione so nas sprejeli z vso pozornostjo, za »mladoporočenca« pa je bilo na

je sledila neponovljiva serija kletvic v mešanici srbohrvaškega in italijanskega jezika.

Po enem mesecu je bila Dorkina brejost že nedvoumna. Skrb za psičko je bila dodeljena polkovniku veterinarske službe dr. **Miškoviću**, s katerim sva se poznala že prej in ki mi je odkrito zaupal, da se je s takimi vprašanji nazadnje ukvarjal na fakulteti. Prvi porod pri taki starosti, ko je gibljivost mišic, sklepov in veziv že zmanjšana, lahko pomeni tudi carski rez, kar tveganje še povečuje. Omenjeni veterinar je zadnji teden pred pričakovanim porodom slabše spal in psičko imel 24 ur na očeh. Natančno 63. dan je Dorka brez vsake pomoči plegla šest krepkih mladičev in vse opravila sama.

Dober mesec kasneje je prišlo sporočilo, naj si lastnik psa pride izbrat pripadajočega mu mladiča. Težavo, kam z njim, sva rešila z mojo pomočjo, saj je bil kandidat za posvojitev nad predlogom navdušen. Izbranec je bil **Ivan**

Foto: B. Krže

Dorkini mladički

voljo celo nadstopje protokolarne vile Lovorke. V spoznavnem obredu se je Majk neveste lotil neposredno, ta pa mu je izkazano ljubezen in očiten namen vrnila s pregriznjem uhljem. Madžarski temperament pač! Ker zadeva še ni bila »zrela«, sva Majka pustila na Brionih, ponj pa sem prišel nekaj dni kasneje po sporočilu, da se je želeni dogodek zgodil uspešno, pred pričami. Ko ga je eden od delavcev, ki je skrbel tudi za hranjenje psov, prijel, da ga bo nametil v potovalno košaro, mu je zaljubljeni Majk v hipu pregriznil sredinec in živce. Tako mu je prst za vedno otrdel, kar je bilo še vrsto let predmet zbadljivk. Po ugrizu, vsaj tako se spominjam,

Cvar - Marjan, sekretar takratnega industrijskega giganta Iskra, lovec na Jezerskem in v Udenborštu, kasneje tudi kranjski župan, predsednik ZLD Gorenjske in član IO LZS. Tudi na njegovo željo sva izbrala psičko. V zahvalo za pomoč pri zdravem potomstvu pa sva z dr. Zoretom od Dorkine lastnice osebno dobila vsak košaro mandarin z Vange in nekaj svežih brancinov. Kako je bilo omenjeni Cvarovi psički ime, se ne spomnim, vem pa, da je imel novi lastnik z njo veliko veselja in lovskih užitkov. Enega od njenih potomcev je imel dolga leta tudi legendarni **Ivan Nečemar**, ki bi gotovo lahko napisal nadaljevanje te zgodbe.

Blaž Krže

Že šestič lov s sokoli v Beltincih

Pred Zichyevo graščino v beltinskem parku, kjer so nekoč morda že lovili s sokoli, se je na Martinovo soboto zgodil nevsakdanji dogodek. Zdaj lahko rečemo že tradicionalni lov s sokoli se je začel obetavno z otvoritvenim protokolom v zgodnjih dopoldanskih urah. Toplo, še vedno lepo jesensko vreme in čudoviti lovci, tokrat ptice ujede in njihovi lastniki sokolarji so privabili v park veliko ljubiteljev narave, ptic in lova. Dogodek je bil nedvomno zanimiv tudi za prekmurske lovce, ki so s številčno

goste organizatorjev in zbrano množico, ki je občudovala čarobne ptice, iz vseh vidikov ustvarjene za plenjenje, so pozdravili župan **dr. Matej Gomboši** in drugi predstavniki prirediteljev. V kulturnem programu so nastopili Lovski rogisti ZLD Prekmurje in **Vlado Poredoš** s sinovi – nekoč domačin, zdaj iz Orleka iz Zagorja – v renesančni zasedbi skupine Gallenberg Vagain.

Roman Savič, dr. vet med., nekdanji predsednik, zdaj tesen sodelavec Sokolarske zveze Slovenije in predsednik Sokolarskega društva Gorenjske, je slikovito predstavil nekaj domačih vrst ujed, kragulja (*Accipiter gentilis*),

Skupna fotografija sokolarjev pred beltinsko graščino

Vilma Alina Šoba, predsednica Slovenske zveze za sokolarstvo in zaščito ptic ujed, s kraguljem

prisotnostjo izkazali zanimanje za to vrsto lova in zvedavo spremljali prireditelje.

Beltinci v Prekmurju so torej že šestič zapored gostili v lovišču Fazan – Beltinci lov s sokoli, ki ga organizirajo Slovenska zveza za sokolarstvo in zaščito ptic ujed, Sokolarsko društvo Pomurje, Zavod za turizem in kulturo Beltinci, sodelujejo pa tudi druga društva iz občine in občina sama. Vse zbrane tekmovalce,

enoletnega sokola selca (*Falco peregrinus*) in razlike, ki se pri isti vrsti in spolu pokažejo pozneje. Prav tako je predstavil harisonovega kragulja (*Parabuteo unicinatus*), druge vrste kraguljev in sovo – veliko uharico (*Bubo bubo*).

Na slikovit in nazoren način je opisal novo obliko lova pri nas. »Sokolarjenje je v Sloveniji znova oblika lova, ki je zdaj zakonsko urejena. V Sloveniji je dovoljeno

loviti ptico ujedo, vendar mora posameznik, ki goji to obliko lova, imeti opravljen lovski in tudi poseben sokolarski izpit. Pri nas lahko lovimo izključno z domorodnimi vrstami, kar pomeni le s tistimi vrstami, ki v Sloveniji tudi živijo v naravi,« je opozoril Savič in poudaril, da sokolarji ptic ujed nimajo samo za lov – sokolarjenje, ampak se trudijo te ptice v naravi tudi ohranjati, saj so mnoge ogrožene. Predstavil je še enajst ptic ujed, med katerimi so bili kragulji, sokoli selci in stepski sokoli. »V Prekmurju so idealne razmere za sokolarjenje, kakor tudi za lov nasploh, z izredno ustreznim številom male divjadi,

Mlajša predstavnica društva s sovo – veliko uharico

Vse foto: P. Novak

Sokolarja Dušan Žižek s kraguljem in Roman Savič s sokolom selcem

zlasti fazanov in jerebic, z razliko od drugih lovišč po Evropi, kjer so te živali v kmetijski krajini že prava redkost,« je povedal.

Sodelujoči na lovu so prispeli s sokoli in drugimi pticami ujeda mi iz Avstrije, Italije in naši člani sokolarskih društev iz Slovenije. Dejstvo, da je zanimanje med domačini res veliko, sta potrdili tudi udeležba tistega dne in nasploh ozaveščenost dolinskega dela Prekmurja s številnimi predstavniki območnih LD. K temu so svoje prispevali še »konkurenčno« Sokolarsko društvo Prekmurja, ki nima zgolj naključno izbranega sedeža prav v Beltincih.

Dandanes ptice ujede in sokolarstvo predstavljajo obnovljive naravne biotske vire in prispevek k trajnostni rabi narave. Ohranitev ujed je nedvomno ključnega pomena za nadaljnje sokolarjenje, zato so vse dejavnosti sokolarjev usmerjene v aktivno varstvo narave. Sodobni način varstva narave spoznava in vključuje človeka kot neločljivi sestavni del. Zato je sodobno vodeno sokolarstvo po mnenju mnogih

evropskih strokovnjakov zgleden primer trajnostne rabe narave, ki hkrati spodbuja človekov smisel, zavest in razvoj dejavnosti, ki so potrebni za aktivno varstvo ujed njihovih naravnih habitatov in narave nasploh.

Tudi tokrat je bilo odlično poskrbljeno za vse obiskovalce. Domače kuharice so pripravile pristno fazanovo juho in beltinski langaš, vinogradniki pa so poskrbeli za rujno kapljico. Le popoldan je dogodek pokvarilo predvideno poslabšanje vremena, ko so morali lov s sokoli predčasno prekiniti. Kljub temu je že v začetnem delu dosegel svoj namen in potrdil tradicijo lova s sokoli, ki je imel prav v teh krajih nekoč že domovinsko pravo.

Peter Novak

Legend UHD 8 x 36

Daljnogledi Legend Ultra HD slovijo kot eni najboljših daljnogledov v svojem razredu na svetu. Povsem brez konkurence pa so v razmerju med ceno in optično kakovostjo.

Novi daljnogled Legend Ultra HD je obdržal enako osnovno zgradbo tipa »roof« s strehasto postavitvijo optičnih prizem, ki omogoča ravno obliko osnovnih optičnih cevi. Optična posebnost daljnogledov Legend Ultra HD je skoraj deset odstotkov večje vidno polje od podobnih daljnogledov z enako povečavo in premerom leč v objektivu. Oblika daljnogleda je zelo elegantna, telo pa je zaščiteno z gumirano zaščito. Posodobljeno magnezijevo ohišje je izjemno čvrsto in obenem lahko.

V daljnogledu Legend Ultra HD so združene kar tri pomembne optične izboljšave.

Optični elementi so izdelani iz najboljšega fluoridnega stekla z zaščiteno oznako ED Prime Glass, ki zagotavlja izjemno nizek optični raztros svetlobe. To omogoča, da tiste barve iz barvnega spektra, ki jih človeško oko lahko zazna, fokusirajo v praktično isti točki. Posledica sta izboljššan barvni kontrast in ločljivost tudi v razmerah zmanjšane vidljivosti.

Druga izboljšava je posebna večslojna prevleka Ultra Wide Band Coating na vseh lečah. Prevleka je posamično nanosena na vsako lečo posebej in preprečuje notranji odboj svetlobe od posameznih optičnih elementov v notranjosti daljnogleda.

Tretja izboljšava pa je posodobljena zaščita leč RainGuard HD. Nova zaščita je veliko trši in bolj odporen nanos na zunanji površini leč, ki omogoča pogled skozi daljnogled tudi takrat, ko so leče mokre zaradi dežja ali vlage. Omogoča tudi večjo svetlobno prepustnost.

Daljnogled ima luksuzno dodatno opremo, pri čemer posebno izpostavljamo dodaten, zelo udo-

ben oprtni jermen s sponkami, ki je primeren za nošenje daljnogleda na težkem in strmem zemljišču, predvsem pri lovu v gorah. Jermen lepo razporedi težo daljnogleda na obe rameni in prepreči njegovo opletanje.

Podoben oprtni jermen je tudi sestavni del Bushnellove široke ponudbe dodatne opreme in je za nizko ceno na voljo kot posamezen artikel, primeren za nošenje katerega koli daljnogleda.

Neodvisna testiranja daljnogledov Legend Ultra HD potrjujejo naravno izjemno kakovost optike. Daljnogled je zelo prijeten za oči in daje kot britev ostro in svetlo sliko. Že osemkratna povečava omogoča visoko ločljivost majhnih podrobnosti na velikih razdaljah. Objektivni opazovalci bodo nedvomno potrdili izjemno optično kakovost. Pri tem posebno izpostavljamo nizko ceno za tako kakovost. V Sloveniji je za leto 2013 maloprodajna cena za Legend Ultra HD 8 x 36 479 EUR, za 8 x 42 pa 539 EUR. Na voljo so modeli s povečavo: 8 x 36, ki je zaradi velikega vidnega polja in majhne teže zelo primeren za lov na zalaz in lov na gamse, standardna 8 x 42 in 10 x 42 ter mali žepni 10 x 25. Daljnogleda 8 x 36 in 10 x 42 sta na voljo tudi v prekrasnem maskirnem barvnem vzorcu jesenskega listja Realtre.

Daljnogledi Legend Ultra HD gredo zelo dobro v prodajo in so postali steber zgornjega dela ponudbe Bushnellovih opazovalnih daljnogledov. Združujejo vrhunske optične lastnosti, ki jih najdemo samo v najboljših daljnogledih na svetovnem trgu, in izjemno ugodno ceno.

Predstavitvena reportaža
Rodeoteam, d. o. o.

Model: 190836, povečava: 8 x 36, vidno polje: 137 m/1000 m, izhodna zenica: 4,5 mm, teža: 588 g

Tistega žalostnega 13. avgusta, pet dni po smrti (8. 8. 2013), smo se v njegovem 76. letu poslovili od imenitnega lovskega tovariša **Janeza (Ivana) Preše** iz Cerklje na Gorenjskem. Ko je pred dobrim letom postal častni občan Občine Cerklje na Gorenjskem, je rekel, da je ob rojstvu prinesel na svet danost za razmišljanje o napredku, ki mu ga je potem oblikovala mala domača kmetija. Kmalu in zelo mlad je postal obrtnik in uspešen podjetnik, ki je delal tudi v raznih družtvih.

Po ustanovitvi Lovske družine Cerklje, ki je lani praznovala 45-letnico, in potem v devetdesetih letih, ko je LD po izgubi statusa lovske družine postal predsednik lovske sekcije v Turističnem društvu Cerklje, si je Ivan ves čas prizadeval, da bi lovci dobili nazaj svojo lovsko družino.

Od tega cilja ga ni odvrnila tudi leta 1998 pogorela lovska brunarica na Štefanji gori. Leta 1999 se je še odločneje zavzel za dosledno uresničitev sklepa članstva za gradnjo novega lovskega doma na pogorišču nekdanje brunarice.

Ivan je uspel, da je bila leta 2005 družina spet vpisana v register lovskih društev. Tri leta pozneje (2008) pa so lovci iz nekdanje Lovske družine Cerklje zaradi odločnih prizadevanj in tudi ob širši podpori dobili koncesijsko pogodbo za upravljanje s svojim loviščem na območju Občine Cerklje. Leto pozneje je bila imenovana samostojna Lovska družina Krvavec, vpi-

sana tudi na spisek lovskih družin, članic LZS Slovenije.

Tako je Ivan skupaj z lovci dosegel svoj prvotni cilj. Drugega, nov lovski dom na pogorišču stare brunarice na Štefanji gori, so lovci z Ivanom uresničili lani, 8. septembra 2012, ko so ob 45-letnici delovanja in obstoja zelene bratovščine pod Krvavcem proslavili odprtje oziroma dograditev doma, strelišča, hladilnice in prenovljene strelne lope. Proslavili so tudi razvitje in blagoslovitev družinskega prapora ter križa Lovske družine Krvavec, Ivanu pa so podelili zlato plaketo LD Krvavec.

Tako je bilo opravljeno naporno delo, s katerim so Ivan in njegovi lovski tovariši ob nekdanjih krivcih in ovirah v odločnem prepričanju dosegli in dokazali, da so upravičeni do odprave po krivici izgubljene pravice.

Ivan Preša sicer ni bil dobitnik velikih priznanj in odlikovanj, bil pa je eden najbolj zaslužnih članov, da ima Lovska družina Krvavec samostojno lovišče in daleč naokrog najbolj sodoben lovski dom s streliščem in hladilnico za uplenjeno divjad.

LD Krvavec – A. Ž.

Tridesetega avgusta 2013 smo se lovci LD Hum Celje na teharškem pokopališču še zadnjič poklonili našemu dolgoletnemu članu in registru **Blažu Potočniku**. Čeprav smo vedeli, da zdravstveno stanje našega Blaža ni zavidljivo, smo upali, da bosta njegova življenjska moč in

odpornost močnejši ... Zadnjih deset let res nismo videli njegovih trofejev, bili pa smo deležni zapisikov iz opazovanja z njegove preže. Življenje divjadi je spremljal na gozdni jasi našega največjega revirja Slomnik. S spoštovanjem do njegovega dolgoletnega dela v naši LD smo sprejemali njegov kulturno navdahnjene govore, v katerih nam je povedal vedno kaj novega. Opozarjal nas je na lovsko etiko in moralo, na spoštovanje kodeksa slovenskega lovca, lovskega kroja, šeg in navad.

Njegovo ustvarjalno življenje se je končalo v 84. letu v sončnem poletnem mesecu in s prvim avgustovskim deževnim dnevom, ko sta ponovno oživela zelena jasa in travnik. Srnjak je opravljal še zadnji sezonski ljubzenski ples s svojo izbranko, nato pa se umaknil v temni gozd.

Blaž se je rodil 2. 2. 1930. leta v Starem Dvoru pri Škofji Loki. Po osnovni izobrazbi je nadaljeval študij na Srednji gradbeni šoli v Ljubljani ter ga nadgradil še na Višji gradbeni šoli v Mariboru. Živel in delal je v času druge svetovne vojne, ki ni nikomur prizanesla. Kot gradbeni inženir se je zaposlil pri celjskem podjetju Nivo, kjer je spremljal in urejal področje vodnih virov Savinje in njenih pritokov. Svoje dolgoletno znanje iz gradbeništv in varstva voda je uspešno uporabil tudi pri obnovi in dograditvi naše lovske koče. Sprejemal je obveznosti v UO LD in večkratnem mandatu blagajnika LD (od leta 1976 do 2002). Vedno je vestno opravljal dela, ki smo mu jih zaupali. Spremljal je slovensko zakonodajo in samo njemu se lahko zahvalimo, da je dokončno uredil lastništvo lovske koče, mestne in primestne LD Hum - Celje. Če

so lovski rogisti del lovske kulture, potem je bil regist Blaž kulturnik z vsem srcem. Za svoje razdajanje je ob 25-letnici Celjskih lovskih registov prejel zasluženno plaketo, priznanje za zasluge pri razvijanju kulture v okviru Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje in prejel visoka odlikovanja LZS, znak za lovske zasluge III. in II. stopnje. Matična LD mu je izkazala še posebno čast ob njegovih okroglih jubilejih z družinskimi priznanji za nesebično in požrtvovalno delo v naši lovski organizaciji.

Spoštovanega lovskega tovariša Blaža bomo ohranili kot iskrenega lovskega prijatelja, kulturnika in rodoljuba, katerega poslanstvo je bilo izpolnjeno z bogatim prispevkom lovstvu in medsebojnimi ljubetskimi odnosi, ki jih ni mogoče ovrednotiti z denarjem. Dragi lovski tovariš, zahvaljujemo se ti za mentorstvo mlajši generaciji lovcev, za dolgoletno vodenje tujih gostov, za pošten in nesebičen odnos do vseh, ki smo te imeli srčno radi in se te bomo vedno spominjali s spoštovanjem. Naj v večnih loviščih nad teboj pozorno bdi sv. Hubert!

LD Hum - Celje – S. P.

Vrste LD Prestranek je 23. 7. 2013 zapustil dolgoletni član **Anton Škrli**.

Rodil se je 17. 3. 1939, v lovske vrste pa se je kot pripravnik vključil leta 1972. Naslednje leto je opravil lovski izpit in postal polnopravni član LD Prestranek.

Umrl je Veljko Varičak (8. 6. 1929 - 15. 11. 2013)

Veljko Varičak se je rodil v Zagrebu, od maja 1941 pa je živel, se šolal in delal v Ljubljani. Z dvajsetimi leti je postal lovec v LD Jesenice na Dolenjskem (zdaj LD Mokrice). Leta 1954 je začel sodelovati v Komisiji za kategorizacijo in ocenjevanje trofejev Okrajne lovske zveze Ljubljana, leta 1957 pa je kot soavtor sodeloval pri pripravi prve knjižice Ocenjevanje lovskih trofejev, ki je izšla ob 50-letnici SLD.

Od 1. maja 1958 pa vse do konca aprila 1998, ko je odšel v pokoj, je bil zaposlen na Lovski zvezi Slovenije, kjer je bil zadolžen za mednarodne odnose in ocenjevanje lovskih trofejev. Do leta 1967 je bil tudi vodja GL LZS Ljubljanski vrh. Imel je naziv *lovski svetnik*, bil je pobudnik za ustanovitev in pozneje dvajset let urednik *Zlatorogove in Strokovne knjižnice LZS*.

Od leta 1964, ko je bil sprejet v Mednarodni svet za lovstvo in ohranjanje divjadi – CIC, je bil priznan strokovnjak za ocenjevanje trofejev na mednarodni ravni. Udeležil se je kar 66 uradnih ocenjevanj lovskih trofejev CIC. V CIC je opravljal različne naloge: bil je podpredsednik Komisije za veliko divjad in Komisije lov v umetnosti in lovski muzeji, bil je član in pozneje ustanovitelj ter dolgoletni predsednik Komisije za razstave in trofeje, en mandat je bil podpredsednik CIC, pozneje pa častni član ter častni predsednik Komisije za razstave in trofeje CIC.

Veljko Varičak je bil vidna osebnost na področju uveljavljanja mednarodnega gibanja za varstvo divjih živali in v okviru Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi – CIC. Varičak je bil prvi pobudnik in ustanovitelj Koordinacijskega foruma CIC za srednjo in

vzhodno Evropo, nato pa častni ambasador tega organa, bil je tudi posrednik in vplivna osebnost v prizadevanjih za ureditev odnosov za boljše razumevanje med narodi nekdanje Jugoslavije, gonilna sila in pobudnik za trajnostni lov v najširšem pomenu. Nenehno je poudarjal pomembnost enotnega obravnavanja divjadi in zmernih lovskih interesov ne glede na državne meje in družbeno ureditev. Njegove diplomatske sposobnosti in vrline so bile v veliko pomoč pri uspešnem dogovarjanju in podpisovanju sporazumov o trajnostnem upravljanju z divjadjo na nacionalni in mednarodni ravni. Bil je velik zagovornik pravic divjadi do ustreznega naravnega in zdravega življenjskega okolja ter bорец za sožitje ljudi in živali v istem okolju. Zavzemal se je za usklajeno upravljanje populacij lovnih vrst živali na Balkanu ne glede na različne družbeno-politične razlike med državami. Poudarjal je, da je treba dajati prednost sodobnim strokovnim ekološkim in biološkim načelom za doseganje teh ciljev, ki jim mora slediti sodobno lovstvo vseh dežel. Pomemben je njegov humanitarni prispevek, ki je bil dobro sprejet in podprt tudi na globalni ravni in so ga sprejeli mnogi evropski komisarji.

Kot svetovno znan izvedenec in avtor mnogih knjig o ocenjevanju lovskih trofejev, ki so izšle v več evropskih jezikih, je V. Varičak z vso vmeno nasprotoval vsem oblikam »trofjemanije« in namenski umetni reži velike divjadi v oborah za komercialne namene za pridobivanje močnih trofejskih delov velike divjadi. Zavzemal se je za naravno trajnostno upravljanje divjadi oz. prostoživečih živali v primerno urejenih naravnih loviščih in za strpno trajnostno rabo naravnih virov. »Moč trofejskih delov je odvisna od naravnih razmer v loviščih in okolju primerne števila divjadi,« je venomer poudarjal. Dolga leta, ko je Varičak predsedoval Komisiji za razstave in trofeje CIC, je zagovarjal in upošteval ta načela, vse nepravilnosti pa strogo kritiziral tudi v lovskem tisku. In vse to je počel veliko prej, kot je bila sprejeta mednarodna Konvencija o biotski raznovrstnosti (CBD), ki je prvič

V obdobju svojega ustvarjalnega 41-letnega članstva je Škrli vestno opravljal vse zaupane mu odgovorne funkcije. Bil je član upravnega odbora (1997–1999), predsednik disciplinske komisije (2005–2009) in član nadzornega odbora družine. Vse dolgoletne izkušnje je z veseljem prenašal na mlajše lovce. Vedno je bil pripravljen priskočiti na pomoč s svojo modrostjo.

Anton Škrli je bil družaben človek, ki je s svojim humorjem velikokrat popestril naša srečanja in lovske običaje. Večkrat je sodeloval na društvenih in kulturnih prireditvah v naših krajih.

Za delo na področju lovstva je prejel znak LZS za lovske zasluge in red za lovske zasluge III. stopnje ter druga priznanja LD.

Za ves trud, skrb in prizadevnost do divjadi in dela v LD, kjer je vedno

na prvo mesto postavil razumevanje in odlično sodelovanje z lovsкими tovariši, se mu člani LD Prestranek iskreno zahvaljujemo. V naših srcih bo ostal kot drag prijatelj in lovec z veliko začetnico.

LD Prestranek – J. N.

POPRAVEK

V prejšnji številki smo pod besedilo V spomin na **Janeza Bulca** (na str. 644) v uredništvu pomotoma pripisali, da je bil član LD Mirna Peč. Pravilno pa je **LD Mirna**. Za neljubo napako se vodstvu LD Mirna in avtorju zapisa opravičujemo.

Uredništvo

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Matjaž Peter Kalan, LD Jesenice,
* 4. 6. 1943, † 15. 7. 2013.

Janez Klinar, LD Jesenice,
* 9. 12. 1934, † 23. 8. 2013.

Albert Izlakar, LD Litija,
* 30. 3. 1935, † 13. 11. 2013.

Jožef Kos, LD Krizevci pri Ljutomeru,
* 30. 1. 1930, † 3. 11. 2013.

Gašper Jazbec, LD Videm ob Savi,
* 6. 1. 1928, † 23. 10. 2013.

Milan Kržišnik, LD Žiri,
* 9. 12. 1931, † 10. 11. 2013.

Kristjan Bečaj, LD Trebnje,
* 2. 10. 1937, † 28. 10. 2013.

Milan Drnovšek,
LD Zagorje ob Savi,
* 6. 7. 1932, † 20. 6. 2013.

Janez Saje, LD Padež,
* 11. 12. 1944, † 1. 10. 2013.

Drago Pogorelec, LD Draga, Trava,
* 6. 8. 1930, † 2. 11. 2013.

Miha Strgaršek, LD Dobovec,
* 22. 12. 1918, † 5. 5. 2013.

Srečko Trebovšek, LD Cirkovce
* 22. 1. 1932, † 25. 11. 2013.

Martin Paskvale,
LD Dol pri Hrastniku,
* 28. 10. 1938, † 18. 10. 2013.

Umrlim časten spomin!

potrdila in sprejela načela CIC, da je pravilno voden lov neločljivi sestavni del trajnostne rabe naravnih virov in nepogrešljiv sestavni del varstva narave.

Bil je prejemnik nagrade Venatoria 2005 za izjemno strokovno in požrtvovalno delo v okviru CIC-ove Komisije za ocenjevanje trofejev. Prejel je vsa slovenska lovska priznanja in odlikovanja in tudi vsa odlikovanja zvez držav nekdanje Jugoslavije. Bil je nosilec odlikovanj lovskih zvez Poljske, Češke, Slovaške, Madžarske, Bolgarije, avstrijske Koroške in Štajerske ter lovske zveze Južnotirolske v Italiji, bil je član romunske lovske zveze, nacionalnega združenja alpskih lovcev Italije, območnega združenja lovcev Apeninov, francoskega združenja planinskih lovcev ter častni član italijanske podružnice SCI.

V poslovnem nagovoru na njegovem pogrebu na ljubljanskih Žalah je Dieter Schramm, prejšnji predsednik CIC, v imenu CIC poudaril, da bo spomin nanj neizbrisno ostal v vseh srcih ljudi, s katerimi je Varičak dolga leta sodeloval in se družil; s svojo energijo izjemne osebnosti in s svojim mišljenjem ter delavnostjo jih je pozitivno spodbujal k prizadevanjem za ohranitev trajnostno naravnega lovstva.

Veljko Varičaku velja zasluga, da je slovensko lovstvo cenjeno ter prepoznano v osrednjem evropskem prostoru in tudi širše. Ko me je leta 1998 na mednarodnem posvetovanju o velikih zvereh v Nizkih Tatrah slovaški gozdarski kolega vprašal, od kod prihajam, je na moj odgovor vzkliknil: »O, Slovenija; CIC, Veljko Varičak!« Slovaška lovka duša si je našo državo najbolj zapomnila po našem nesporno velikem lovskega ambasadorju Veljku.

Veljko Varičak je številnim domačim in tujim lovcem pustil nešteto sledov svojega dela na področju ocenjevanja trofejev in mednarodne dejavnosti, ki se odražajo v številnih pisanih delih, izkušnjah, ki jih je prenašal na druge na predavanjih ali nasvetih, s katerimi je svoje bogato znanje prenašal na mlajše, zato bo naš Veljko še dolgo z nami!

G. Bolčina,
predsednik državne Komisije
za ocenjevanje trofejev
Lovska zveza Slovenije

Državna tekma (CACT 2013) v LKD Bela krajina

Vzrejna komisija za goniče pri KZS (v nadaljevanju VK) vsako leto organizira državno tekmovanje (CACT) goničev na območju drugega LKD. Pri-

LKD Bela krajina je za CACT 19. 10. 2013 zagotovil sedem revirjev, in sicer: Grič, Rudnik, Zorenci in Sadeži v LD Loka, Vodostečine in Lahinjski lugi v LD Dragatuš, Paka v LD Črnomelj ter teren v revirju Doblički izvir v LD Loka za vlečko in naslednje pomočnike: **Dušana Tomaniča, Jožeta Murna, Ivana**

Foto: J. Verčko

Uvodni govor vodje tekmovanja **Tomaža Burazerja** in kinološki sodniki, ki so ocenjevali na Državnem tekmovanju psov goničev.

prave na državno tekmo se vedno začnejo že leto prej, saj se mora VK s soorganizatorjem tekmovanja (to je vedno LKD) dogovoriti o datumu in razdelitvi nalog. Prireditve (CACT) mora biti kot vse druge kinološke prireditve prijavljena Komisiji za prireditve pri KZS, saj na dan državne prireditve ne sme biti drugih podobnih lokalnih ali regionalnih kinoloških prireditev. Na začetku vsakega leta Komisija za prireditve uskladen načrt lovsko-kinoloških prireditev objavi v glasilu Lovec.

VK za goniče, zanjo njen predsednik **Slavko Žlebnik**, se je za CACT goničev 2013 dogovoril z **LKD Bela krajina** in njenim predsednikom **Tomažem Burazerjem**. CACT sta organizirala 19. 10. 2013.

Imenovan je bil organizacijski odbor tekmovanja, ki so ga sestavljali: **Tomaž Burazer** (vodja tekmovanja), člani pa so bili **Jurij Skubic**, pomočnik vodje tekmovanja iz LKD, **Slavko Žlebnik** in **Jožef Verčko**, predstavnik VK. Naloge LKD Bela krajina so bile zagotoviti ustrezne terene za tekmovanje, ustrezno število zajcev za vlečko ter zagotoviti ustrezno število pomočnikov na terenu. Naloge predstavnikov VK pa: objava CACT goničev 2013 v glasilu Lovec, priprava kataloga, diplome, pokalov in nagrad za udeležence.

Kralja, Nika Šuštarica, Srečka Jermana, Mira Kozana, Antona Šikonjo, Janija Prijanoviča, Ivana Matka, Franca Panjana, Edvarda Suhorepca in za vlečko **Tadeja Burazerja**. Sedež tekmovanja je bil v lovski koči LD Loka na Bistrici. Ivan Kralj iz LD Loka je pripravil štartne številke tekmovalcev in vsesne terenske smerokaze do lovske kočje.

VK je zbrala sezname tekmovalcev, pripravila katalog in izbrala kinološke sodnike: **Slavka Žlebnika** (vodja sodniškega zbora), **Janeza Nahtigala, Jurija Rihtaršiča, Zdravka Kosmača, Jožeta Vestra, Miloša in Miha Ambrožiča, Alojza Mlakarja, Jožeta Napreta in Jožefa Verčka** ter pripravila vse drugo za nemoteno tekmovanje.

Zbrali smo se ob 8. uri pri lovski koči LD Loka na Bistrici. Po uvodnem sodniškem sestanku je bil zbor vseh udeležencev. Po slovenski himni je imel uvodno besedo najprej vodja prireditve **Tomaž Burazer**, nato starešina LK Loka **Tadej Burazer**, zatem pa predsednik VK **Slavko Žlebnik**. Nato je vodja tekmovanja predstavil način tekmovanja, terene in terenske pomočnike, vodja sodniškega zbora **S. Žlebnik** pa je predstavil pravila ocenjevanja na CACT. Ker je bil oktober zelo toplel in suh mesec, listje je že v večini odpadlo z dreves, sta oba govornika tudi opozorila, da bo tistega dne izredno

Zbor vodnikov pred CACT goničev 19. 10. 2013 v Beli krajini

težko tekmovalce, saj visoka temperatura, suhi tereni in odpadlo listje psom zelo otežujejo delo goniča na terenu. Delegat KZS **Darko Grošelj** je v nagovoru ocenil, da je tekmovalce dobro pripravljeno in organizirano; tekmovalcem je zaželel uspeh na terenu, sodnikom pa korektno sojenje.

Za CACT se je prijavilo **sedem (7) ekip LKD-jev**, kar je bilo skupaj **dvaindvajset tekmovalnih parov**. Tekmovalca se nista udeležila dva prijavljena vodnika iz objektivnih razlogov in sta vodstvu tekmovalca pravčasno opravičila odsotnost. Po ugotovljeni prisotnosti tekmovalcev so izžrebali terene in sodnike, nato pa odšli na teren.

Na CACT morajo goniči poskušati zajca ali lisico, kar pa je zaradi res težavnih razmer – izredne suše – uspelo samo štirim psom, ki so gonili najmanj toliko, kot je bilo časovno zahtevano in so sodniki divjad tudi videli. Vsi omenjeni psi so uspešno opravili tudi delo po vlečki.

Že med samim tekmovalcem in takoj po njem, ko so sodniki izpolnili ocenjevalne liste, so Slavko Žlebnik, **Maja Brunsko** in **Jožef Verčko** računalniško obdelali podatke, da je vodja tekmovalca lahko takoj objavil rezultate.

Uvrstitev so dosegli:

1. posavska gonička **Senka**, vodnika **Jakoba Lavrina** iz LKD Zasavje, ki je dosegla 216 točk in I. n. r.;

Foto: J. Verčko

Od leve: **Anton Šuklje** z istrijancem **Cerom**, delegat **Darko Grošelj**, **Jakob Lavrin** s posavko **Senko**, predsednik VK za goniče **Slavko Žlebnik**, **Andrej Zabukovec** z brandl brakom **Enk Suhorobarskim** in **Primož Martinčič** s srbsko goničko **Silo Zmajo** od Nočaja

2. brandl brak **Enk Suhorobarski**, **Andreja Zabukovca** iz LKD Kočevje, ki je dosegel 158 točk in III. n. r.;

3. kratkodlaki istrski gonič **Cer**, **Antona Šukljeta** iz LKD Bela krajina, ki je dosegel 123 točk in III. n. r.;

4. srbski gonič **Sila - Zmaj** od Nočaja, vodnika **Primoža Martinčiča** iz LKD Zasavja, ki je dosegel 94 točk in III. n. r.

Ob zaključku tekmovalca z velikim osipom tekmovalnih parov je Tomaž Burazer še enkrat poudaril, da je državna tekma res

zahtevna, tudi sicer terja večjo kakovostno raven, kjer ima gonič 30 minut časa, da izsledijo zajca ali lisico. »Malo je psom, ki jim uspe v tako kratkem času in v tako zahtevnem vremenu in sušnem terenu najti in dvigniti divjad,« je poudaril. Vsega tega se zavedajo tudi vodniki - tekmovalci, ki vedo, da morajo imeti poleg znanja tudi veliko sreče za dobro uvrstitev.

Nato sta vodja tekmovalca **Tomaž Burazer** in predsednik VK Slavko Žlebnik razglasila rezultate in uspešnim tekmovalcem izročila pokale ter priročne nagrade, vsem pa se zahvalila za udeležbo; še

posebno vodstvom LD in pomočnikom za požrtvovalno pomoč pri tekmovalcu. Delegat KZS **Darko Grošelj** je v zaključnem govoru pohvalil dobro organizacijo tekmovalca in uradno zaključil tekmovalce.

Po razglasitvi je bila malica v lovski koči LD Loka, zatem pa prijetno druženje.

Naj pripomnimo, da takšna in podobna tekmovalca psom goničev kažejo, da je v slovenskih lovskih vrstah še kar nekaj zanesenjakov lovcev, ki so vodniki goničev, ki so in bodo skrbeli, da bo na sledi divjadi oglašanje goničev še dolgo donelo v slovenskih loviščih ne glede na to, kar se dogaja v lovski kinologiji in Kinološki zvezi Slovenije.

Jožef Verčko

Lovsko-kinološki dan Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje in LKD Celje

Savinjsko-Kozjanska zveza Slovkih družin – Celje združuje 45 lovskih družin. Vse so tudi kolektivne članice **Lovsko-kinološkega društva (LKD) Celje** in že dolga leta odlično sodelujejo. Članica slednjih dveh je tudi **LD Braslovče**, ki je bila 7. 9. 2013 gostiteljica družabnega dogodka. To je že tradicionalno druženje lovcev, lovskih kinologov ter drugih ljubiteljev narave in prostoživečih živali.

Ob odprtju dogodka so zaigrali **Savinjski rogisti**, vse zbrane pa je nato pozdravil župan Občine Braslovče **Branimir Strojanshek**. S pozdravnima govoroma sta nadaljevala predsednik **SK ZLD Celje Avgust Reberšak** in predsednik LD Braslovče **Mitja Rak**. Uvodne nagovore je sklenil predsednik LKD Celje **Janez Šumak**. Lepo vreme je pod kozolec na prireditveni prostor in v okolico, ki je last Občine Braslovče, privabilo okrog dvesto naravovarstveno ozaveščenih obiskovalcev. Med njimi je bilo štirideset vodnikov s psi lovskih pasem, nekaj vodnikov brez štirinožnih tovarišev, lovcev »kulinarikov« in, kot smo že omenili, drugih ljubiteljev narave. V sprevedu vodnikov z lovskimi psi, na prostoru v označenem krogu, je Janez Šumak gledalcem predstavil lovske pse posameznih pasem (po skupinah) in njihov namen dela v loviščih. Sledila je predstavitev šolanja vodljivosti psom vodnikov LKD Celje po programih VP-1 in VP-2, za kar je poskrbel inštruktor **Anton Savorgnani**.

Po predstavitvi so organizatorji vse prisotne pogostili z brezplačnim lovskim golažem in vrčkom piva, vodniki psov pa so prejeli spominske medalje LKD Celje ter »priboljške« za štirinožne kosmatince, ki jih je poklonil pokrovitelj DJ Don iz Prebolda, ki trži blagovno znamko Eukanuba.

Sočasno je potekalo tekmovanje v kuhanju lovskega golaža, na katerem je sodelovalo pet tričlanskih ekip. Nad njimi je bdela tričlanska strokovna komisija poklicnih kuharjev, ki je na koncu tudi ocenila kakovost kulinarčnih izdelkov. Po krepkem okrepčilu se je nadaljevalo glasovanje za najlepšega lovskega psa prireditve. Vodniki psov so

Obiskovalci lovsko-kinološkega dogodka so se pomerili tudi v streljanju z zračno puško, in sicer v ženski in moški konkurenci. Okrog 13. ure je sporočila rezultate tudi strokovna komisija za ocenjevanje lovskega golaža: najboljšega po prejemu največ kakovostnih točk je pripravila kuharska ekipa **LD Škale**, druga je bila ženska ekipa **Srnice**, **LD Prebold**, tretje mesto pa je pripadlo ekipi **LD Šentjur**. Vse tri ekipe so prejele tudi pokale, zmagovalna ekipa pa še prehodni pokal. Skratka, na dogodku je bilo zaznati veliko veselja, ki ga je popestrila še razglasitev rezultatov v streljanju z zračno puško:

V ženski konkurenci je prvo

*Najlepša lovška psa prireditve sta po glasovanju postala bavarski barvar **Perun Marijana Likarja** in madžarska vižla **Dona Jožeta Vasleta**.*

Sprevod vodnikov s psi v krogu

izmed svoje družine glasovali z glasovalnimi lističi. Kmalu smo pokala najlepšega lovskega psa s praktičnimi nagradami sponzorja DJ Don – Eukanuba lahko podelili dvema udeležencema: **Marijanu Likarju** z bavarskim barvarjem **Perunom** in **Jožetu Vasletu** z madžarsko vižlo **Dono**.

mesto zasedla **Katja Bevc**, drugo **Olga Cerovšek** in tretje **Slava Podgoršek** – vse tri iz Šentjurja. V moški konkurenci pa je bil prvi **Peter Rednak** (LD Oljka - Šmartno ob Paki), drugi **Milan Fortuna** (LD Braslovče) in tretji **Blaž Weiss** (LD Braslovče).

Lovski golaž je že zdavnaj po-

šel, pa tudi tekmovalni golaž ekip. A na srečo pri ekipah ni manjkalo suhomesnatih izdelkov, peciva, domačih tekočih zdravil – »zvar-kov«, ki so prav tako uspešno zviševali utrip razpoloženja. Lahko pa rečemo, da je postopoma vse »pošlo«.

Še enkrat se je treba zahvaliti vsem organizatorjem in darovalcem. Preživeli smo lepo druženje ljubiteljev zelenih ali vsaj drugače obarvanih od drugih ljubiteljev kosmatih prijateljev ter preživeli čudovit dan pod kozolcem v Braslovčah!

Janez Šumak

JZP za ptičarje v LD Starše

Lovsko-kinološko društvo **Maribor** je po programu za leto 2013 skupaj z LD Starše 28. 9. 2013 organiziralo **jesensko vzrejno preizkušnjo** (JZP) za ptičarje. V okviru LKD tovrstne preizkušnje vsa leta prirejajo izmenoma v LD Starše in LD Rače. Naravne

razmere za tovrstne preizkušnje so namreč v obeh družinah še ustrezne, čeprav je zastopanost male divjadi v loviščih skromna, podobno je tudi v loviščih drugih LD na tamkajšnjem območju. Spriznati se moramo z dejstvom, da vse tovrstne preizkušnje opravimo z vloženo divjadjo, kar pa seveda ni enako, kot če bi imeli lovišče, bogato z naravno malo divjadjo.

Tudi za to preizkušnjo se je prijavilo in se je tudi udeležilo osem vodnikov s svojimi psi. Vodniki so privedli štiri nemške kratkodlake ptičarje ter po dva nemška žimavca in dve madžarski vižli. V glavnem so psi pokazali dobre genetske zasnove, razlika se je na koncu pokazala le v tem, v katerih rokah so bili psi v času priprav za preizkušnjo. Tokrat so z vrhunskim delom izstopale tri nemške kratkodlakarke in ena nemška žimavka, ki so bile na koncu razvrščene z razliko treh točk. Pomembno je omeniti, da so ti psi iz legel različnih psarn, kar je samo v prid naši napredni ptičarski kinologiji: da imamo v osnovi odličen pasemski material za paritve. Je pa tudi res, da so bili vsi vodniki prej omenjenih psov že stari znanci v lovski kinologiji, z velikim znanjem in občutkom za učenje in vodenje psov na tovrstnih prireditvah. Naloga vodnikov je bila le v tem, da učvrstijo in nadgradijo tisto, kar so psi prinesli na svet ob skotitvi. Slabše delo sta tokrat prikazala predstavnik pasme madžarskega ptičarja – vižle; en pes preizkušnje sploh ni opravil, medtem ko je drugi predstavnik dosegel skromno število točk. S tem ne želim reči, da so ti psi slabši od pasem preostalih ptičarjev, saj je zato pasmo psov značilno, da so dovolj inteligentni, učljivi, ustrezno vodeni in šolani

Najboljše tri ekipe v kuhanju lovskega golaža na septembrskem lovsko-kinološkem dnevu v Braslovčah

pa tudi dobri delovni psi. Odlikuje jih vsestranska uporabnost tako za delo na polju, ob vodi in v njej pa tudi v gozdu; po vsej verjetnosti pa potrebujejo nekoliko drugačen pristop pri učenju v času šolanja in priprav na preizkušnjo. Vsem začetnim vodnikom bi tudi iskreno svetoval, naj se udeležijo tečajev

3. Alma Sebeborci, NKP, je dosegla 184 (vodnik **Štefanom Hohegerjem**)

Tistega dne so sodniško nalogopravili **Rudi Rakuša**, **Franc Turnšek**, **Miroslav Bauman** in sodniški pripravnik **Sašo Ferencič**. Vodja prireditve je bil starešina

Foto: L. Steinbacher

Foto: S. Vesel

VP-1 in VP-2, saj bi po pridobljenem znanju napravili veliko dobrega za svojega psa in tudi sebe izpopolnili za nadaljnje delo. Novi, predvsem mladi vodniki v LD bi si po mojem mnenju zaslužili tudi več pomoči že izkušenih vodnikov (ki jih v LD vsekakor nekaj je) pri pripravi svojih psov. A tudi novim vodnikom lovskih psov lahko samo izrečemo pohvalo za njihov pogum, da so si na svoja pleča optrtali to dodatno delo in odgovornost ter da bodo tako omogočili lovcem še kakšen dodaten lovski užitek. Kot ugotavljajo na KZ Slovenije, iz rodovne knjige izhaja, da se je v zadnjih dveh desetletjih drastično zmanjšalo število mladičev petih najbolj uporabljenih lovskih pasem. Če ne želimo, da bi se tak trend ob gospodarski krizi še nadaljeval, moramo v LD nuditi še več pozornosti in vsestranske pomoči vodnikom psov. Vsi namreč dobro vemo, da je mladih lovcev, ki bi bili pripravljeni imeti pse – v korist vseh lovcev – iz dneva v dan manj!

Doseženi rezultati:

- 1. Rena Lovska**, NŽ, je dosegla 186 točk (vodnik **Tone Selinšek**)
- 2. Joksi Lovrenška**, NKP, je dosegla 184 točk (vodnik **Rudi Kaučič**)

LD Starše **Branko Kirbiš**. Pomoč na terenu sta nudila neutrudna domača lovca **Jože Firbas** na polju in **Roberto Bandur** ob vodi. Za gostinski del je poskrbel **Janez Selinšek**, za kar se mu vsi prisotni še posebno zahvaljujemo. LD Starše in LD Boris Kidrič sta dali na voljo teren za vodno delo, za kar se jima v imenu LKD Maribor in vseh preostalih zahvaljujem, prav tako pa tudi za vse, kar so nam pripravili tistega dne.

*Miroslav Bauman,
kin. sodnik*

V LD Oplotnica so lahko ponosni na svoje lovce

Nekatere lovske družine uporabo lovišča za preizkušnje lovskih psov zaračunavajo, druge pa to že vrsto let velikodušno omogočajo brezplačno in jim je to celo v ponos. Med slednje se uvršča **Lovska družina Oplotnica** iz Lovske zveze Maribor, ki že štiri desetletja organizira jesensko preizkušnjo naravnih zasnov za goniče. Za to ima nemalo zaslug starosta slovenskih kinoloških sodnikov Ludvik Brence iz Oplotnice.

Letos so vodniki iz lovskih družin (LD): **Gaj nad Mariborom**,

Pisan zbor goničev na jesenski preizkušnji naravnih zasnov v Oplotnici

Ruše, Šmartno na Pohorju, Oplotnica, Zreče, Makole, Polskava, Cigonca, Slovenska Bistrica in Kungota na preizkušnjo pripeljali trinajst psov. Med njimi so prevladovali brak-jazbečarji, dva sta bila slovaška kopova, dva beagla, po en pa ogrski gonič, srbski gonič, nemški tribarvni gonič in istrski kratkodlaki gonič. Delo vodnikov in psov sta ocenjevala kinološka sodnika **Jože Napret** in **Vojteh Kikl**, vodja prireditve pa je bil **Janko Gošnjak**, kinolog iz LD Oplotnica.

Vreme je bilo primerno, zato so bili psi voljni za delo ter vztrajni pri iskanju in gonji divjadi. Seveda pa je bilo opaziti razlike med vodniki. Psi tistih, ki so s svojim štirinožnim prijateljem večkrat v

lovišču, so pokazali več samostojnosti, druge pa so vodniki morali spodbujati k delu. Sodnika sta delo sedmih psov ocenila s točkami, ki jih uvrščajo v I. n. r., trije psi so bili uvrščeni v II. n. r., eden pa v tretjega. Dva psa, ogrski gonič in beagle, nista opravila preizkušnje naravnih zasnov. Med visokonogimi goniči se je najvišje uvrstil beagle **Blu**, katerega vodnik je **Miro Knez** iz LD Cigonca. Delo obeh so sodniki ocenili s 165 točkami in psu podelili I. n. r.. Zelo zadovoljen je bil tudi vodnik **Jože Lunežnik** iz Šmartnega na Pohorju. Njegov brak-jazbečar **Don** si je prislužil 135 točk in je bil prav tako uvrščen v I. nagradni razred.

Ladislav Steinbacher

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 3/I, m: 5/I, 13. 12.,
Rudi Verovnik,
Otiški Vrh 15,
2373 Šentjanž pri Dravogradu.
O: 5/I, m: 4/I, 14. 1. 2014,
Darko Pungeršič,
Vinji Vrh 8/b,
8220 Šmarješke Toplice.
O: 5/I, m: 5/I, 6. 1. 2014,
Zdravko Garmut,
Sp. Kapla 35, 2362 Kapla.
O: 5/I, m: 5/I, 22. 12.,
Martin Kraševac,
Šolska ulica 4, 8340 Metlika.
O: 5/I, 5/I, 16. 12.,
Ivan Fišer,
Slape 29/a, 2323 Ptujška Gora.

Resasti jazbečarji (SLRJR):

O: 5/I, m: 3/II. 20. 1. 20014,
Jože Tlaker,
Poljane 6,
3334 Rečica ob Savinji.

Beagli (SLRBig):

O: 5/I, m: 5/I, 15. 10.,
Uroš Vajde,
Komen 144, 6223 Komen.

Bavarski barvarji (SLRBb):

O: 4/II, m: 4/I, 20. 12.,
Ivan Fišer,
Slape 29/a, 2323 Ptujška Gora.

O: 4/I, m: 4/III, 25. 1. 2014,
Milan Fortuna,
Govejek 18, 5281 Sp. Idrija.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

jelenje rjavi

O: 5/I, m: 4/I, 29. 10.,
Emil Kovšca,
Podkraj 89, 5273 Col.
O: 5/I, m: 5/I, 27. 12.,
David Gazvoda,
Pečke 4, 2321 Makole.

Labradorci (SLRLR):

O: 5/I - PNZ,
m: 5/I - PNZ, 4. 1. 2014,
Jože Štebih,
Orešje 6/b, 2250 Ptuj.
O: 5/I - PNZ,
m: 5/I - TP-R, 13. 12.,
Barbara in Iztok Krumpak,
Podgorje pri Šmarju 13,
1293 Šmarje - Sap.
O: 5/I - PNZ,
m: 5/I - LP-R, 18. 12.,
Rok in Bojan Deberšek,
Podgorska 83,
2380 Slovenj Gradec.
O: 5/II - PNZ, m: 3/I - PNZ,
Manja Fajdiga,
Skorno 63, 3325 Šoštanj.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

Kupim pištolo, kal. .22 Mag., s srednje dolgo cevjo. Ponudbe sprejemam na tel. št.: 041/255-878.

Prodaj lepo ohranjeni in natančni puški: **repetirno risanico** Steyr Mannlicher Luxus, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Z6i 1,7 – 10 x 42 (montaža Docter), **repetirno risanico** Steyr Mannlicher Luxus, kal. .243 Win., s str. daljnogledom Swarovski-Habicht 6 x 42 Nova; **rep. risanico** Ruger 77/17, kal. 17 HMR, s str. daljnogledom 6 x 42 Schmidt & Bender ter **šibrenico** - brezpetelinko, kal. 16-16 Fab. Nat Darnes de Guerre. Tel.: 041/752-494.

Prodaj češko enocevno **risanico** - **prelamačo** mod. 99, kal. 6,5 x 57 R, z naprožilom in str. daljnogledom Leupold Euro-30 3-9 x 50. Dodam tok za puško in 50 nabojev Blaser. Cena 1.100 €. Tel.: 041/697-925.

Prodaj lovsko **kombinirko** CZ, kal. 7 x 57 R / 12, z vgrajenim naprožilom, strelnim daljnogledom ter menjalnimi cevmi 12/12. Rudi Planinšek, Leskovec 33, 2331 Pragersko; tel.: (02) 80-37-189 ali 040/260-300.

Kupim puško risanico CZ, kal. .223 Rem. z optiko ali .22 Hornet (ali menjam za jelenjad – okolica Ptuj). Tel.: 031/827-336.

Prodaj repetirno risanico Rössler Titan 6, kal. 9,3 x 62, z optiko Swarovski Z4i 3-12 x 50. Tel.: 041/680-138.

Kupim repetirno risanico, kal. 9,3 x 62, s str. daljnogledom ali brez. Ponudbe sprejemam na tel. številko 041/635-030.

Prodaj kombinirko Super Brno, kal. 12/7 x 65 R, z rdečo piko in menjalnimi cevmi 12/12 in str. daljnogledom in **pištoli** Sig Sauer Mosquito, kal. .22 LR, in C Zbrojevka CZ75 B, kal. 9 mm Luger. Tel.: 040/280-092.

Ugodno prodaj nov, še zapakiran **nastavek za strelni daljnogled** ATN PS22-2IA, dnevno-nočni sistem (Night vision) 2+ GEN. Tel.: 041/937-863.

Prodaj lepo ohranjeno borovelsko **tricevko**, kal. 16/7 x 65 R, z novo **vložno cevjo**, kal. .22 lfb, in **montažne obroče** 25,4 mm Steyr Schwenkmontage. Tel.: 041/403-410.

Prodaj repetirno risanico Mauser, narejeno v Borovljah, kal. 7 x 64, s strelnim daljnogledom Hensoldt Wetziar. Tel.: (02) 88-44-805 ali 040/620-115, Ciril.

Prodaj zelo malo uporabljano **repetirno risanico**, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom 6 x 42 (Suhlova montaža), izdelano v Puškarni Kranj. Tel.: 041/873-534.

Prodaj nove montažne dele 11/30, v enem kosu, za MK-puško. Cena 30 €. Tel.: 041/865-804.

Lovski psi

Ugodno prodaj resastega jazbečarja (samčka) črne barve, starega štiri mesece. Oče in

mati imata opravljen VUP. Tel.: 040/228-567.

Za paritev imam na voljo plemenjaka – **posavskega goniča** za oceno 5/1. Je odličen gonič vse divjadi, še posebno zajca, lisice in divjega prašiča. Tel.: (07) 308-35-84.

Prodaj brak-jazbečarko, jelenje rdeče barve, staro 1,5 leta; PNZ opravila z odliko. Tel.: 051/460-662.

Prodaj posavskega goniča, samca, starega dve leti, z opravljenim telesno oceno in PNZ. Je zelo dober gonič. Tel.: 051/460-662.

Ugodno prodaj ali ustrezno **zamenjam nemško žimavko** z odlično opravljenim jesensko vzrejo preizkušnjo (JZP). Tel.: 040/163-121.

Prodaj resaste nemške lovške terierje vrhunske lovске delovne paritvene kombinacije, (leglo: 1. 12. 2013), primerne za oddajo konec januarja 2014. Oče: Capi SLRLt 007828, PNZ I., tel. oc. odlično, UP po KS; mati: Rina SLRLt: 007969, PNZ II., tel. oc. prav dobro. Marjan Maršič, Golouhova 9, Ljubljana; tel.: 070/835-305.

Drugo

Prodaj poljske (divje) zajce iz vzreje. Zajci so odrasli ter prilagojeni za izpust v naravo ali oboro. Tel.: 040/503-781.

Prodaj kronskega jelena – osemnajstera za odstrel ali izpust v oboro. Tel.: 041/583-618.

Prodaj odstrel jelena – damjaka, starega 5+ za 250 € (samo trofeja). Tel.: (068) 139-425.

Prodaj okrasne izdelke umetne obrti iz roževine (broške, gumbi, razni gumbi, kravate. (80-letna tradicija, 60 let lastnih izkušenj in znanja). Franc Barbič, Verje 53, 1215 Medvode. Tel.: (01) 36-21-230; 031/770-675.

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovske knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Izdelam vam pasti – lovke iz nerjavne kovine za odlov živih živali velikosti: 30 x 30, 30 x 30, 35 x 35 cm; dolžine: 50, 60, 70, 80, 100, in 120 cm. V teh pasteh žival ostane nepoškodovana. WWW.RAJGELJ.SI Tel.: 041/642-184.

Izdelam vam valilnice za ptice duplice, krmilnice za ptice (več vrst), **netopirnice** in **pasti za lov polhov** (več vrst). Tel.: 041/255-878 ali (01) 895-15-96.

Slikarka vam ugodno naslika v olju na platno (ali v drugi tehniki) katerikoli **lovski motiv po želji**. Tel.: 031/815-086.

Prodaj muflone in muflonke ter navadnega jelena (6+). Cena po dogovoru. Tel.: 051/666-916.

Na voljo so odrasli fazani, race in jerebice. Tel.: 041/717-464.

Prodaj lesteneč, izdelan iz jelenjega in damjačjega

POPRAVEK:

Pri prenašanju koledarskega okvirčka iz baze podatkov za december 2013 so v pripravi pomotoma vnesli koledarski del za letošnji december in ne za lanskega. Zaradi neljube napake, ki ste jo nekateri opazili in nas nanjo opozorili, se opravičujemo. Čeprav prepozno, objavljamo pravilne podatke.

Uredništvo

DECEMBER

Datum	Luna		Sonce		zora/mrak (navt.)	
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec	
1. Ne	5:17	15:19	7:24	16:18	6:12	17:30
2. Po	6:27	16:07	7:25	16:18	6:13	17:30
3. To	7:36	17:05	7:26	16:17	6:14	17:29
4. Sr	8:37	18:11	7:27	16:17	6:15	17:29
5. Če	9:30	19:23	7:28	16:17	6:16	17:29
6. Pe	10:15	20:36	7:29	16:16	6:17	17:29
7. So	10:53	21:51	7:30	16:16	6:18	17:29
8. Ne	11:27	23:03	7:31	16:16	6:19	17:29
9. Po	11:57	-----	7:32	16:16	6:20	17:29
10. To	12:26	0:12	7:33	16:16	6:20	17:29
11. Sr	12:55	1:21	7:34	16:16	6:21	17:29
12. Če	13:25	2:26	7:35	16:16	6:22	17:29
13. Pe	13:57	3:31	7:36	16:16	6:23	17:29
14. So	14:32	4:33	7:37	16:16	6:24	17:30
15. Ne	15:12	5:33	7:37	16:17	6:24	17:30
16. Po	15:57	6:27	7:38	16:17	6:25	17:30
17. To	16:46	7:18	7:39	16:17	6:26	17:30
18. Sr	17:39	8:03	7:40	16:18	6:26	17:31
19. Če	18:35	8:42	7:40	16:18	6:27	17:31
20. Pe	19:33	9:17	7:41	16:18	6:27	17:32
21. So	20:32	9:48	7:41	16:19	6:28	17:32
22. Ne	21:32	10:15	7:42	16:19	6:28	17:33
23. Po	22:32	10:42	7:42	16:20	6:29	17:33
24. To	23:34	11:08	7:43	16:21	6:29	17:34
25. Sr	-----	11:34	7:43	16:21	6:30	17:34
26. Če	0:38	12:02	7:43	16:22	6:30	17:35
27. Pe	1:44	12:33	7:44	16:23	6:30	17:36
28. So	2:52	13:09	7:44	16:23	6:31	17:36
29. Ne	4:02	13:52	7:44	16:24	6:31	17:37
30. Po	5:11	14:44	7:44	16:25	6:31	17:38
31. To	6:16	15:46	7:44	16:26	6:31	17:39

rogovja; kovan, z dvema dekorativnima žarnicama in petimi osvetljevalniki. Visok je 45 cm (spodaj premer 100 cm, sredina 70, zgoraj 50 cm). Cena po dogovoru in ogledu. Tel.: 041/568-504.

Prodaj mladiče in šilarje jelenov damjakov za nadaljnjo rejo ali odstrel. Okolica Ptuj. Tel.: 031/827-336.

Prodaj novo, trenutno najboljše in najbolj napredno **lovsko kamero** na trgu. Nevidna IR-bliskavica, MMS- in GPRS-funkcija, 12 MP-fotoapar, odporna proti vsem vremenskim vplivom. V maskirni barvi in majhnih mer. Takojšnje obvestilo s sliko na vaš mobilni telefon

JANUAR

Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)	
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Sr	7:15	16:56	7:44	16:27	6:32 17:40
2. Če	8:5	18:11	7:44	16:28	6:32 17:40
3. Pe	8:48	19:28	7:44	16:29	6:32 17:41
4. So	9:26	20:44	7:44	16:30	6:32 17:42
5. Ne	9:59	21:58	7:44	16:31	6:32 17:43
6. Po	10:29	23:9	7:44	16:32	6:32 17:44
7. To	10:59	-----	7:44	16:33	6:31 17:45
8. Sr	11:29	0:17	7:43	16:34	6:31 17:46
9. Če	12:1	1:23	7:43	16:35	6:31 17:47
10. Pe	12:35	2:26	7:43	16:36	6:31 17:48
11. So	13:13	3:27	7:42	16:38	6:31 17:49
12. Ne	13:55	4:22	7:42	16:39	6:30 17:50
13. Po	14:42	5:14	7:41	16:40	6:30 17:51
14. To	15:34	6:1	7:41	16:41	6:30 17:52
15. Sr	16:28	6:42	7:40	16:43	6:29 17:54
16. Če	17:26	7:19	7:40	16:44	6:29 17:55
17. Pe	18:24	7:51	7:39	16:45	6:28 17:56
18. So	19:24	8:20	7:38	16:47	6:28 17:57
19. Ne	20:24	8:47	7:38	16:48	6:27 17:58
20. Po	21:25	9:13	7:37	16:49	6:27 17:59
21. To	22:27	9:39	7:36	16:51	6:26 18:1
22. Sr	23:31	10:5	7:35	16:52	6:25 18:2
23. Če	-----	10:34	7:34	16:54	6:25 18:3
24. Pe	0:35	11:7	7:34	16:55	6:24 18:4
25. So	1:42	11:45	7:33	16:57	6:23 18:6
26. Ne	2:49	12:31	7:32	16:58	6:22 18:7
27. Po	3:55	13:26	7:31	17:0	6:21 18:8
28. To	4:55	14:29	7:29	17:1	6:20 18:9
29. Sr	5:50	15:41	7:28	17:2	6:20 18:11
30. Če	6:37	16:57	7:27	17:4	6:19 18:12
31. Pe	7:19	18:15	7:26	17:5	6:18 18:13

ali računalnik. Jamstvo in slovenska navodila! Tel.: 041/353-319.

Prodaj novo elektronsko ovratnico za šolanje psov. Domet 1000 metrov, popolnoma vodotesna, polnjenje na elektriko in z jamstvom. Ugodno. Tel.: 041/ 937-863.

Prodaj kakovostno navadno jelenjad iz oboro. Možnost dostave. Tel.: 051/652-682.

Prodaj devetletnega navadnega jelena – šestnajstera. Tel.: 051/363-694, Primorska.

Kupim dva para vej od padlega jelenjega rogovja. Tel.: 040/667-884.

ZVEŽEMO
vam letnik
revije LOVEC.

KNJIGOVEZNICA
Jaka Zdešar, s.p.
Vrhovci VI/1, 1000 Ljubljana
GSM: 040/239-481

LOVSKO-KINOLOŠKO DRUŠTVO
NOVA GORICA – GORICA

ORGANIZIRA

Tečaj osnovnega šolanja
lovskih psov VP-1

Tečaj je namenjen šolanju mladih psov in bo potekal po dogovoru s tečajniki v večernem času v Volčah pri Tolminu. Za člana LD, ki sodelujejo delovanje LKD Gorica - Nova Gorica, je tečaj brezplačen, za druge udeležence pa je cena tečaja 120 €. Člani LKD imajo 50 % popust.

Tečaj se bo začel s teoretičnim delom v soboto, 18. 1. 2014, ob 10. uri v Volčah.

Za dodatne informacije o tečaju pokličite na tel. številko 041/695-660 (Ivo Leban).

11-dnevni safari, vključno z odstrelom 7 glav divjadi

Devet dni v južnoafriškem lovišču, s 6 dnevi lova in odstrelom 3 glav divjadi po izbiri (springbok, dujker, stenbok, impala, blesbok, merjasec bradavičarke) + neomejen odstrel šakalov in pavijanov za 3.590 € (vključno z vizo in letalskim prevozom). Ugodne cene odstrela dodatne divjadi; npr.: niala 890 €, kudu 790 €, oriks 600 €, merjasec bradavičarke 200 € ... Odhodi skupin v našem spremstvu so predvideni 25. 4., 25. 7. in 19. 9. 2014.

Lov s pogonom na divje prašiče (Hrvaška) z neomejenim odstrelom prašičev za 139 € na lovni dan. Tudi za merjasca. Zadnji lovi v sezoni bodo 4. in 5., 18. in 19. ter 25. in 26. 1. 2014.

Divji petelin, ruševac, sloka/ključnač (Rusija): 5 dni lova v aprilu/maju za 2.200 €, vključno z letalskim prevozom v Rusijo. Doslej 100 % uspeh pri lovu na velikega petelina!

Merjasec (Romunija): 3 dni lova in bivanja, skupaj z odstrelom enega merjasca s čekani do 20 cm za 1.690 €. Vračilo 1.000 €, če slučajno ne bi uspeli upleniti merjasca.

Pet dni lova v pampi Argentine, vključno z odstrelom jelena brez omejitve trofejne vrednosti ter dveh divjih prašičev za 3.600 €. Dodatni odstrel: vodni bivol 2.300 €, blackbuck 950 €, jelen aksis 1.650 €. Lov skupine v našem spremstvu bo od 26. do 30. marca.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

Lovski daljnogled Sanju 8 X 42 WPR

Povečava: 8 x
Premer leče: 42 mm
Dobra vidljivost v mraku
Čista in jasna slika
Povsem vodotesen
10-letna garancija
Ugodna cena: **187,00 €**

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA, d.o.o., LJUBLJANA; Tel.: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

K
R
O
J
A
S
T
V
O

Branko Rožman, s.p.

Erjavčeva 5, Brežice

GSM: 031/544 808

www.krojastvo-rozman.si

e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
plašče
hubertus
in pelerine
izdelujemo
po meri.

R
O
Ž
M
A
N

Do -30°C
Narejeno v EU

Termo čevlji

Trpežni, izredno topli in lahki ter povsem nepremočljivi čevlji so udobni in nudijo dober oprijem na različnih podlagah. Združujejo prednost klasičnega gozdarja in škornja. Tako toplih in lahkih čevljev verjetno še niste imeli.

Velikosti od 39 do 47
Cena: **63,50€**

INFORMACIJE IN NAROČILA
BELUGA d.o.o. LJUBLJANA; Tel: 01/25 10 880 ali 041/726 011

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR, d.o.o.
Brstičeva ulica 13,
1231 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

Nikon

Monarch 8,5-10x50
Akcijska cena: **490,00 €**
Redna cena: 590,00 €

Nikon Prostaff 3-9x40 NP
Akcijska cena: **190,00 €**
Redna cena: 209,00 €

SERVIS: dvogledov in strelnih daljnogledov

Cene veljajo do razprodaje zaloge

DOG

ELEKTRONSKE ovratnice za učenje psa
ovratnice proti lajanju
nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

M-NET d.o.o., TEL: 040 760 760

www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

MEDO sport
TRGOVINA ZA LOV, RIBOLOV IN REKREACIJO

BIROS, d.o.o., Cesta Toneta Kralja 2, 1290 Grosuplje
www.biros.si

PE TRGOVINA MEDO SPORT GROSUPLJE, Cesta Toneta Kralja 2,
1290 GROSUPLJE, tel.: 01/ 787 37 00,
e-mail: medosport@biros.si

PE TRGOVINA MEDO SPORT ČRNOMELJ, Ulica na Utrdbah 24,
8340 ČRNOMELJ, tel.: 07/ 306 24 70

Pentaflex CAZORLA JAGER 1.5-6x44 IR

- POVEČAVA: 1.5-6x44
- PREMER OBJEKTIVA: 44 mm
- Jasna slika tudi pri šibki svetlobi
- PREMER TUBE: 30 mm
- OSVETLJENA PIKA
- jakost svetlobe nastavlja s potenciometrom - pakiran v aluminijastem kovčku
- POLNEN Z DUŠKOM
- VIDNO POLJE NA 1000 m: 4,8-19,5 m
- DOLŽINA: 31 cm
- TEŽA: 580g
- VODOODPORN

-12%

STARA CENA: 260,00 €
NOVA CENA: **228,80 €**

KLOBUK SLOVEN

- klobuk lahko zločite,
- ampak oblika ostane vedno ista
- vodoodporen

-10%

STARA CENA: 36,60 €
NOVA CENA: **32,90 €**

TERMO FLIS 8473

- ne prepriha
- šep z zadržami

-20%

STARA CENA: 73,00 €
NOVA CENA: **58,40 €**

PRODAJA NA OBROKE!

VRHUNSKSE SEKS KAPSULE

OSTAVALI V 20 URAH

NAROČILO NA: 051 874 574

POŠTNA DOSTAVA ALI OSEBNI PREVZEM!

4PLAY
VRHUNSKA NARAVNA SEKS KAPSULE
10 kapsul

NOVO!

NAJBOLJŠE NARAVNE KAPSULE!
www.4play.si

- ✓ MOČNEJŠA POTENCA IN ORGAZMI!
- ✓ BREZ STRANSKIH UČINKOV
- ✓ ZA MOŠKE IN ŽENSKES!

NAPRODAJ NA VSEH SERVISIH PETROL! Na blagajni.

AKCIJSKA PONUDBA: 20 KAPSUL SAMO 59 EUR, 10 KAPSUL STANE 32,40 EUR + poštni str.

ROČNE URE

RAZLIČNI LOVSKI MOTIVI

VIDNE PONOČI

TIMERJI ZA UGOTAVLJANJE PRISOTNOSTI DIVJIH PRAŠICEV V LOVIŠČU

No. ST 130 € 55,-
No. ST 150 € 84,95

URARSTVO KOBLAR, TRG REVOLUCIJE 9, 2000 MARIBOR
INFORMACIJE NA TEL.: 040 624 634, email: gold.koblar@gmail.com

TERMO ŠKORNJI

NAREJENI V EU! DO -50°C

Izredno topli, lahki in povsem nepremočljivi škornji, ki segajo do kolen. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škorenj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

Sestava škornja

- OVČJA VOLNA
- FILC
- TOPLOTNO IZOLACIJSKA FOLIA
- EVA MATERIAL Z MEHURČKI

56,50 €

INFORMACIJE IN NAROČILA:
tel.: 01 2510 880, info@beluga.si, www.beluga.si

TAKO TOPLIH IN LAHKIH ŠKORNEJ SE NISTE IMELI

MEDO šport

TRGOVINA ZA LOV, RIBELOV IN REKREACIJO

BIROS, d.o.o., Cesta Toneta Kralja 2, 1290 Grosuplje
www.biros.si

PE TRGOVINA MEDOŠPORT GROSUPLJE
Cesta Toneta Kralja 2, 1290 GROSUPLJE
tel.: 01/ 787 37 00, e-mail: medosport@biros.si

PE TRGOVINA MEDOŠPORT ČRNOMILJ
Ulica na Utrdbah 24, 8340 Črnomelj
tel.: 07/ 306 24 70

AKCIJA PUŠKA + OPTIKA + MONTAŽA - 10 %

MOŽNOST PLAČILA NA OBRROKE!

STEYR MANNLICHER COURT ON IT

TITAN & LUXUS

ROVA

STEYR MANNLICHER COURT ON IT

Sabatti Beretta YILDIZ ALFA RUGER

Poslovni sistem Varnost Maribor

Specialisti za prodajo OROŽJA in OPREME za lov in strelstvo

Prodajni program

Lovsko, športno in varnostno orožje, optični pripomočki, varnostne omare, vsa oprema za lovce in športne strelce ter še marsikaj uporabnega.

Celoten asortiman izdelkov blagovne znamke Frankonia iz Nemčije. Konkurenčne cene, dostava na dom, ugodni plačilni pogoji.

SPLETNA TRGOVINA | trgovina.varnost.si **NOVOST!!!**

Varnost Maribor d.d.
Kraljeviča Marka ul. 5
2000 Maribor

T: 02 230 30 65
M: 051 375 886

E: orozje@varnost.si
W: trgovina.varnost.si

LE CHAMEAU ZEISS STEYR MANNLICHER

Za lovce, ki vedo, kaj hočejo!

www.lovskatrgovina.si

info: 070 228 227

BROWNING RUGER

Optics trade

- Specializirana internetna trgovina za lovsko in športno optiko ter montaže.
- Več kot 25 kvalitetnih znamk v ponudbi in zelo velika zaloga daljnogledov in montaž.
- Strokovno svetovanje.

www.optik-trade.si
031 770 520

SCHMIDT & BENDER

analytikjena

SVETOVNA NOVOST!

GunCoating® FLUNA TEC & RESEARCH GMBH

TEHNOLOŠKO NAPREDNO KERAMIČNO MAZIVO

- ✓ Odlično za vse vrste strelnega orožja in nožev
- ✓ Pred strelom ni treba obrisati cevi, poveča preciznost
- ✓ Med uporabo orožja, ga ne moremo obrisati, zato trajno ščiti
- ✓ Dolgotrajni učinek mazanja in zaščite vseh delov orožja
- ✓ Zelo ekonomično, za zaščito zadostuje majhna količina
- ✓ Odporno na kri, sol in znoj

GUN COATING SO IZBRALI:

BLASER, MAUSER, STEYR MANNLICHER, VOERE, ANSCHÜTS, RÖSSLER-TITAN, MNOGI BIATLONCI in

TRGOVINA SLOVARMS - DIVAČA	TRGOVINA LOVEC - KOPER
TRGOVINA LOVEC - NOVA GORICA	TRGOVINA LOVEC - ILIRSKA BISTRICA
TRGOVINA LOVEC - LJUBLJANA	TRGOVINA LOVEC - KRANJ
TRGOVINA LOVEC - KRŠKO	TRGOVINA KOPTX - MARIBOR
TRGOVINA KORMORAN - ORMOŽ	TRGOVINA LOVEC - MURSKA SOBOTA
TRGOVINA NOLD - CELJE	TRGOVINA NOLD - BREŽICE
PUŠKARSTVO VUTE - MARIBOR	TRGOVINA FANZOJ - LJUBLJANA
TRGOVINA AVANTURA - POSTOJNA	LOVSKI MOJSTER - LJUBLJANA

SLOVARMS

Uvoznik in distributer - SloArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 15:00 - 19:00

Tel.: 040 126 500, 041 403 656 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si